

Yritysten **TODELLINEN VEROJALANJÄLKI**

Veroselvitys yritysten jättämästä verojalanjäljestä kotikunnan,
Uudenmaan ja koko Suomen kannalta.

Sisältö

	Sivu
1 Alkusanat	3
2 Yritystoiminnan perusta Uudellamaalla	4
2.1 Yritysten määrä	4
2.2 Toimipaikkojen määrä, työllisyys ja liikevaihto	6
2.3 Uusiutuminen ja yrityskannan vaihtuvuus	9
2.4 Yritystoiminnan vilkkaus: valtakunnallinen tarkastelu	12
3 Yritysten yhteisöverot	14
3.1 Yhteisöverotus ja kuntien jako-osuuksien laskenta	14
3.2 Yhteisöveron tuotto Uudellamaalla	17
3.3 Kunnilla maksettu yhteisövero	20
4 Kiinteistövero	22
4.1 Kiinteistöverotuksen lähtökohdat	22
4.2 Yritysten maksamat kiinteistöverot	26
5 Yritysten generoimat palkkaverot	29
5.1 Työlliset ja työpaikkarakenne Uudellamaalla	29
5.2 Palkkaverot ja lakisääteiset muut maksut	33
5.2 Kunnallisverotuotot Uudellamaalla	35
6 Arvonlisävero ja muut tuoteverot	37
6.1 Arvonlisäverotuksen pelisäännöt	37
6.2 Muut tuoteverot (valmisteverot) Suomessa	39
6.3 Arvonlisäverot ja muut tuoteverot Uudellamaalla	43
Yhteenvetoa tuloksista	47
Lähteet	52
Liite: Tilastoja julkisista menoista ja verotuloista	53

1 Alkusanat

Tilastokeskuksen alueellisen yritystoimintatilaston mukaan Uudellamaalla toimi alkutuotannon ulkopuolella yhteensä 104 930 **yritystoimipaikkaa** vuonna 2016. Uuttamaata kotipaikkakuntanaan pitäviä yrityksiä oli 98 400. Uusmaalaisen toimipaikkojen työllisyys oli 523 000 henkilöä kokovuosityöllisyyden käsitteellä mitattuna ja liikevaihto 182 miljardia euroa vuonna 2016. Suomen kaikista yritystoimipaikoista Uudellamaalla sijaitsee kolmasosa, mutta toimipaikkojen työllisyydestä maakunnan osuus oli 38 prosenttia ja liikevaihdosta 47 prosenttia.

Maakunnan merkitys kasvaa edelleen, jos Uuttamaata kotimaakuntanaan pitävien monitoimipaikkaisten yritysten (tai konsernien) kaikki kotimaassa sijaitsevat toimipaikat (tytäryritykset) otetaan huomioon. Niiden generoimista verotuloista merkittävä osuus kanavoituu ansiotuloverotuksen kautta valtiolle ja osaksi palkansaajien asuinkuntiin.¹ Myös yhteisöverojen tuotoista osa kanavoituu yritystoimipaikkojen sijaintikuntiin niiden (toimipaikkojen) työllisyysosuuksien pohjalta. Yritykset maksavat kuntiin lisäksi kiinteistöveroa ja valtiolle arvonlisäveroja ja muita tuoteveroja.

Myös Keskuskauppakamarin (KKK) syksyllä 2017 julkaiseman Suuri veroselvitys – raportin² mukaan Suomen merkittävin yrityskeskittymä on Uusimaa, jota kotipaikkakuntanaan pitävät yritykset kattavat huomattavan osuuden maamme yritysten maksamista veroista ja veronluonteista maksuista (sava- ja eläkevakuutusmaksut) tai niiden kautta virtaavista välillisistä veroista (arvonlisävero, yms.).

Selvityksen tavoitteet ja keskeinen sisältö

Oheisen raportin tarkoituksena on tehdä aiempaa tarkempia laskelmia Helsingin seudun kauppakamarille siitä, kuinka paljon eri toimialoilla toimivat yritykset tuottavat Uudellamaalla yritysveroa, kiinteistöveroa, palkkaveroa ja palkkoihin sidottuja muita lakisääteisiä maksuja sekä arvonlisäveroa ja muita välillisiä tuoteveroja. Raportissa kuvataan aluksi myös yritystoiminnan laajuutta, rakennetta ja kehitystä Uudellamaalla sekä yritystoiminnan uusiutumista. Palkkaveroja koskevassa osuudessa tarkastellaan lisäksi alueen työllisyyttä ja työpaikkarakennetta.

Raportin laadinnassa on hyödynnetty Verohallinnon tilastoja etenkin yhteis- ja kiinteistöverotuksen osalta, Tilastokeskuksen työllisyystilastoa palkkaverojen ja niihin sidoksissa olevien työvoimakustannusten laskennan osalta. Tilastokeskuksen Kansantalouden tilinpidosta ja julkisen talouden tilastoista on saatu tilastoja arvonlisäverosta ja tuoteveroista. Varsinaisesti raportin on laatinut tutkija Pekka Lith (*Lith Consulting Group / Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith*). Helsingin seudun kauppakamarin yhteyshenkilönä on toiminut johtaja Marko Silen.

¹ Palkkoista maksetaan myös lakisääteisiä eläkemaksuja sekä muita sosiaaliturva- ja vakuutusmaksuja.

² Keskuskauppakamari: Suuri veroselvitys –Yritykset hyvinvointiyhteiskunnan rakentajina, 2017.

2 Yritystoiminnan perusta Uudellamaalla

Uudellamaalla oli Tilastokeskuksen yritystilastojen mukaan 98 400 **yritystä** ja 104 900 **yritystoimipaikkaa** vuonna 2016, jos alkutuotantoa ei oteta lukuun. Vuodesta 2013 lukien niiden määrä on lisääntynyt 1 360 toimipaikalla. Toimipaikkojen määrä kasvu on näkynyt yritystoiminnan vilkkauksessa. Alueiden valtakunnallisessa vertailussa Porvoon seutu, pääkaupunkiseutu ja Helsingin kehysalue sijoittuvat korkealle.

Yritystoimipaikkojen **liikevaihto** oli Uudellamaalla 182 miljardia euroa ja työllisyys 532 200 henkilöä. Vuosina 2013-16 toimipaikkojen työllisyys heikkeni 1 500 henkilöllä ja liikevaihto aleni 6,2 prosenttia. Työllisyys heikkeni vähemmän mutta liikevaihto enemmän kuin maassa keskimäärin. Liikevaihdon laskun taustalla olivat kemian teollisuuden suhdannevaihtelut ja Nokia-alan romahdus.

2.1 Yritysten määrä

Tilastokeskuksen **yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastojen** mukaan Uuttamaata piti kotipaikkanaan 98 400 yritystä vuonna 2016, mikä oli 35 prosenttia maamme yrityksistä. Määrä ei sisällä **alkutuotannon** (maa-, metsä- ja kalatalous) yrityksiä. Yhtä yritystä kohden oli 16 asukasta. Koko maassa suhdeluku oli 19 yritystä. Yritysten määrä on lisääntynyt Uudellamaalla reippaasti 2000-luvulla. Tosin asiaa vaikuttaa myös Tilastokeskuksessa vuonna 2013 toteutettu yritystilastojen organisaatio- ja tietojärjestelmämuutos, mikä lisäsi yritysten määrää tilastollisesti koko Suomessa.

Yritystilastojen organisaatio- ja tietojärjestelmämuutosten vuoksi yrityksiä ja niiden toimipaikkoja koskevat toimialakohtaiset perustiedot eivät ole tilastovuodesta 2013 lukien täysin vertailukelpoisia aiempien vuosien kanssa. Tilastovuoteen 2012 saakka yrityksiä ja toimipaikkoja koskevat tilastotiedot tuotettiin Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri YTR:ssä. Nytemmin yritystason tilastot ovat saatavilla yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastosta. **Alueellinen yritystoimintatilasto** julkaisee Tilastokeskuksessa toimipaikkakohtaiset tilastot.

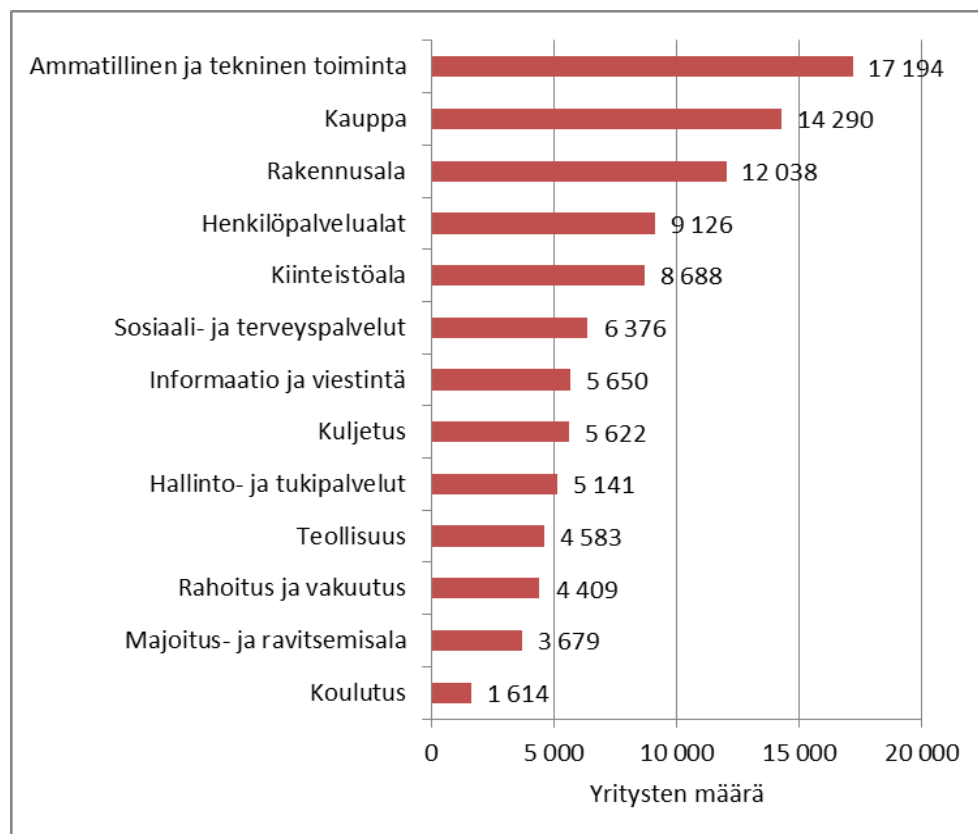
Ennen vuotta 2013 vuositilastoihin pääsivät ne yritykset, jotka olivat toimineet tilastovuonna vähintään puoli vuotta, ja joiden henkilöstö oli yli 0,5 henkilöä kokovuosityöllisyyden käsitteellä mitattuna tai liikevaihto ylittää vuosittain määritellyn minimirajan (11 296 euroa vuonna 2016). Nyt yritysten vuositilastoon pääsevät myös yritykset, joiden taseen loppusumma on vähintään 170 000 euroa, vaikka henkilöstö- ja liikevaihtokriteerit eivät täytyisikään. Tämä on lisännyt yritysten määrää tilastollisesti etenkin metsätaloudessa ja kiinteistöpalveluissa.³

Liikevaihtoa Uuttamaata kotipaikkakuntanaan pitäviin yrityksiin kertyi 235 miljardia euroa ja ne **työllistivät** yhteensä 698 300 henkilöä vuonna 2016. Suomen kaikkien yritysten liikevaihdosta osuus oli 61 prosenttia ja työllisyydestä 51 prosenttia. Päätoimialoittain tarkasteluna yrityksiä oli määrällisesti eniten liike-elämän palveluissa (Ammattillinen ja tekninen toiminta Nace M), toiseksi eniten kaupan alalla (Nace G) ja kolman-

³ Yrityksiä koskevien aikasarjatilastojen vertailukelpoisuus paranee, kun tarkastelun ulkopuolelle jätetään alkutuotannon toimialat ja kiinteistöjen kauppaa, hallintaa ja omistusta koskevat toimialat (Nace:t 681-2). Myös (kuntien) ”markkinaehtoisesti toimivat” liikelaitokset sisältyvät yritystilastoihin vuodesta 2013 lukien. Tosin kuntien yritykset ja liikelaitokset voidaan erottaa muista yrityksistä sektori- tai omistajatyypiluokituksen avulla.

neksi eniten rakennusalaalla (Nace F). Liikevaihdoltaan ja työllisyydeltään suurimpia toimialoja ovat kauppa ja teollisuus (Nace C).

Kuvio 1 Yritykset Uudellamaalla päätoimialoittain⁴ 2016 (pl. maa-, metsä- ja kalatalous) (Lähde: Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto, Tilastokeskus).

Yritysten kokoluokat

Valtaosa (68 600 yritystä eli 70 %) Uudellamaalla toimivista yrityksistä on pieniä alle kaksi henkilöä työllistäviä yrityksiä. Ne ovat etupäässä pää- ja sivutoimisten yksinyrittäjien hallinnassa, eikä niillä ole ulkopuolisia työntekijöitä kuin satunnaisesti tai sesonkiluonteisesti. Pientyönantajia eli 2-9 henkilöä työllistäviä yrityksiä oli 22 430 ja vähintään kymmenen henkilöä työllistäviä 7 370 yritystä.

Vähintään kymmenen henkilöä työllistävien yritysten osuus uusmaalaisten yritysten työllisyydestä oli 84 prosenttia ja liikevaihdosta 87 prosenttia. Osuudet ovat suurempia kuin koko maassa keskimäärin. Vastaavasti mikroyritysten osuudet olivat keskimääräistä pienempiä. Asiaa selittää se, että Uudellamaalla toimii suuria monitoimipaikkaisia yrityksiä, joilla on toimintaa myös muualla maassa. Kuitenkin niiden koko henkilöstö ja liikevaihto ovat tilastoituneet yritysten pääkonttoripaikkakuntiin, mikä yliarvioi Uudenmaan merkitystä maamme elinkeinoelämässä.

⁴ Teollisuus sisältää kaivannaistoiminnan, energia-, vesi- ja ympäristöhuollon. Henkilöpalveluala koostuu vapaa-ajan virkistys- ja liikuntapalveluista sekä muista henkilökohtaisista palveluista (parturit, kampaamot, kauneushoitolat).

Taulukko 1 Yritykset kokoluokittain Uudellamaalla (kotipaikka Uudellamaalla) 2016 (Lähde: Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto, Tilastokeskus).

	Yrityksiä, lkm	Henkilöstö, lkm	Liikevaihto, milj. euroa
Alle 2 henkilöä (yksinyrittäjä, ym.)	68 606	31 388	10 676
2-9 henkilö (pientyönantaja)	22 437	81 172	19 131
Väh. 10 henkilöä	7 367	585 715	205 271
YHTEENSÄ	98 410	698 275	235 054
	%	%	%
Alle 2 henkilöä (yksinyrittäjä)	69,7	4,5	4,5
2-9 henkilö (pientyönantaja)	22,8	11,6	8,1
Väh. 10 henkilöä	7,5	83,9	87,3
YHTEENSÄ	100,0	100,0	100,0

2.2 Toimipaikkojen määrä, työllisyys ja liikevaihto

Toimipaikkatilastot⁵ tuottavat tarkempia alueellisia tilastoja kuin yritystason tilastot, sillä noin 4-5 prosenttia yrityksistä on monitoimipaikkaisia, ja niillä on monesti toimintaa useammalla kuin yhdellä toimialalla. Monitoimipaikkaiset yritykset ovat usein suuria ja niillä voi jopa useita kymmeniä toimipaikkoja eri puolella maata.⁶ Yhteensä Suomessa oli alueellisen yritystoimintatilaston mukaan 314 890 yritysten toimipaikkaa alkutuotannon ulkopuolella vuonna 2016. Vuodesta 2013 toimipaikkojen määrä väheni koko maassa 4 190 toimipaikalla (-1,3 %).

Uudellamaalla yritystoimipaikkojen määrä sen sijaan lisääntyi 1 360 toimipaikalla (1,3 %) vuosina 2013-16. Yhteensä toimipaikkoja oli Uudellamaalla (pl. alkutuotanto) 104 930 vuonna 2016, mikä oli kolmannes Suomen kaikista yritystoimipaikoissa. Ne työllistivät 523 200 henkilöä ja niiden liikevaihto oli 182 miljardia euroa. Suomen yritysten työllisyydestä Uusimaa muodosti 38 prosenttia ja liikevaihdosta 47 prosenttia. Suurta liikevaihto-osuutta selittää muun muassa suurten kaupan alalla toimivien yritysten kauppatavaroiden läpikulkulaskutus.⁷

Yritystoimipaikkojen työllisyys ja liikevaihto alenivat koko maassa ja Uudellamaalla vuosina 2013-16. Uudellamaalla työllisyyden lasku (-0,3 %) oli pienempää kuin koko maassa (-2,7 %). Sitä vastoin liikevaihto pieneni Uudellamaalla selvästi enemmän (-6,2 %) kuin koko maassa (-1,9 %) keskimäärin. Uudellamaalla kehitystä selittävät elektronikkateollisuuden romahdus, kemian teollisuuden (öljytuotteiden valmistus, yms.) kan-

⁵ **Toimipaikalla** tarkoitetaan taloudellista yksikköä, jossa saman omistajuuden tai valvonnan alaisuudessa harjoitetaan mahdollisimman samanlaisten tavaroiden ja palvelujen tuotantoa tavallisimmin yhdellä sijaintipaikalla. Toimipaikka voi jo sellaisenaan muodostaa yrityksen (yksitoimipaikkainen yritys) tai sitten olla selkeästi rajattava osa yritystä (monitoimipaikkainen / monitoimialainen yritys).

⁶ Kaikille yrityksille ja varsinaisille toimipaikoille määritellään itsenäisesti **toimialaluokitus** (Nace 2008) tarkimmalla tasolla. Monitoimipaikkaisen yrityksen päätoimiala määräytyy yrityksen eri toimialoilla toimivissa toimipaikoissa syntyvän arvonlisäyksen perusteella. Arvonlisäys vastaa läheisesti jalostusarvoa. Yrityksen kunkin toimialan arvonlisäys saadaan kertomalla kunkin toimipaikan työllisten määrä toimipaikan toimialan keskimääräisellä arvonlisäyksellä ja suhteuttamalla saatu luku toimipaikan toiminta-aikaan tilastovuoden tilikaudella. Yrityksen päätoimiala on sen toimipaikan toimiala, jossa tilikauden arvonlisäys on suurin.

⁷ Uudellamaalla on myös paljon koti- ja ulkomaista alihankintaa ja työvoimavuokrausta hyödyntäviä yrityksiä esimerkiksi kaupassa, majoitus- ja ravitsemisalalla sekä rakentamisessa, mikä nostaa Uudellamaalla toimivien yritysten liikevaihdon osuutta suhteessa niiden työllisyysosuuteen.

sainväliset suhdannevaihtelut sekä teollisuussidonnaisen ulkomaankauppaa käyvän tukkukaupan (tekninen tukkukauppa) suhdannevaihtelut.

Taulukko 2 Yritystoimipaikat Uudellamaalla päätoimialoittain 2016 (ml. alkutuotanto) (Lähde: Alueellinen yritystoimintatilasto, Tilastokeskus).

	Toimipaikat, lkm	Henkilöstö, lkm	Liikevaihto, milj. euroa
Ammatillinen ja tekninen toiminta	17283	50126	8174
Kauppa	16957	93854	66557
Rakennusala	12018	54371	12896
Henkilöpalveluala	9405	15479	4284
Kiinteistöala	8898	7983	5251
Sosiaali- ja terveystoiminta	6858	21985	2193
Kuljetus	5889	46752	11218
Informaatio ja viestintä	5884	47639	13505
Hallinto- ja tukipalvelut	5472	59282	5997
Teollisuus	5121	72200	48710
Majoitus ja ravitsemisala	4769	24801	2821
Rahoitus ja vakuutus	4670	24824	-
Koulutus	1704	3890	437
YHTEENSÄ (pl. alkutuotanto)	104928	523185	182043
Alkutuotanto	6374	3436	151
YHTEENSÄ	111302	526621	182194

Taulukko 3 Yritystoimipaikkojen määrä, työllisyyden ja liikevaihdon kehitys Uudellamaalla päätoimialoittain 2013-16 (ml. alkutuotanto) (Lähde: Alueellinen yritystoimintatilasto, Tilastokeskus).

	Toimipaikat, lkm	Henkilöstö, %	Liikevaihto, %
Ammatillinen ja tekninen toiminta	521	1513	9,3
Kauppa	-965	-9407	-12,0
Rakennusala	-330	1910	19,4
Henkilöpalveluala	562	-156	20,5
Kiinteistöala	866	-14	15,3
Sosiaali- ja terveystoiminta	47	2258	17,8
Kuljetus	-382	-808	0,2
Informaatio ja viestintä	261	296	26,2
Hallinto- ja tukipalvelut	-76	7964	17,0
Teollisuus	-97	-4771	-19,0
Majoitus ja ravitsemisala	189	812	9,2
Rahoitus ja vakuutus	638	-555	-
Koulutus	123	-581	-3,8
YHTEENSÄ (pl. alkutuotanto)	1357	-1539	-6,2
Alkutuotanto	451	-416	72,6
YHTEENSÄ	1808	-1955	-6,2

Toimipaikkojen kokorakenne

Lähes kaksi kolmasosaa yritystoimipaikoista on Uudellamaalla pieniä **alle kahden henkilön** toimipaikkoja. Niiden osuus yritysten työllisyydestä oli vain kuusi prosenttia mutta liikevaihdosta 12 prosenttia. Liikevaihdon suhteellisesti suurempi osuus johtuu siitä, että toimipaikkojen joukossa on asuntojen kiinteistöjen hallintaa, vuokraukseen ja

kauppaa harjoittavia yhtiöitä, joissa voi olla melko suuri liikevaihto, muttei lainkaan palkattua henkilökuntaa. Kuitenkin useimmat alle kahden henkilön toimipaikat koostuvat yksinyrittäjien omistamista yksitoimipaikkaisista yrityksistä.

Alle kahden henkilön toimipaikkoja on eniten kiinteistöalalla (90 %). Myös rahoitus- ja vakuutuslalla, koulutuksessa, sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä liike-elämän palveluissa⁸ pienten toimipaikkojen osuus on yli 70 prosenttia. **Toimipaikoista** keskimäärin 26 prosenttia työllisti **2-9 henkilöä**. Niiden osuus oli suurin majoitus- ja ravitsemisalalla ja kaupassa, joissa tarvitaan useimpia käsipareja. 10-49 henkilön toimipaikkoja oli seitsemän prosenttia. Myös niiden osuus oli suurin majoitus- ja ravitsemisalalla, kaupassa ja lisäksi hallinto- ja tukipalveluissa.⁹

Keskisuuria ja suuria vähintään 50 henkilöä työllistäviä toimipaikkoja oli vain 1 600 (1,5 %), mutta niiden osuus yritysten työllisyydestä oli Uudellamaalla 47 prosenttia ja liikevaihdosta 50 prosenttia. Näistä vähintään 250 henkilöä työllistäviä toimipaikkoja oli Tilastokeskuksen toimipaikkalaskurin mukaan 225 elokuussa 2017. Keskisuurten ja suurten toimipaikkojen merkitys kohoaa varsinkin kuljetusalalla, informaation ja viestinnän toimialalla (ITC-ala) sekä hallinto- ja tukipalveluissa, joissa on suuria kiinteistö- ja työvoimavuokrausalan yrityksiä.

*Taulukko 4 Yritystoimipaikat Uudellamaalla henkilöstön kokoluokittain 2016 (pl. alkutuo-
tanto) (Lähde: Alueellinen yritystoimintatilasto, Tilastokeskus)*

	Toimipaikat, lkm	Henkilöstö, lkm	Liikevaihto, milj. euroa
Alle 2 henkilöä	69 004	31 562	20 991 284
2-9 henkilö	26 832	100 880	25 204 476
10-49 henkilöä	7 488	147 087	44 681 477
Vähintään 50 henkilöä	1 604	244 275	91 215 277
YHTEENSÄ	104 928	523 165	182 043 312
	%	%	%
Alle 2 henkilöä	65,8	6,0	11,5
2-9 henkilö	25,6	19,3	13,8
10-49 henkilöä	7,1	28,1	24,5
Vähintään 50 henkilöä	1,5	46,7	50,1
YHTEENSÄ	100,0	100,0	100,0

Toimipaikkojen liikevaihto ja työllisyys alueittain

Kunnittain ja seutukunnittain tarkasteltuna **liikevaihdon** kehitys oli myönteisintä pääkaupunkiseutua ympäröivällä Helsingin kehysalueella, Sipoossa, Pornaisilla, Tuusulas-
sa, Järvenpäässä ja Nurmijärvellä. Lisäksi liikevaihto kasvoi kohtalaisen ripeästi Van-
taalla. Kehnoita kehitys oli Porvoon ja Loviisan seuduilla vuosina 2013-16. Molem-
missa seutukunnissa liikevaihto aleni noin 30 prosenttia. Pääkaupunkiseudulla myös
Espoo kuuluu kuntiin, joissa työllisyyden ja liikevaihdon kehitys on ollut melko heik-
koa kuluvalle vuosikymmenellä.

Uudellamaalla **työllisyyden** kasvu on painottunut Helsinkiin ja Vantaalle, mutta määräl-
lisesti työllisyys kasvoi reippaasti myös Tuusulassa vuosina 2013-16. Muissa Uuden-

⁸ Muun muassa arkkitehti- ja insinööritoimistot, lakiasiainalpalvelut, mainos- ja markkinointipalvelut, liikkeenjohdon konsultointi, tilitoimisto- ja tilintarkastuspalvelut.

⁹ Muun muassa siivous, kiinteistöhoito, vuokraus- ja leasing-toiminta, turvallisuuspalvelut ja työvoiman vuokraus.

maan kunnissa työllisyys heikkeni lukuun ottamatta Pukkilan ja Pornaisten pienkuntia. Helsingin asema on erittäin vahva, sillä 44 prosenttia kaikista yritystoimipaikoista (ml. alkutuotanto) sijaitsee Helsingissä. Osuus olisi vielä suurempi ilman alkutuotannon toimipaikkoja. Helsingissä syntyy myös 44 prosenttia toimipaikkojen liikevaihdosta ja sen työllisyysosuus on lähes 50 prosenttia.

Taulukko 5 Yritystoimipaikat Uudellamaalla kunnittain ja seutukunnittain (ml. alkutuotanto) 2016 (Lähde: Alueellinen yritystoimintatilasto, Tilastokeskus).

	Toimipaikat, lkm	Muutos 2013-15, %	Henkilöstö, lkm	Muutos 2013-15, %	Liikevaihto, milj. euroa	Muutos 2013-15, %
Tuusula	3012	79	11513	886	2853	6,0
Nurmijärvi	2726	4	7522	-148	1707	6,2
Hyvinkää	2699	-98	12897	-850	3670	-1,1
Kirkkonummi	2262	18	6126	-105	1501	2,5
Järvenpää	2209	19	7115	-85	1499	7,6
Kerava	1811	18	7698	-355	2452	-7,5
Mäntsälä	1530	-41	3551	-32	573	-0,8
Sipoo	1527	47	3526	-94	1145	30,0
Siuntio	529	-2	824	-64	117	3,0
Pornainen	414	-6	638	27	79	34,3
<i>Helsingin kehysalue</i>	18719	38	61410	-820	15597	3,0
Lohja	3257	-97	8621	-1169	2044	-4,9
Vihti	2147	-71	4835	-285	891	7,2
Karkkila	612	-45	1934	-301	386	-7,2
<i>Lohjan seutu</i>	6016	-213	15390	-1755	3322	-2,2
Loviisa	1399	-26	3019	-676	689	-31,8
Lapinjärvi	367	3	560	-57	69	-1,7
<i>Loviisan seutu</i>	1766	-23	3579	-733	757	-29,9
Porvoo	3720	90	14150	28	9324	-31,9
Askola	427	-33	791	-49	160	15,2
Pukkila	232	-21	323	15	33	7,2
Myrskylä	206	-21	277	-48	34	-11,5
<i>Porvoon seutu</i>	4585	15	15541	-54	9552	-31,3
Helsinki	48530	1215	254560	5412	79753	0,6
Espoo	15646	393	79098	-5548	37946	-18,9
Vantaa	11786	343	87009	2660	33494	2,4
Kauniainen	646	65	941	-49	123	9,0
<i>Pääkaupunkiseutu</i>	76608	2016	421608	2475	151315	-4,7
Raasepori	2485	4	5694	-735	1008	-2,7
Inkoo	603	1	815	-66	123	-37,2
Hanko	520	-30	2583	-271	521	-1,0
<i>Raaseporin seutu</i>	3608	-25	9092	-1072	1652	-6,0
YHTEENSÄ	111302	1808	526620	-1959	182194	-6,2

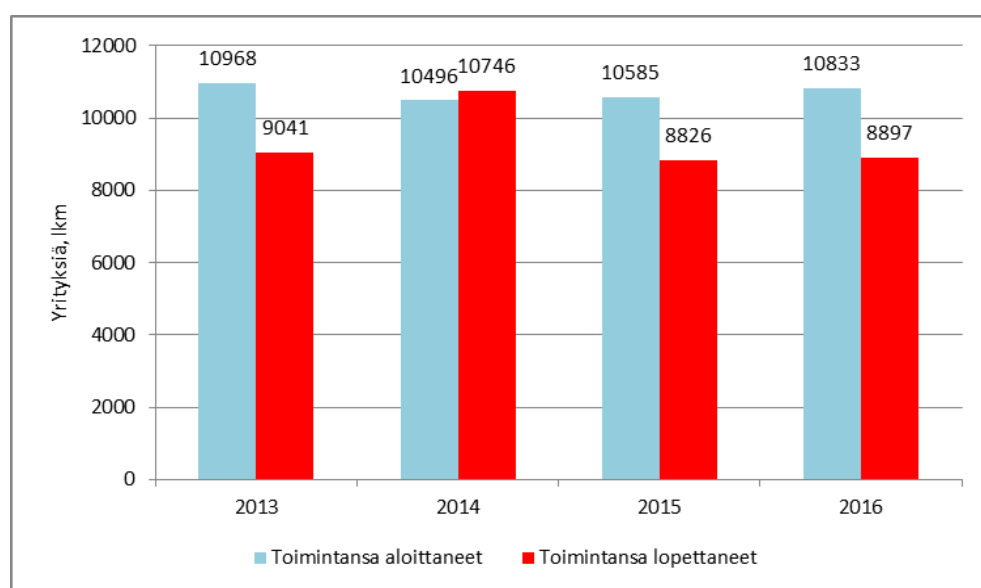
2.3 Yritysten uusiutuminen ja yrityskannan vaihtuvuus

Tilastokeskuksen aloittaneita ja lopettaneita yrityksiä kuvaavien tilastojen mukaan toimintansa aloitti Uudellamaalla 10 833 yritystä (pl. alkutuotanto) vuonna 2016. Vastavasti toimintansa lopetti 8 897 yritystä, joten yritysten määrän nettolisäys oli plus 1 936 yritystä. Nettolisäys on kohonnut vuodesta 2014, jolloin se oli koko maakunnassa mii-

nusmerkkinen. Kuntakohtaiset erot ovat silti suuria. Yritysten määrän nettolisäys oli kokonaisuudessaan miinusmerkkinen Lohjalla, Loviisassa, Inkoossa, Pornaisilla, Vihdissä, Lapinjärvellä ja Järvenpäässä vuosina 2013-16.

Tilastokeskuksen tilastojen tulkinnassa kannattaa ottaa huomioon, että osa yritysten aloitus- ja lopetustiedoista ovat **hallinnollisia** sisältäen niin sanotut epäaidot liiketoiminnan aloitukset ja lopetukset, kuten toimintojen yhtiöittämiset, yritysten väliset fuusiot ja yritysmuodon muutokset.¹⁰ Huomattava osa uusien yritysten perustajista on myös sarja- ja portfolioryrittäjiä. **Sarjayrittäjillä** tarkoitetaan peräkkäistä yritystoimintaa samalla toimialalla harjoittavia yrittäjiä. **Portfolioryrittäjät** ovat sen sijaan yrittäjiä, jotka pyörittävät samanaikaisesti useampaa eri yritystä.

Kuvio 2 Toimintansa aloittaneet ja lopettaneet yritykset Uudellamaalla 2013-16 (Lähde: Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten tilasto, Tilastokeskus).

Yrityskannan vaihtuvuus

Yrityskannan **vaihtuvuus**, eli aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten yhteenlaskettu prosenttiosuus yrityskannasta on alentunut Uudellamaalla viime vuosina. Suuntaus ei ole myönteinen, sillä tutkimusten mukaan korkeaa vaihtuvuutta pidetään merkinä kansantaloutta eteenpäin vievästä muutosvoimasta ja uudistumiskyvystä. Vaihtuvuus tarkoittaa sitä, että vanhat kilpailukykynsä menettäneet yritykset poistuvat markkinoilta ja antavat tilaa uusille innovatiivisille ja kasvuhakuisille yrityksille. Korkeaa yrityskannan vaihtuvuutta nimitetään myös ”luovaksi tuhoksi”.

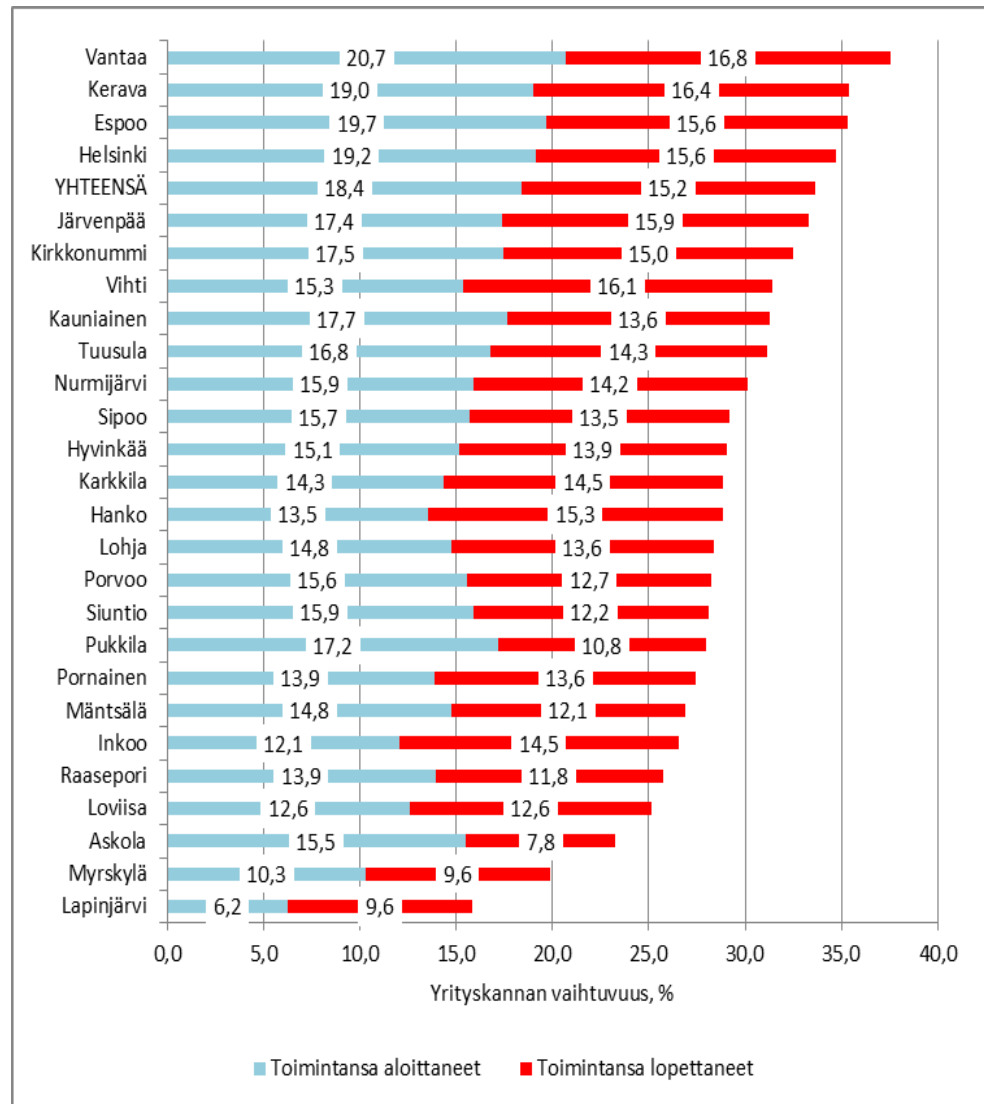
Erot vaihtuvuudessa ovat toimialojen välillä suuria ja ne voivat johtua monista tekijöistä. Kaiken tyyppisellä tai kaikkien toimialojen vaihtuvuudella ei ole myöskään yhtä tär-

¹⁰ Tilastokeskuksen aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten tilastoissa yritys merkitään aloittaneeksi silloin, kun siitä tulee arvonlisäverovelvollinen tai työnantaja. Yritys voi kirjautua tilastoon aloittaneeksi myös yhtiöittämisen tai fuusion seurauksena tai toiminimimuotoisen yrityksen muuttuessa yhtiömuotoiseksi, jolloin se saa uuden yritystunnuksen. Yritys katsotaan lopettaneeksi, kun se lakkaa toimimasta sekä työnantajana että arvonlisäverovelvollisena, ja vanha yritystunnus lopetetaan. Toimintansa lopettaneeksi yritys voidaan katsoa myös silloin, kun se sulautuu toiseen yritykseen. Yli 18 kuukauden toimimattomuuden jälkeen aktivoitunut yritys määritetään uudelleen aloittaneeksi ja edeltävä lopetustieto jää voimaan. Mikäli lopettaneeksi merkitty yritys aktivoituu ennen 18 kuukauden ajan täyttymistä, lopetustieto kumotaan ja yritys katsotaan toimivaksi koko ajanjaksolla.

keitä kansantalouden dynaamisuutta edistäviä vaikutuksia koskien esimerkiksi uusia tuotteita tai tuottavuutta nostavia innovaatioita, kuten tuotantoteknologiaa, liiketoimintamalleja tai ansaitsemistapoja. Joskus suuressa yrityskannan vaihtuvuudessa on kysymys suhdannevaihteluista tai epäterveistä ilmiöistä, jotka liittyvät kertakäyttöyritysten hyväksikäyttöön harmaassa taloudessa.

Uudellamaalla yritystoiminnan dynamiikkaa heijastava vaihtuvuus on kaikkein korkein Vantaalla, jonka jälkeen tulevat Espoo, Kerava ja Helsinki. Näissä kaikissa kunnissa vaihtuvuus pohjautuu toimintansa aloittaneiden yritysten enemmyyteen, mikä on merkki uuden yritystoiminnan viriämisestä. Vaihtuvuus oli alhaisin Lapinjärvellä, Askolassa ja Loviisassa. Kunnissa, joissa yrityskannan nettolisäys on negatiivinen, vaihtuvuus perustuu lopettaneiden yritysten enemmyyteen. Tämä on merkki vanhojen toimintojen loppumisesta ja uusiutumisen hitaudesta.

Kuvio 3 Yrityskannan vaihtuvuus Uudellamaalla kunnittain 2015-16 (pl. alkutuotanto)
(Lähde: Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten tilasto, Tilastokeskus).

2.4 Yritystoiminnan vilkkaus: valtakunnallinen tarkastelu

Yritystoiminnan tilastollinen aktiviteetti on ollut vireintä ja kasvuhakuisinta Ahvenanmaalla, Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa vuosina 2015-16, jos vireyttä tarkastellaan maakunnittain ja Uudellamaalla seutukunnittain toimintansa aloittaneita ja lopettaneita yrityksiä koskevia suhdelukuja ristiintaulukoimalla. Lähtökohtana on, että yksittäisen alueen kehitystä on verrattu kaikkien alueiden keskimääräiseen kehitykseen. Samaan menetelmään perustuvaa tarkastelua on käytetty työ- ja elinkeinoministeriö TEM:n julkaisemissa yrittäjäyyskatsauksissa 2000-luvulla.¹¹

Ahvenanmaa, Pohjanmaa, Keski-Suomi ja Porvoon seutu poikkeavat toisista alueista siten, että niissä on paljon toimintansa aloittaneita ja melko vähän lopettaneita yrityksiä Suomen kaikkien alueiden mediaaniarvoon verrattuna. Sen sijaan eräillä muutoin korkean yritystoiminnan aktiviteetin alueilla on samanaikaisesti paljon aloittaneita ja lopettaneita yrityksiä. Tämä johtuu siitä, että kaikille uusille yrityksille ei ole löytynyt pysyviä toimintaedellytyksiä. Näihin alueisiin luetaan **pääkaupunkiseutu, Helsingin kehysalue, Varsinais-Suomi ja Pohjois-Pohjanmaa**.

Korkea yritysten **lopettamisalttius** voi olla tulosta markkinaturbulenssista tai kevein perustein perustetuista lyhytikäisistä yrityksistä. Myös **Lohjan seudulla, Pohjois-Pohjanmaalla, Pirkanmaalla, Kanta-Hämeessä ja Pohjois-Savossa** aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä oli suuri vuosina 2015-16. Yritysten määrän nettolisäys oli positiivinen, joskin se oli jäänyt varsin pieneksi. Siten kysymys voi olla käynnissä olevasta rakennemuutoksesta, jota voidaan kutsua luovaksi tuhoksi. Siinä myönteistä on uuden yritystoiminnan versominen.

Lapissa yritystoiminnan on tulkittu olevan tasaisesti laajenevaa ja **Pohjois-Karjalassa ja Raaseporin seudulla** yritystoiminta on ollut melko vakiintuneessa tilassa. Kaikkein huonoimmin menee alueilla, joissa lopettaneiden yritysten lukumäärä lähenee tai ylittää aloittaneiden yritysten määrää. Tämä on merkki taantuvasta kehityksestä. Kaikkein heikoimpaan kastiin kuuluvat ne maakunnat, joissa yritysten määrä on selvästi vähenemässä. Usein taustalta löytyy kaikenlaisen perinteisen yritystoiminnan häviäminen alueelta ja yritysten uusperustannan vähyys.

Kierrettä voimistavat väestön ikääntyminen, korkea työttömyys ja muuttotappiot, mitkä vähentävät yksityistä kulutusta. Seurauksena on autioituvia taajamia ja pikkukaupunkeja, jos esimerkiksi matkailusta ei saada korvaavaa vetoapua. Näillä alueilla toimintansa lopettaneita yrityksiä on runsaasti verrattuna uusiin yrityksiin nähden. Tähän ryhmään kuuluvat **Päijät-Häme, Etelä-Karjala ja Kymenlaakso**, mutta myös **Satakunnan, Loviisan seudun, Etelä-Savon, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaan** maakunnissa ja **Kainuussa** kehitys on ollut taantuvaa.

Voidaan todeta, että alueiden väliset erot yritystoiminnan aktiviteetissa voivat johtua markkinavoimien yleisestä vedosta, alueen edullisesta tai epäedullisesta sijainnista tai seuduilla harjoitetusta elinkeinopolitiikasta. Viime vuosina toteutunut kehitys on ollut koko Suomessakin vaisua, mikä on heikentänyt häntäpään alueiden asemaa eikä myöskään keskitason alueiden kehitys ole ollut hääviä. Myös muualla maassa maakunnat ei-

¹¹ Ks. työ- ja elinkeinoministeriö www.tem.fi.

vät ole parhaita aluekokonaisuuksia, kun mitataan yritystoiminnan vilkkautta. Parempi käsitys saataisiin seudullisesta tarkastelusta, kuten Uudellamaalla.

Kuvio 4 Yrityskannan vaihtuvuus maakunnittain ja Uudellamaalla seutukunnittain 2015-2016, prosenttia (Lähde: Toimintansa aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten tilasto, Tilastokeskus; Lith Consulting Group)).

	Yritysten nettolisäys selvästi yli maan keskiarvon	Yritysten nettolisäys maan keskiarvoa	Yritysten nettolisäys alle maan keskiarvon
Aloittaneita yrityksiä yrityskannasta yli keskitason ja lopettaneita alle keskitason	1. Yritystoiminta varsin vilkasta ja kasvuhakuista - Ahvenanmaa - Pohjanmaa - Keski-Suomi - Porvoon seutu		
Aloittaneita yrityksiä yrityskannasta yli keskitason ja lopettaneita yli keskitason	2. Yritystoiminta vilkasta, kiristynyt kilpailu, lyhytikäisiä uusia yrityksiä - Pääkaupunkiseutu - Helsingin kehysalue - Varsinais-Suomi - Pohjois-Pohjanmaa	3. Yritystoiminta kasvuhakuista ja uudistuvaa - Pohjois-Savo - Kanta-Häme - Pirkanmaa - Pohjois-Pohjanmaa - Lohjan seutu	4. Yritystoiminnan rakennemuutos käynnissä, markkinaturbulenssi
Aloittaneita yrityksiä yrityskannasta alle keskitason ja lopettaneita alle keskitason	5. Yritystoiminta taasisesti laajenevaa - Lappi	6. Yritystoiminta vakiintuneessa tilassa, vähän kasvua - Pohjois-Karjala - Raaseporin seutu	7. Yritysten määrän kasvu hidastunut ja kääntymässä laskuun - Etelä-Pohjanmaa - Keski-Pohjanmaa - Etelä-Savo - Satakunta - Loviisan seutu
Aloittaneita yrityksiä yrityskannasta alle keskitason ja lopettaneita yli keskitason		8. Yritystoiminta pysähtyneessä tilassa, ei uusiutumista - Kainuu	9. Yrityskanta supistuu, paljon lopettaneita yrityksiä, vanhat toiminnot häviämässä - Päijät-Häme - Kymenlaakso - Etelä-Karjala

3 Yritysten yhteisöverot

Uudellamaalla toimivien yritysten generoima laskennallinen yhteisöveron tuotto oli 2,25 miljardia euroa vuonna 2015. Summa oli 51 prosenttia kaikkien yritysten (yhteisöjen) yhteisöverosta (4,46 mrd. euroa) tuolloin. Laskennallinen yhteisövero kasvoi vuosina 2012-15 suhteellisesti eniten Pornaisilla, Kauniaisissa ja Helsingissä. Verotuottojen kasvu oli positiivista myös Lapinjärvellä, Raaseporissa ja Sipoossa. Eniten pudotusta (yli miinus 30 %) oli Inkoossa, Pukkilassa, Hyvinkäällä ja Kirkkonummella.

Laskennallinen yritysvero ei ole sama kuin kuntien saama yhteisövero. Valtion osuus yhteisöveron tuotosta, joka käsittää yritystoimintaerän ja metsäveron, oli 60 prosenttia ja seurakuntien kolme prosenttia vuonna 2015. Siten Uudenmaan kuntien saama lopullinen yhteisövero oli 702 miljoonaa euroa vuonna 2015. Siitä yritystoimintaerä eli yritysten yhteisöverojen osuus oli 99 prosenttia. Kuntien kaikista verotuloista yhteisövero muodosti 9,1 prosenttia eli 438 euroa asukasta kohden laskettuna.

3.1 Yhteisöverotus ja kuntien jako-osuuksien laskenta

Yhteisövero on tulovero, jota maksavat osakeyhtiöt, osuuskunnat sekä määrätyn edellytyksin liikelaitokset, julkisyhteisöt, yhdistykset, muut laitokset, säätiöt ja asunto-osakeyhtiöt.¹² Tosin julkisyhteisöjen ja yleishyödyllisten yhteisöjen yhteisöverovelvollisuus on rajattu koskemaan vain niiden elinkeino- ja kiinteistötuloja. Yhteisöveroa eivät maksa henkilöyhtiöt (avoin ja kommandiittiyhtiö), sillä henkilöyhtiöiden tulos verotetaan yhtiömiesten tulona. Myös ammatin- ja liikkeenharjoittajat suorittavat verot yritystoimintansa tuloksesta omassa verotuksessaan.

Yhteisövero peritään verotettavasta tulosta, joka saadaan vähentämällä veronalaisista tuloista vähennyskelpoiset menot. Suomessa yhteisöverokanta on ollut 20 prosenttia vuodesta 2014 lukien. Verokanta oli 24,5 prosenttia vuosina 2012-13, 26 prosenttia vuosina 2005-11 ja ennen 29 prosenttia. Osakeyhtiöille ja osuuskunnille maksuunpannut yhteisöverot nousivat 1990-luvulla 2000-luvun vaihteeseen saakka, jonka jälkeen ne ovat alentuneet. Suomessa yhteisövero oli hieman alle EU-maiden keskiarvon (21,47 %) vuonna 2017.

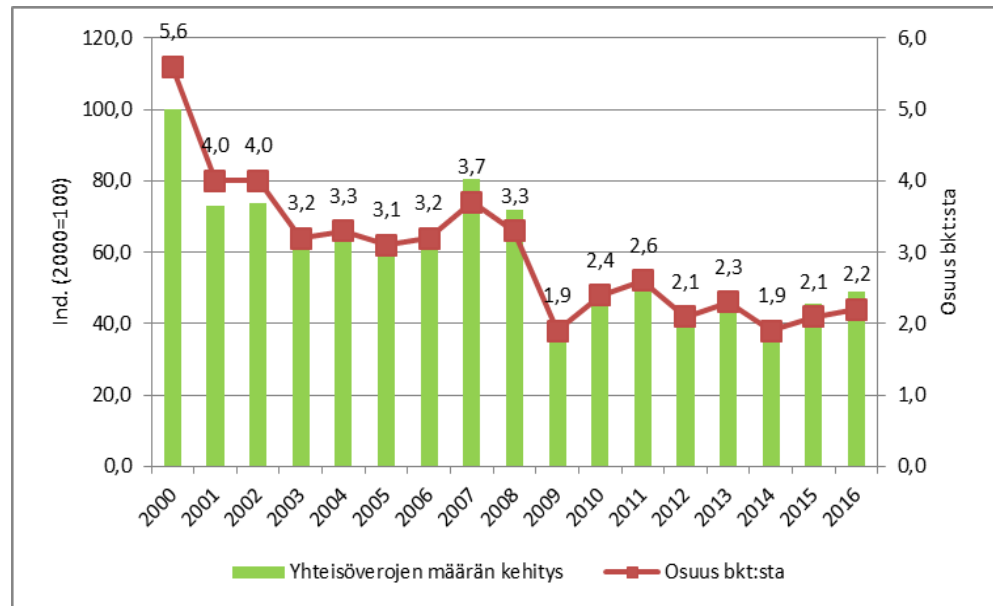
Yhteisövero on alhainen monissa vuoden 2004 jälkeen liittyneissä uusissa jäsenmaissa. Sitä vastoin useissa vanhoissa jäsenmaissa, kuten Saksassa, Itävallassa, Ranskassa, Benelux-maissa ja Italiassa yhteisövero on Suomea korkeampi. Pohjoismaissa yhteisöverojen väliset erot ovat pieniä. Kansainvälisen verokilpailun johdosta yhteisöprosentit ovat alentuneet EU-maissa 2000-luvulla ja yhteisöverotuksesta on tulossa jopa vanhanaikainen tapa kerätä verotuloja yhteiskunnalle. Verokilpailusta kertovat Ruotsin ja Britannian aiheet alentaa yhteisöverotustaan.

Tilastokeskuksen tilastojen mukaan yhteisöverot olivat Suomessa bruttokansantuote bkt:hen suhteutettuna suurimmillaan vuonna 2000 (5,6 %), josta ne ovat supistuneet noin 2,2 prosenttiin vuonna 2016. Syinä ovat yhteisöprosentin alennukset, globaali talouskriisi ja sen jälkeen hidastunut yleinen talouskasvu. Euromääräisesti yhteisöveron tuotto oli 4,7 miljardia vuonna 2016. Reaalinen euromääräinen verotuotto oli enää 50

¹² Yhteisövero kertyy yhteisöjen ja yhteisötuksien suorittamana tuloverona, enakkona, ennakon täydennysmaksuna ja täydennysverona.

prosenttia vuoden 2000 tasosta. Julkisyhteisöjen saamista kokonaisverotuloista yhteisöverot olivat viisi prosenttia vuonna 2016.

Kuvio 5 Yhteisöveron määrän kehitys ja osuus bkt:sta 2000-16 (Lähde: Kansan talouden tilinpito, Tilastokeskus)

Taulukko 6 Yhteisöveroprosentti ja yhteisöveron jako-osuudet (valtio, kunnat, seurakunnat) 2004-17 (Lähde: Veronmaksajain Keskusliitto).

	Veroprosentti	Valtion jako-osuus, %	Kuntien jako-osuus, %	Seurakuntien jako-osuus, %
2004	29,0	78,45	19,75	1,80
2005	26,0	76,17	22,03	1,80
2006	26,0	76,17	22,03	1,80
2007	26,0	76,22	22,03	1,75
2008	26,0	76,22	33,03	1,75
2009	26,0	65,42	32,03	2,55
2010	26,0	65,46	31,99	2,55
2011	26,0	65,46	31,99	2,55
2012	24,5	69,36	28,34	2,30
2013	24,5	68,18	29,49	2,35
2014	20,0	61,63	35,56	2,81
2015	20,0	60,35	36,87	2,78
2016	20,0	69,08	30,92	-
2017	20,0	69,66	30,34	-

Kuntien jako-osuudet

Yhteisöverot on jaettu vuodesta 2016 lukien vain **valtiolle ja kunnille**. Vuoteen 2015 saakka myös seurakunnat saivat osansa yhteisöveron tuotosta.¹³ Vuonna 2015 osuus oli 2,71 prosenttia eli 124 miljoonaa euroa. Vuoden 2016 alusta lukien Suomen evankelis-

¹³ Yritykset maksoivat kirkolle veroa Suomessa jo keskiajalta saakka. Niillä sahat, vuorikaivokset ja tehtaot osallistuivat paikallisseurakunnan papin palkkaukseen. Kirkollisveroa yritykset maksoivat vuoteen 1993 saakka. Vuosina 1994-2015 kirkollisveron tilalla oli osuus yhteisöveron tuotosta.

luterilainen kirkko on saanut yhteisöveron sijasta lakisääteistä, **indeksiin sidottu valtio-onapua** yhteiskunnallisten tehtävien hoidosta, kuten hautausmaiden ja rakennusten ylläpidosta. Sen suuruus oli 114 miljoonaa euroa vuonna 2016. Suomen ortodoksinen kirkkokunta sai sen sijaan 87 000 euroa valtioapua.

Valtion ja kuntien jako-osuudet (ryhmäjako-osuudet) yhteisöveron tuotosta perustuvat verotilityslakiin (532/1998). Ensimmäisessä vaiheessa määritellään, kuinka yhteisöverotuotto jaetaan valtion ja kuntien kesken. Vuonna 2017 valtion osuus oli 69,66 prosenttia ja kuntien 30,34 prosenttia. Kuntien jako-osuus on ollut 2010-luvulla suurempi kuin edellisellä vuosikymmenellä, joskin kuntien osuus on alentunut vuodesta 2015 lukien. Seuraavaksi kunnille jäävä yhteisöveron tuotto jaetaan kuntien kesken. Jako-osuus muodostuu **yritystoimintaerän** ja **metsäerän** summasta.¹⁴

Metsäerän laskenta on pohjautunut hakkuumääristä ja kantohinnoista laskettuun arvioon metsänomistajien saamista puun myyntituloista. Arvion tekevät metsäkeskukset. Metsäkeskuksen bruttokantorahatulot jaetaan suhteessa eri kuntien metsämaapinta-aloihin. Luonnonsuojelualueita ei lasketa mukaan metsäpinta-aloihin.¹⁵ Verohallinnon verotilitysoppaan mukaan yritystalouden (osakeyhtiöt, yms.) yhteisöverojen, eli yritystoimintaerän kunta-osuudet kohdistetaan yksittäisille kunnille sen sijaan yritystoimipaikkojen työllisyysosuuksien pohjalta seuraavasti:

- a) *Jos yhteisöllä on Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin mukaan toimipaikka vain yhdessä kunnassa, yhteisön vero luetaan kyseisen kunnan yritystoimintaerän laskentaerään,*
- b) *Jos yhteisöllä on toimipaikkoja useassa kunnassa, yhteisön vero luetaan toimipaikkakuntien yritystoimintaerän laskentaerään toimipaikkojen kunnittaisten henkilöstömäärien suhteessa,*
- c) *Konserniverotuksesta annetun lain mukaisessa konsernisuhteessa olevien yhteisöjen verot lasketaan yhteen ja luetaan konsernin toimipaikkakuntien yritystoimintaerän laskentaerään toimipaikkojen kunnittaisten henkilöstömäärien suhteessa, jos konserni on yksikuntainen, kohdistus tehdään kuten kohdassa a)*

Yritystoimintaerä perustuu siis valmistuneen verotuksen tietoihin ja kuntakohtainen jakopohja perustuu Verohallinnon Tilastokeskuksen yritysrekisterissä teettämiin laskelmiin, mutta Tilastokeskus ei luovuta laskelmia ulkopuolisille tahoille. Sen sijaan Verohallinto julkaisee kuntakohtaisesti yritysten maksamien yhteisöverojen kokonaismäärän veronsaajien palveluja koskevilla verkkosivuillaan. Tilastot eivät sisällä kuitenkaan toimialakohtaisia tietoja, koska yrityksen toimiala ei ole ollut yhteisöveron jako-osuuksien laskennassa relevanttia tietoa.

¹⁴ Käytännössä kuntakohtainen jako-osuus määräytyy kahden viimeksi valmistuneen verovuoden keskiarvon pohjalta. Siten esimerkiksi yksittäinen kunta hyötyy yhteisöveroaan vuonna 2017 kasvattaneista yrityksistä saamalla suuremman jako-osuuden vuosina 2019-20.

¹⁵ Luonnonsuojelualueilta kertymättä jääneet puunmyyntitulot arvioidaan erikseen ja lisätään metsäerään.

3.2 Yhteisöveron tuotto Uudellamaalla

Kotipaikkakunta Uudellamaalla

Verohallinnon mukaan Uttamaata **kotipaikkakuntanaan** pitävien yritysten verotettava tulo oli Verohallinnon tilastojen mukaan 16,24 miljardia euroa vuonna 2015, mikä oli kaksi kolmasosaa kaikkien yritysten verotettavasta tulosta (24,13 mrd. euroa) Suomessa silloin. Maksuunpantu yritysvero oli Suomessa yhteensä 4,46 miljardia euroa, josta Uttamaata kotipaikkakuntanaan pitävien yritysten osuus oli 2,88 miljardia euroa eli 65 prosenttia. Pelkästään Helsinkiä kotipaikkakuntanaan pitävien yritysten osuus maamme yritysten yhteisöverosta oli noin 50 prosenttia.

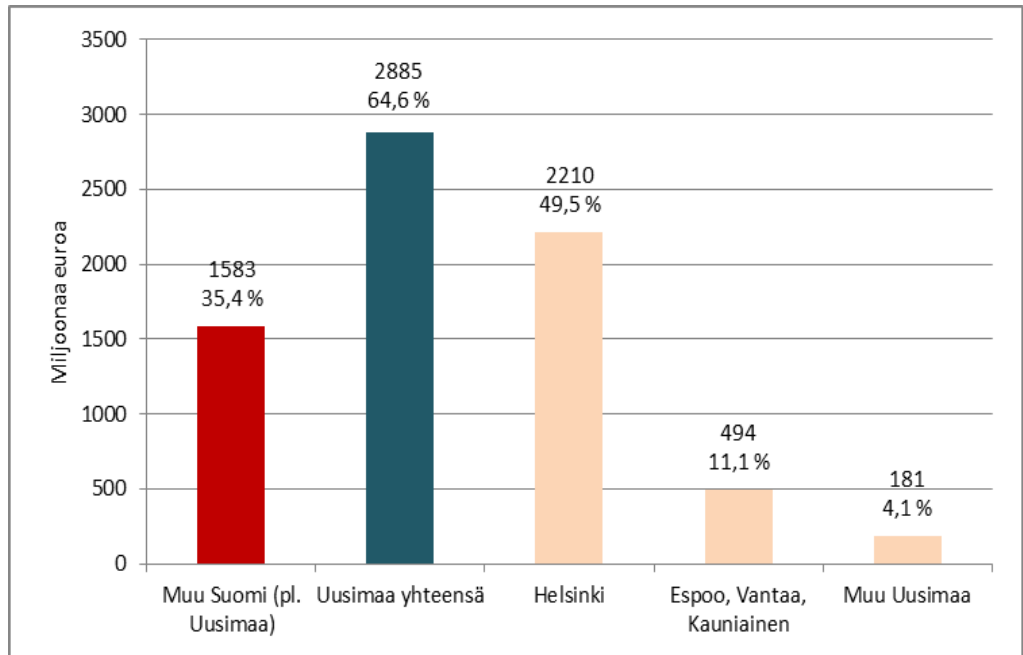
Suurin uusmaalainen yritysveronmaksaja vuonna 2015 oli Supercell Oy. Seuraavaksi suurimpia olivat Nordea Bank Finland Abp, Kesko Oyj, Metsä Fibre Oy ja Fortum Oyj. Sadan suurimman yhteisöveron maksajan joukossa ei ollut vuonna 2015 yhtään yritystä, jonka kotipaikkakunta olisi ollut Uudenmaan ulkopuolella. Uudellamaallakin sadan suurimman veronmaksajan joukossa oli ainoastaan neljä yritystä, joiden kotipaikkakunta ei ollut pääkaupunkiseudulla. Helsinkiä piti kotipaikkakuntanaan 77 yritystä, Espoota yksitoista ja Vantaata yhdeksän yritystä.

Taulukko 7 Suomen suurimmat yhteisöverojen maksajat Suomessa 2015 kotipaikkakunnittain (Lähde: Verohallinnon tilastot).

		Yhteisövero, 1000 euroa	Osuus yhteisöveroista 2015, %
Supercell Oy	Helsinki	175995	3,9
Nordea Bank Finland Abp	Helsinki	116473	2,6
Kesko Oyj	Helsinki	74528	1,7
Metsä Fibre Oy	Helsinki	67779	1,5
Fortum Oyj	Espoo	63693	1,4
UPM-Kymmene Oyj	Helsinki	61304	1,4
Elisa Oyj	Helsinki	55567	1,2
ABB Oy	Helsinki	52876	1,2
Danske Bank Oyj	Helsinki	47040	1,1
OP Vakuutus Oy	Helsinki	46969	1,1
Orion Oyj	Espoo	44925	1,0
Nordea Henkivakuutus Suomi Oy	Helsinki	44562	1,0
OP Yrityspankki Oyj	Helsinki	39364	0,9
Nordea Rahoitus Suomi Oy	Helsinki	36357	0,8
OP-Henkivakuutus Oy	Helsinki	32151	0,7
Fingrid Oyj	Helsinki	30713	0,7
If Vahinkovakuutusyhtiö Oy	Helsinki	28483	0,6
Helsingin Seudun Osuuspankki	Helsinki	25616	0,6
LähiTapiola Vakuutusyhtiö	Espoo	24581	0,6
Planmeca Oy	Helsinki	24387	0,5
	Yhteensä	1093365	24,5

Kuvio 6

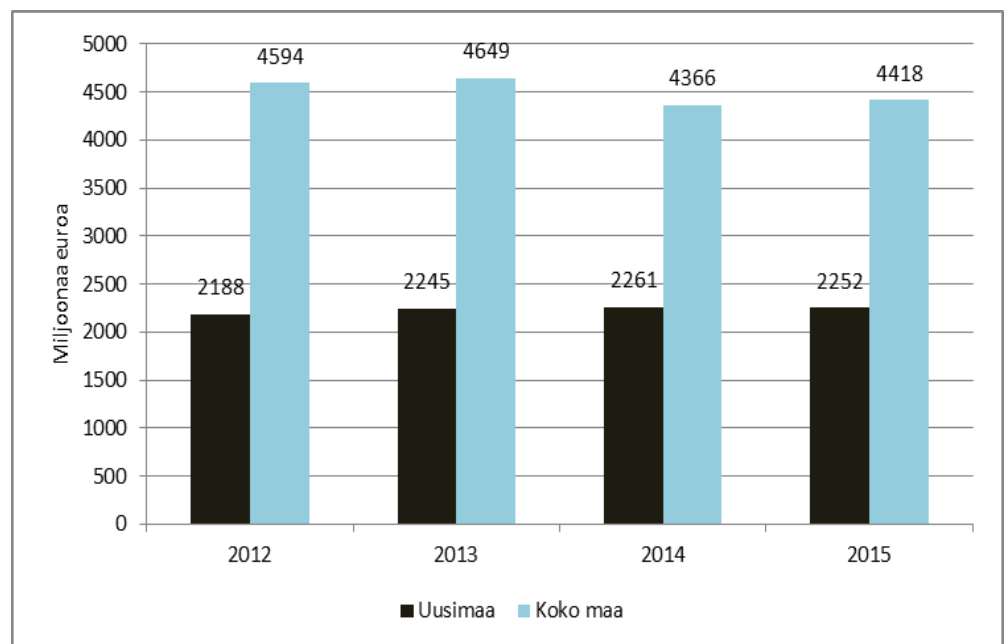
Yhteisöverot Suomessa yritysten kotipaikkakuntien mukaan 2015, miljoonaa euroa ja prosenttia (Lähde: Verohallinnon tilastot)

Tilastollinen yritysvero Uudellamaalla

Pääkaupunkiseutu ja etenkin Helsinki toimii monien monitoimipaikkaisten yritysten kotipaikkana, mutta niillä voi olla toimipaikkoja (tuotantolaitoksia) muulla Suomessa. Si-
ten niiden jalostus- ja palvelutuotannossaan generoimat yritysverot jakautuvat tosiasiassa tasaisemmin eri maakuntien ja paikkakuntien kesken. Tilastokeskuksen yritysrekisteriin pohjautuvien laskelmien mukaan Uudellamaalla toimivien yritystoimipaikkojen **tilastollinen yhteisövero** oli 2,25 miljardia euroa vuonna 2015. Summa oli 51 prosenttia kaikkien yritysten yhteisöveroista.

Kuvio 7 Yritysverojen laskennallinen tuotto Uudellamaalla ja koko maassa 2012-15 (Lähde: Verohallinnon tilastot).

Yritysverojen tuotto aleni Uudellamaalla aavistuksen verran vuonna 2015, joskin verotuotot olivat yhä kolme prosenttia korkeammat kuin vuonna 2012. Verotuotot kasvoivat

vuosina 2012-15 suhteellisesti eniten Pornaisilla, Kauniaisissa ja Helsingissä, joiden lisäksi verotuottojen kehitys oli positiivista Lapinjärvellä, Raaseporissa ja Sipoossa. Muissa Uudenmaan kunnissa generoidut verotuotot olivat vuonna 2015 pienemmät kuin kolme vuotta aiemmin. Eniten pudotusta (yli miinus 30 %) oli Inkoossa, Pukkilassa, Hyvinkäällä ja Kirkkonummella.

Taulukko 8 Laskennallinen yritysvero Uudellamaalla kunnittain 2015, 1000 euroa ja prosenttiosuus (Lähde: Verohallinnon tilastot).

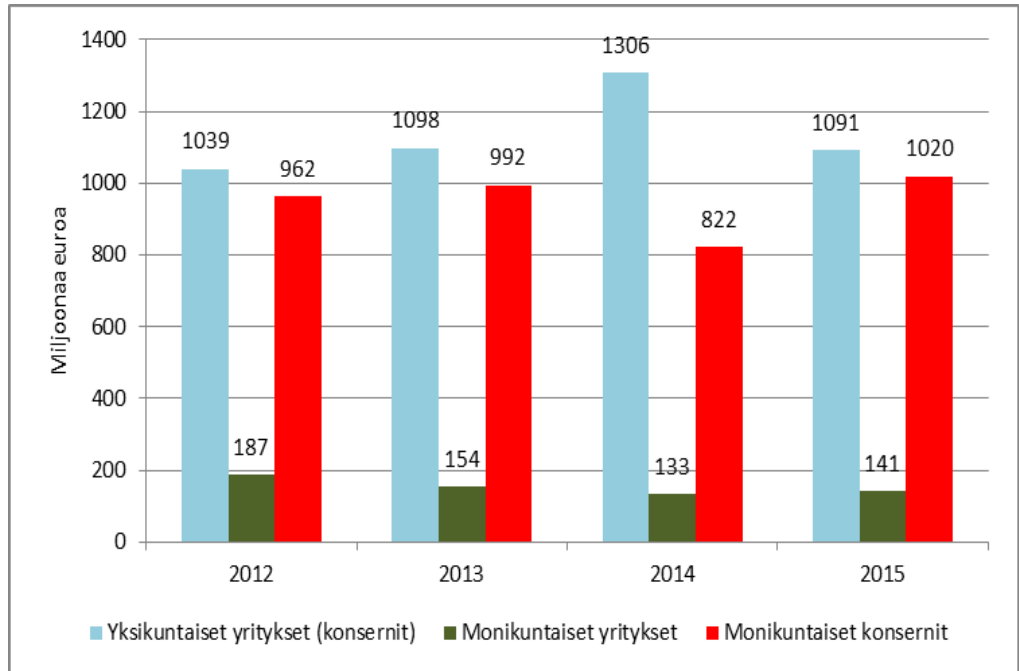
	2012, 1000 euroa	2013, 1000 euroa	2014, 1000 euroa	2015, 1000 euroa	2015, %
Helsinki	1179124	1240416	1450012	1405081	62,4
Espoo	435054	436489	356830	353963	15,7
Vantaa	248714	235857	200534	226825	10,1
Porvoo	45045	67181	29304	35911	1,6
Hyvinkää	44965	43565	26160	29279	1,3
Kerava	31642	34503	32357	28148	1,2
Loviisa	27603	27990	26424	22230	1,0
Nurmijärvi	22156	20476	18917	20632	0,9
Tuusula	22622	22727	18990	19885	0,9
Kirkkonummi	28706	22806	18688	17663	0,8
Lohja	19522	14895	13435	14891	0,7
Järvenpää	15181	14135	13626	14628	0,6
Raasepori	10997	9357	8014	11722	0,5
Sipoo	11221	14180	11845	11417	0,5
Vihti	9404	8499	7808	8247	0,4
Hanko	10348	6687	6816	7854	0,3
Kauniainen	3747	5153	4438	7104	0,3
Mäntsälä	5601	6080	5842	5172	0,2
Karkkila	2995	2601	2630	2530	0,1
Pornainen	617	739	463	2262	0,1
Inkoo	6255	5913	1872	2046	0,1
Askola	2655	1963	2178	1994	0,1
Siuntio	1681	1131	1031	1242	0,1
Lapinjärvi	760	830	893	782	0,0
Myrskylä	557	485	559	494	0,0
Pukkila	558	552	1186	354	0,0
YHTEENSÄ	2187731	2245210	2260853	2252366	100,0

Yksikuntaisten yritysten (konsernien) osuus yritysveroista oli 49 prosenttia (1 091 milj. euroa). Yksikuntaisilla yrityksillä tarkoitetaan yksitoimipaikkaisia osakeyhtiöitä, joiden osuus yritysverojen tuotosta on suuri pienillä paikkakunnilla kuten Askolassa, Kauniaisissa, Lapinjärvellä, Pukkilassa ja Siuntiossa. **Monikuntaiset yritysten** osuus oli kuusi prosenttia (141 milj. euroa) Uudellamaalla kertyneistä yritysveroista. Ne koostuvat monitoimipaikkaisista, ei-konserneihin kuulumattomista yrityksistä, joilla on toimipaikkoja useammassa kuin yhdessä kunnassa.

Monikuntaisten konsernien osuus yritysverojen tuotosta oli 45 prosenttia (1 020 milj. euroa). vuonna 2015. Monikuntaiset konsernit muodostuvat konserneihin kuuluvista yrityksistä (emo- ja tytäryritykset), joilla on yritystoimipaikkoja useammassa kuin yhdessä kunnassa. Yksittäinen konserniyritys voi olla luonnollisesti yksi- tai monitoimipaikkainen. Monikuntaisten konsernien merkitys yritysveroista oli suuri Porvoossa, Es-

poossa, Loviisassa ja Hyvinkäällä. Monissa pienissä Uudenmaan kunnissa niiden osuus yritysverojen tuotosta on kuitenkin vähäinen.

Kuvio 8 Uudellamaalla kertynyt yritysvero yritystyypeittäin 2012-15, miljoonaa euroa (Lähde: Verohallinnon tilastot).

3.3 Kunnille maksettu yhteisövero

Laskennallinen yritysvero ei ole kuitenkaan sama kuin **kuntien saama yhteisövero**. Valtion osuus yhteisöveron tuotosta, joka käsittää yritystoimintaerän ja metsäveron, oli 60 prosenttia ja seurakuntien kolme prosenttia vuonna 2015. Lisäksi kuntien välinen jako-osuus määräytyy kahden edellisen verovuoden keskiarvon pohjalta. Yhteensä Uudenmaan kuntien saama lopullinen yhteisövero oli 702 miljoonaa euroa vuonna 2015. Siitä yritystoimintaerä eli yritysten yhteisöverojen osuus oli noin 99 prosenttia. Metsäveron osuus oli vain yhden prosentin verran.

Kuntien saamista kaikista verotuloista (kunnallis-, kiinteistö- ja yhteisövero) yhteisöveron osuus oli 9,1 prosenttia eli noin 438 euroa asukasta kohden laskettuna. Yhteisöveron merkitys on Uudenmaan kunnissa keskimäärin tärkeämpi kuin Suomen kaikissa kunnissa keskimäärin, mikä lisää keskimääräistä enemmän suhdannevaihtelujen vaikutusta uusmaalaisten kuntien talouteen. Uudellamaalla yhteisöveron osuus oli keskiarvo suurempi Loviisassa, Helsingissä ja Sipoossa. Metsäveron (metsäerän) osuus on huomattava vain Lapinjärvellä, Myrskylässä ja Pukkilassa.

Taulukko 9 Kunnille maksettu lopullinen yhteisövero Uudellamaalla 2015 (Lähde: Verohallinnon tilastot).

	Yhteisövero 2015, tuhatta euroa	Osuus kun- nan verotu- loista, %	Yhteisöve- ro / asukas, euroa	Yritystoimin- taerän osuus ¹⁶ , %
Helsinki	379232	12,2	611	100,0
Espoo	136729	9,6	515	99,9
Vantaa	76034	8,0	361	99,9
Porvoo	17936	7,9	361	96,7
Hyvinkää	14306	7,2	309	96,4
Kerava	10395	6,8	294	99,8
Loviisa	9209	14,0	595	93,0
Kirkkonummi	8258	4,5	216	96,4
Tuusula	7340	4,2	192	97,2
Nurmijärvi	7079	4,0	170	95,5
Lohja	6677	3,5	140	82,2
Järvenpää	4626	2,6	115	99,5
Sipoo	4170	4,7	219	95,0
Raasepori	3820	3,3	133	84,0
Vihti	3487	2,8	120	82,9
Hanko	2736	6,9	303	97,4
Mäntsälä	2581	3,3	125	73,1
Inkoo	2072	7,9	373	76,8
Kauniainen	1396	2,3	149	99,9
Karkkila	1244	3,9	139	73,2
Askola	983	5,2	194	75,9
Siuntio	555	1,9	90	75,2
Myrskylä	432	6,8	218	42,9
Lapinjärvi	419	4,8	151	57,1
Pornainen	393	2,1	76	83,5
Pukkila	334	4,6	166	47,6
YHTEENSÄ	702443	9,1	438	99,0

¹⁶ Tarkoittaa yritysverojen osuutta yhteisöverojen kokonaissummasta (ml. metsäverot).

4 Kiinteistövero

Kiinteistöveron kokonaistuotto oli Uudellamaalla Verohallinnon tilastojen mukaan 614 miljoonaa (537 milj. euroa v. 2015) euroa vuonna 2017, mikä oli 34 prosenttia (33 % v. 2015) veron tuotosta koko maassa. Kiinteistöveron tuotto on kolminkertaistunut Suomessa reaalisesti vuodesta 1995 lukien. Kuntien verotuloista osuus on miltei kaksinkertaistunut. Uudellamaalla kiinteistöveron osuus kuntien verotuloista on keskiarvoa suurempaa johtuen suuresta rakennuskannasta ja maapohjan kalleudesta.

Yritystoimintaan liittyvän kiinteistöveron tuotto oli Uudellamaalla arviolta 259 miljoonaa euroa (224 milj. euroa v. 2015) vuonna 2017, mikä oli 37 prosenttia yritystoimintaan liittyvistä kiinteistöveroista Suomessa ja 42 prosenttia veron kokonaistuotosta Uudellamaalla. Lukuun lasketaan osake- ja kiinteistöyhtiöiden maksamat verot ja keskinäisten kiinteistöyhtiöiden maksamat verot. Rakennusten käyttötarkoituksen mukaan yleisen kiinteistöveron alaisten rakennusten (pl. maapohja) vero oli 188 miljoonaa euroa.

4.1 Kiinteistöverotuksen lähtökohdat

Kiinteistöllä tarkoitetaan kiinteistörekisteriin kiinteistönä merkittyä maa- tai vesialueen omistuksen yksikköä. Kiinteistöön kuuluvat sillä sijaitsevat kiinteistön omistajan omistamat rakennukset ja kiinteät laitteet.¹⁷ Kiinteistöjen omistajat maksavat kiinteistöjen sijaintikunnille vuosittain **kiinteistövero**.¹⁸ Kiinteistön verotusarvo määrätään erikseen rakennuksen ja maapohjan osalta. Rakennuksesta tai rakennelmasta menevän veron on velvollinen suorittamaan rakennuksen tai rakennelman omistaja riippumatta hänen oikeudestaan maapohjaan, jolla rakennus tai rakennelma on.

Kiinteistöveroa ei makseta metsästä, maatalousmaista eikä vesialueista. Kiinteistöveroa ei myöskään makseta kiinteistöstä siltä osin kuin sitä käytetään torina, katuaukiona, katuna, rakennuskaavatienä, yleisenä tienä, yleisen raideliikenteen väylänä tai yleisen lentokentän kiitotienä; evankelisluterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnan tai muutoin asianomaisella luvalla perustettuna hautausmaana, jollaisena ei kuitenkaan pidetä yksityistä hautasijaa. Kunnan ei ole suoritettava veroa omalla alueellaan omistamastaan kiinteistöstä.

Kunnat päättävät vuosittaiset kiinteistöveroprosenttinsa **kiinteistöverolaissa** (654/1992) säädettyjen rajojen puitteissa. Kiinteistövero jaetaan kuuteen kategoriaan, jotka ovat yleinen kiinteistöveroprosentti, vakituisten asuinrakennusten veroprosentti, muiden asuinrakennusten veroprosentti¹⁹, yleishyödyllisen yhteisön veroprosentti²⁰, rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti ja voimalaitosten veroprosentti. Yleistä kiinteistöprosenttia käytetään tontin (maapohjan) sekä tuotannollisten rakennusten, kuten teollisuus-, toimisto- ja liikerakennusten verotuksessa.

¹⁷ Sanaa **kiinteistö** käytetään yleiskielessä yleisesti kuitenkin pelkästä rakennuksesta.

¹⁸ Kiinteistövero on vuonna 1993 käyttöön otettu vero, joka korvasi asuntotulon verotuksen, kiinteistöjen harkintaverotuksen, katumaksun ja manttaalimaksun.

¹⁹ Vapaa-ajan rakennukset, puuvajat, aitat, talousrakennukset, erillinen saunarakennus, yms.

²⁰ Yleisen hyödyllisen yhteisön kiinteistövero kattaa rakennukset ja maapohjan, jos kiinteistöllä sijaitseva rakennus on pääasiallisesti yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä.

Kiinteistöveroprosentit ja niiden vaihteluvälit olivat vuonna 2017 seuraavat:

- *Yleinen kiinteistöveroprosentti 0,93 - 1,80*
- *Vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti 0,41 - 0,90*
- *Muiden asuinrakennusten veroprosentti 0,93 - 1,80*
- *Yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöveroprosentti 0,00-1,80*
- *Voimalaitosten kiinteistöveroprosentti enintään 3,10*
- *Rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistöveroprosentti 2,00 - 6,00²¹*

Kiinteistön **verotusarvo** määritetään varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain eli **arvostamislain** mukaan (1145/2005). Rakennuksen, rakennelman ja vesivoimalaitoksen arvoksi katsotaan jälleenhankinta-arvo vähennettynä arvostamislaissa säädetyillä vuotuisilla ikäalennuksilla, jotka vaihtelevat 1-5 prosentin välillä rakennuksen tai rakennelman käyttötarkoituksesta riippuen pois lukien varastorakennukset, joissa ikäalennus on kymmenen prosenttia. Jälleenhankinta-arvojen laskemisesta on säädetty tarkemmin Valtiovarainministeriön vuosittain antamissa asetuksissa.

Jos rakennus tai rakennelma on vaurioitunut tai muutoin menettänyt arvoaan enemmän kuin ikäalennukset edellyttävät, jälleenhankinta-arvoa vähennetään arvon alenemista vastaavalla määrällä. Ikäalennusta voidaan pienentää, jos rakennuksessa tai rakennelmassa on sen valmistumisen jälkeen suoritettu perusparannuksia tai huomattavia kunnossapitotöitä. Käytössä olevan rakennuksen tai rakennelman arvoksi katsotaan kuitenkin vähintään 20 prosenttia rakennuksen tai rakennelman jälleenhankinta-arvosta (pl. asuinrakennukset ja voimalaitokset²²).

Kiinteistöveron kehitys

Kunnallisena verotusmuotona kiinteistöjen on katsottu tuottavan vakaan verotuoton toimintaympäristössä, jossa esimerkiksi yhteisöveron tuotot pienenevän kansainvälisessä verokilpailussa. Verohallinnon tilastojen mukaan kiinteistöveron koko tuotto oli 1,7 miljardia euroa vuonna 2016, mikä oli keskimäärin 7,6 prosenttia kuntien verotuloista ja 0,8 prosenttia bruttokansantuote bkt:sta. Ennakkotietojen mukaan kiinteistöverot nousivat 1,8 miljardiin euroon vuonna 2017. Kasvu oli nopeinta Uudellamaalla, jonka osuus veroista oli 34 prosenttia (614 milj. euroa).

Kiinteistöverojen tuotto on kasvanut vuodesta 1995 lukien lähes kolminkertaiseksi. Kuntien verotuloista kiinteistöverojen osuus on miltei kaksinkertaistunut. Kansainvälisesti kiinteistöveron määrä on bkt:hen verrattuna Suomessa vielä melko alhainen. Euroopassa kiinteistövero on korkein Britanniassa sekä Ranskassa, ja myös Ruotsissa veron bkt-osuus on korkeampi kuin Suomessa. Vuoden 2017 kiinteistöverosta 73 prosenttia kertyi **rakennuksista** ja 27 prosenttia **maapohjasta**. Asukasta kohden laskettuna kiinteistövero oli 330 euroa vuonna 2017.²³

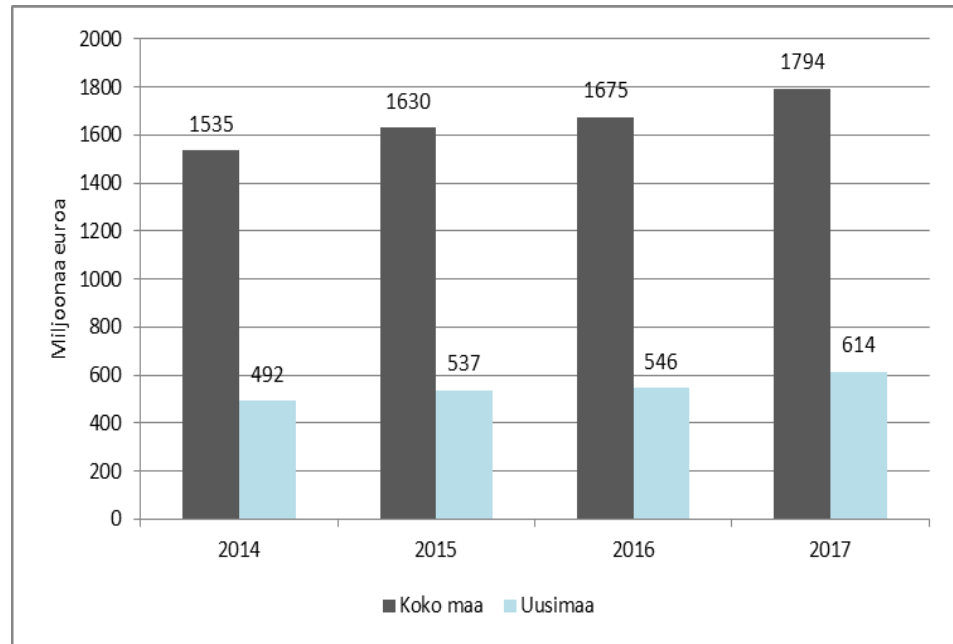
²¹ 14 pääkaupunkiseudun ja kehysalueen kunnissa rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistöveroprosentti on määrätty vähintään 3,00 prosenttiyksikköä korkeammaksi kuin yleinen kiinteistöveroprosentti. Rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentiksi voidaan määrätä kuitenkin enintään 6,00 prosenttia. Muualla rakentamattomalle rakennuspaikalle voidaan soveltaa myös yleistä kiinteistöveroprosenttia.

²² Asuinrakennuksen arvoksi katsotaan vähintään 30 prosenttia sekä voimalaitostyyppisten rakennusten ja rakennelmien arvoksi vähintään 40 prosenttia niiden jälleenhankinta-arvosta.

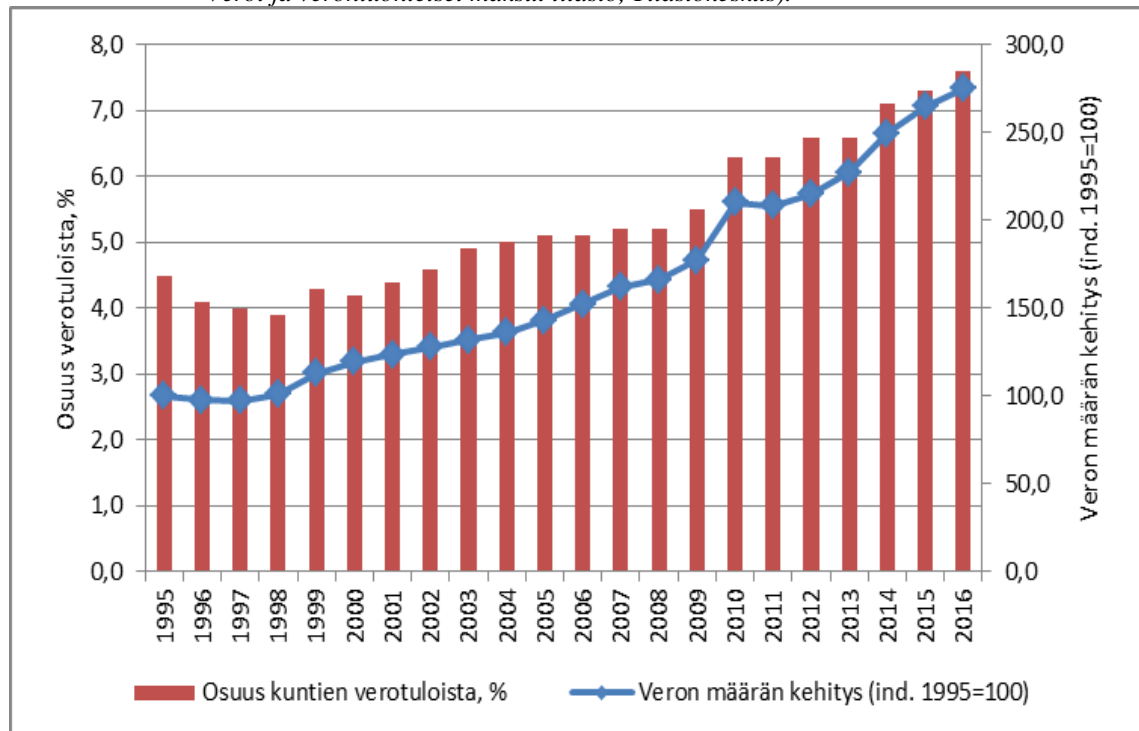
²³ Vuonna 2015 kiinteistövero oli asukasta kohden laskettu 300 euroa ja vuonna 2016 noin 305 euroa.

Uudellamaalla kiinteistöveron osuus kunnan verotuloista on alle maan keskiarvon. Keskimääräistä suurempi se on Uudellamaalla kuitenkin Inkoossa, Loviisassa, Mäntsälässä, Sipoossa ja Raaseporissa. Asukasta kohden laskettuna kiinteistövero on korkea myös Kauniaisissa. Pienin veron merkitys on Nurmijärvellä ja Tuusulassa. Uudellamaalla luonteenomaista on maapohjan erittäin suuri osuus kiinteistöverosta (43 %). Tämä kertoo maapohjan korkeasta verotusarvosta ja siitä, että rakentamatonta maapohjaa verotetaan korkeamman veroprosentin mukaan.

Kuvio 9 Kiinteistöveron kokonaistuotto koko maassa ja Uudellamaalla 2014-17 (Lähde: Verohallinnon tilastot).

Kuvio 10 Kiinteistöveron tuotto määrän kehitys ja osuus kuntien verotuloista 1995-2016 (Lähde: Verot ja veronluonteiset maksut tilasto, Tilastokeskus).

Taulukko 10 Kiinteistöveron tuotto ja osuus kunnan verotuloista Uudellamaalla 2016 (Lähde: Suomen Kuntaliiton tilastot).

	Kiinteistö- veron tuot- to, 1000 euroa	Kiinteistö- vero / asu- kas 2015, euroa	Kiinteistö- vero / asu- kas 2016, euroa	Osuus kun- nan verotu- loista 2015, %	Osuus kun- nan verotu- loista 2016, %
Helsinki	221297	351	352	7,0	6,8
Espoo	99716	370	370	6,9	6,9
Vantaa	74674	349	348	7,8	7,8
Porvoo	16672	334	334	7,3	7,4
Hyvinkää	13340	286	287	6,7	6,7
Järvenpää	12538	305	307	6,9	7,0
Lohja	12428	261	262	6,6	6,6
Raasepori	10457	362	368	9,1	9,1
Kirkkonummi	9797	252	253	5,3	5,3
Kerava	9741	277	276	6,4	6,2
Tuusula	8670	221	225	4,9	4,9
Sipoo	8516	406	439	8,7	9,1
Nurmijärvi	8203	197	196	4,6	4,5
Loviisa	8073	486	527	11,4	12,2
Vihti	7452	254	258	6,0	6,0
Mäntsälä	6763	331	327	8,6	8,4
Kauniainen	3968	412	418	6,3	6,1
Inkoo	3155	534	569	11,3	12,2
Hanko	2714	296	306	6,7	6,9
Karkkila	284	233	255	6,6	7,2
Siuntio	2166	345	350	7,4	7,5
Pornainen	1120	218	219	6,0	5,8
Askola	1056	210	207	5,7	5,7
Lapinjärvi	551	202	199	6,5	6,3
Pukkila	456	225	231	6,2	6,2
Myrskylä	404	205	205	6,4	6,4
UUSIMAA	546213	335	337	7,0	7,0
KOKO MAA	1675294	298	305	7,4	7,6

Taulukko 11 Kiinteistöjen verotusarvo ja kiinteistövero kohteen käyttötarkoituksen mukaan koko maassa ja Uudellamaalla 2017, % (Lähde: Verohallinnon tilastot)

	Kiinteistövero koko maa, %	Kiinteistövero Uusimaa, %	Verotusarvo koko maa, %	Verotusarvo Uusimaa, %
Asuinrakennus	37,0	25,8	54,9	43,7
Yleinen rakennus	30,8	30,3	22,4	23,4
Voimalarakennus	3,8	0,8	1,1	0,2
Yleishyödyllinen rakennus	0,4	0,4	0,9	0,7
Maa- ja metsätalousrakennus	0,8	0,2	0,6	0,1
<i>Rakennukset yhteensä</i>	<i>72,9</i>	<i>57,4</i>	<i>80,0</i>	<i>68,1</i>
Yleinen maapohja	25,8	40,3	19,6	31,3
Yleishyödyllinen maapohja	0,1	0,2	0,1	0,2
Rakentamaton rakennuspaikka	1,2	2,2	0,3	0,4
<i>Maapohja yhteensä</i>	<i>27,1</i>	<i>42,6</i>	<i>20,0</i>	<i>31,9</i>
Kaikki yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0
Miljoonaa euroa	1799	612	228410	81668

4.2 Yritysten maksamat kiinteistöverot

Yritykset maksavat kiinteistöveroja kiinteiden toimipaikkojensa (tuotantolaitokset, liike- ja toimistokiinteistöt, yms.) sijaintikunnille. Kiinteistöverojen kohdistaminen jalostus- ja palvelualoja edustaville yrityksille ei ole kuitenkaan helppoa. Yritykset voivat toimia vuokratiloissa tai ne voivat omistaa rakennuksia, jotka sijaitsevat vuokratonteilla. Yksi tapa arvioida yritysten maksamia kiinteistöveroja, on tarkastella kiinteistöjen omistusta **oikeudellisen (juridisen) muodon** mukaan, sillä kiinteistöveroista vastaa viime kädessä kiinteistön tai rakennuksen omistaja.

Verohallinnon tilastoissa kiinteistöjen omistajat jaetaan oikeudellisen muodon mukaan henkilöasiakkaisiin (luonnolliset henkilöt), asunto-osakeyhtiöihin²⁴, osakeyhtiöihin, keskinäisiin kiinteistöosakeyhtiöihin, muihin kiinteistöyhtiöihin ja muihin oikeudellisiin muotoihin (julkisyhteisöt, seurakunnat, voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, yms.). Edellä mainituista oikeudellisista muodoista **osakeyhtiöt** ja tavanomaiset **kiinteistöyhtiöt** voidaan lukea suoraan yrityksiin. Sitä vastoin **keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö** on yritysmuotona hieman hankala rajatapaus.

Tavallisessa kiinteistöosakeyhtiössä noudatetaan **osakeyhtiölakia** (624/2006). Se omistaa ja hallitsee tilojansa itse ja vuokraa niitä asiakkaiden käyttöön, eli yhtiö on verovelvollinen saamistaan vuokratuloista ja maksaa voitosta yhteisöverokannan mukaan. Osakkaalla on luonnollisesti oikeus yhtiön mahdollisesti jakamaan osinkoon. Sen sijaan keskinäinen kiinteistöyhtiö poikkeaa asunto-osakeyhtiöstä vain siten, että huoneistojen yhteenlasketusta lattiapinta-alasta yli puolta ei ole määrätty osakkeenomistajien hallinnassa oleviksi asuinhuoneistoiksi.²⁵

Keskinäisessä kiinteistöyhtiössä sovelletaan **asunto-osakeyhtiölakia** (1599/2009), ellei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä. Jos yhtiöjärjestys määrää, että yhtiöön sovelletaan vain tiettyä asunto-osakeyhtiölain määräyksiä, sovelletaan yhtiöön muilta osin osakeyhtiölakia. Tosin ennen vuotta 1992 perustetuissa keskinäisissä kiinteistöyhtiöissä sovelletaan osakeyhtiölakia vain, jos yhtiöjärjestys niin määrää. Tavallisesta kiinteistöyhtiöstä keskinäinen kiinteistöyhtiö poikkeaa siten, että keskinäisessä kiinteistöosakeyhtiössä vuokratulo verotetaan osakkaan tulona.

Toisaalta keskinäinen kiinteistöyhtiö ei ole kuitenkaan asunto-osakeyhtiö, vaikka siinä on paljon samanlaisia piirteitä kuin asunto-osakeyhtiössä. Keskinäisessä kiinteistöyhtiössä ei tarvitse olla myöskään yhtään asuntoa tai vanhat asunnot on muutettu toiseen käyttöön, joten niissä voi olla pelkästään liike- ja toimistotiloja. Suuri osa keskinäisistä kiinteistöyhtiöistä luetaan yrityksiin myös Tilastokeskuksen yrityksiä ja niiden toimipaikkoja kuvaavissa tilastoissa. Siten edellä mainitut syyt puoltavat keskinäisten kiinteistöyhtiöiden rinnastamisen yrityksiin.²⁶

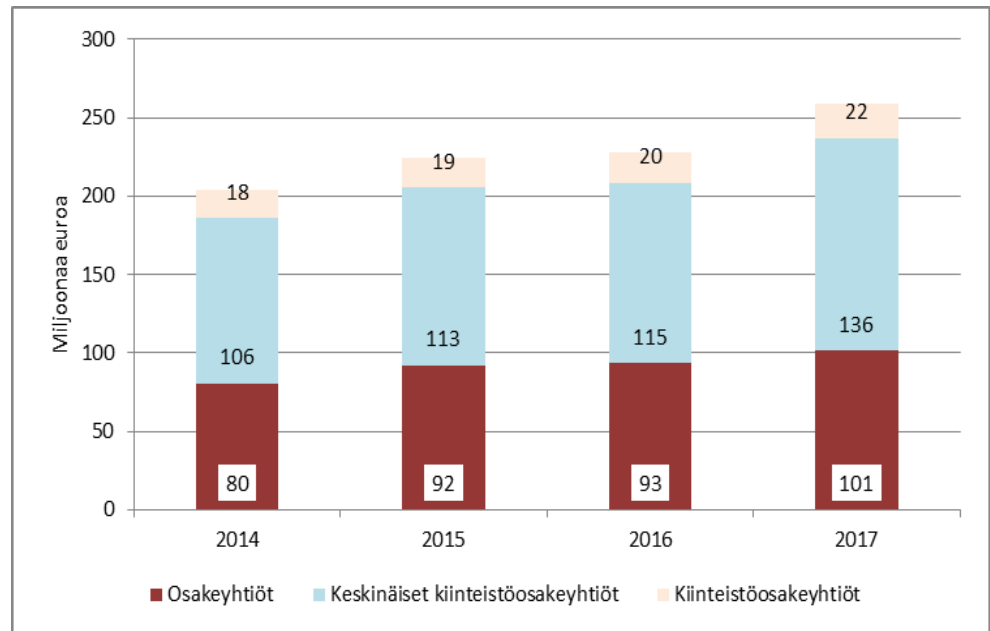
²⁴ **Asunto-osakeyhtiö** on oikeushenkilö, jonka tarkoituksena on omistaa ja hallita rakennusta tai rakennuksia, joissa olevien kaikkien huoneistojen yhteenlasketusta lattiapinta-alasta yli puolet on määrätty yhtiöjärjestyksessä osakkeenomistajien hallinnassa oleviksi asuinhuoneistoiksi. Asunto-osakeyhtiössä jokainen osake tuottaa yksin tai yhdessä toisten osakkeiden kanssa oikeuden hallita määrättyä huoneistoa tai muuta osaa yhtiön rakennuksesta tai sen hallitsemasta kiinteistöstä. Asunto-osakeyhtiössä noudatetaan asunto-osakeyhtiö lakia (1599/2009).

²⁵ Toisin sanoen keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön hallinnassa olevan rakennuksen tai rakennuksen pinta-alan käyttö-tarkoitusta ei ole rajoitettu, kuten asunto-osakeyhtiössä.

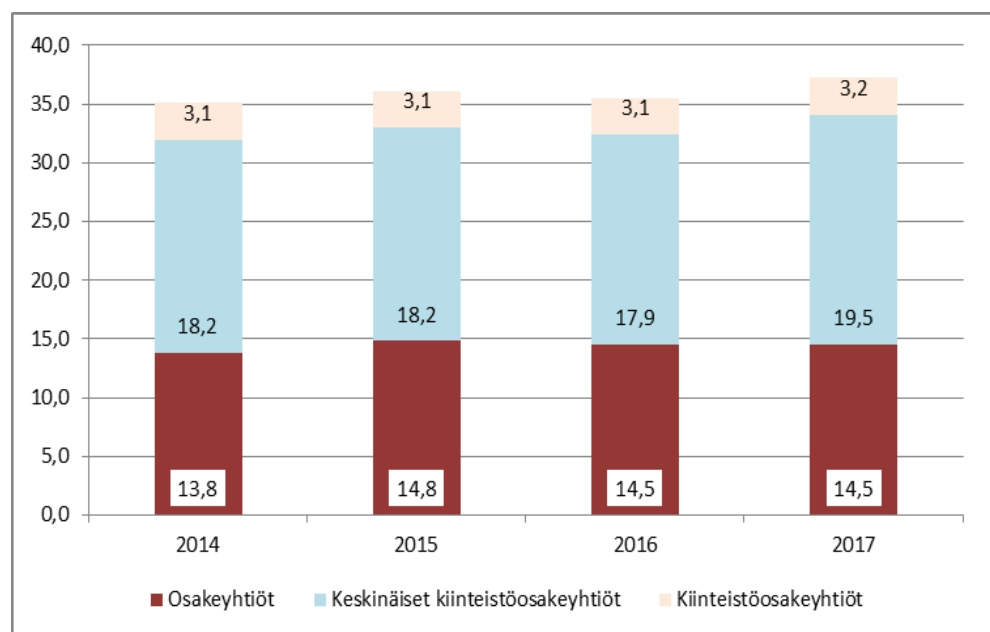
²⁶ Viime kädessä tavalliset ja keskinäiset kiinteistöyhtiöt vuokraavat omistamiaan toimitilojaan toisille jalostus- ja palvelualojen yrityksille, jotka generoivat vuokratuloja kiinteistöyhtiöille, joilla maksetaan kiinteistöverot kunnille.

Verohallinnon tilastojen mukaan osakeyhtiöiden ja kiinteistöyhtiöiden maksamat kiinteistöverot olivat Uudellamaalla yhteensä 259 miljoonaa euroa vuonna 2017. Summa oli 37 prosenttia kaikkien osakeyhtiöiden ja kiinteistöyhtiöiden maksamista kiinteistöveroista Suomessa ja 42 prosenttia kaikista kiinteistöveroista Uudellamaalla. Osuudet ovat kasvaneet vuosina 2014-15 etenkin keskinäisten kiinteistöyhtiöiden osalta. Toisaalta kiinteistöverokertymä on lisääntynyt Uudellamaalla nopeasti myös muiden veronmaksajien (oikeudellisten muotojen) osalta.

Kuvio 11 Yritysten maksamat kiinteistöverot yritysmuodoittain Uudellamaalla 2014-17, miljoonaa euroa (Lähde: Verohallinnon tilastot).

Kuvio 12 Uusimaalaisten yritysten maksamien verojen osuus kiinteistöverojen kokonaistuotosta koko maassa yritysmuodoittain 2014-17, prosenttia (Lähde: Verohallinnon tilastot).

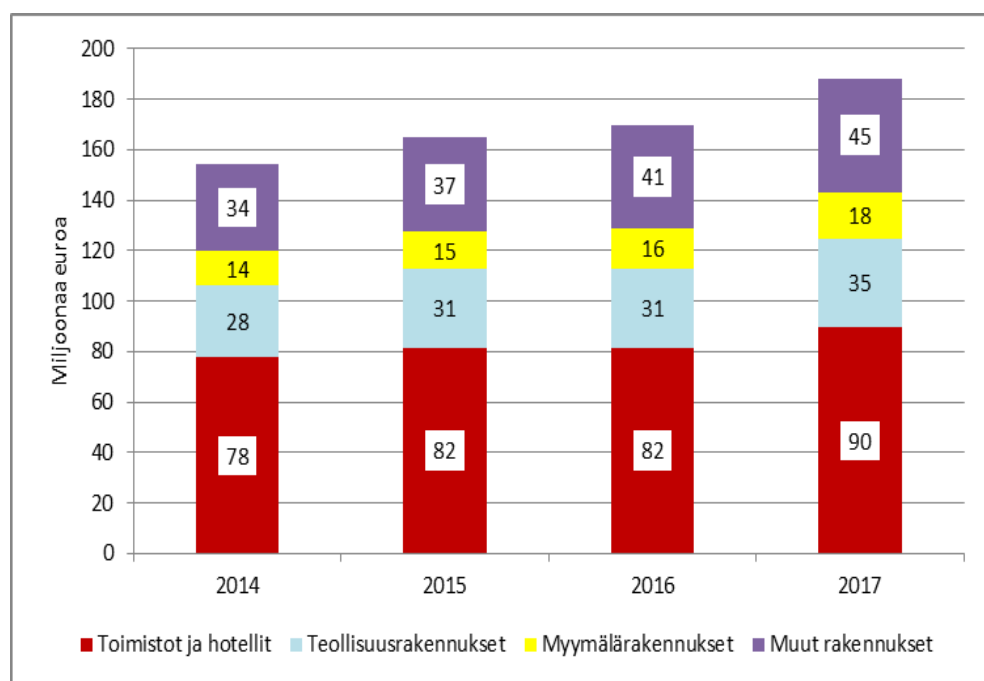
Vero kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan

Yritystoimintaa hyödyntävien **rakennusten** kiinteistöveroja voidaan tarkastella rakennusten käyttötarkoituksen osalta. Yleisen kiinteistöveron alaisten rakennusten kiinteistövero oli Uudellamaalla 188 miljoonaa euroa, mikä oli 53 prosenttia kaikista rakennuksista (ml. asuinrakennukset) maksetuista kiinteistöveroista vuonna 2017.²⁷ Yleisen kiinteistöveron alaisia rakennuksia käytetään tai ne on tarkoitettu yleensä tuotannolliseen tarkoitukseen teollisuuteen, liike- ja toimistotiloiksi. Vuosina 2014-17 tällaisten rakennusten kiinteistövero oli kasvanut 22 prosenttia.

Karkeasti arvioiden 48 prosenttia yleisen kiinteistöveron alaisten rakennusten kiinteistöverosta oli kertynyt Uudellamaalla toimistorakennuksista ja hotelleista vuonna 2017. Teollisuusrakennusten osuus oli 19 prosenttia, myymälärakennusten 10 prosenttia ja muiden rakennusten 24 prosenttia. Kiinteistöveron kasvu oli kuitenkin nopeinta myymälärakennusten osalta vuosina 2014-17. Esitetyn tarkastelun ulkopuolella jää kuitenkin kokonaan maapohja, koska maapohjaa ei voida jakaa esimerkiksi sillä sijaitsevien rakennusten mukaan eri käyttötarkoituksiluokkiin.

Kuvio 13

Yleisen kiinteistöveron alaisten rakennusten kiinteistövero rakennustyypeittäin 2014-17, miljoonaa euroa (Lähde: Verohallinnon tilastot).

²⁷ Voimalaitosten kiinteistövero nosti veron määrää 4-5 miljoonaa eurolla noin 54 prosenttiin kaikkien rakennusten kiinteistöverosta vuonna 2017.

5 Yritysten generoimat palkkaverot

Uusimaa tarjosi Tilastokeskuksen työllisyystilastojen mukaan lähes 772 000 työpaikkaa vuonna 2015, mikä on 25 000 työpaikkaa enemmän kuin Uudellamaalla asuvien työllisten määrää. Siten maakunnan työpaikkaomavaraisuusaste oli 103 prosenttia. Uusmaalaisista valtaosa (97-98 %) työllistyy omassa maakunnassa, joskin maakunnat sisällä työpaikkaomavaraisuusaste on yli 100 vain Helsingissä, Vantaalla ja Hangossa. Yksityisten alojen osuus Uudenmaan työpaikoista oli 75 prosenttia.

Yksityisellä alalla työskentelevien **palkkasumma** oli Uudellamaalla arviolta 22 miljardia euroa vuonna 2015, ja keskimääräisellä veroprosentilla laskettuna yksityisen alan työllisistä maksettiin ansiotuloveroja noin 6,82 miljardia euroa eli 76 prosenttia kaikkien työllisten ansiotuloveroista (8,97 mrd. euroa) maakunnassa. Uudenmaan yksityiset työnantajat generoivat palkkatuloverojen lisäksi veronluonteisia eläkevakuutusmaksuja arviolta 5,2 miljardilla ja muita sosiaaliturvamaksuja 1,0 miljardilla eurolla.

Yksityisellä alalla työskentelevät **työlliset** maksoivat saamistaan ansiotuloista kunnallisveroa Uudenmaan kuntiin 4,23 miljardia euroa verovelvollisten efektiivisellä kunnallisveroprosentilla arvioituna, mikä oli 74 prosenttia työllisten maksamista kunnallisveroista.

5.1 Työlliset ja työpaikkarakenne Uudellamaalla

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan Uudellamaalla asui 745 800 **työllistä** (palkansaajaa ja yrittäjää) vuonna 2015. Vastaavasti Uusimaa tarjosi 771 900 työpaikkaa, joten maakunnan **työpaikkaomavaraisuudeksi**²⁸ saadaan 103 prosenttia. Siten 34 prosenttia maan kaikista työpaikoista (2,26 milj.) sijaitsi Uudellamaalla. Uudellamaalla pääkaupunkiseudun ja etenkin Helsingin merkitys on aivan keskeinen työpaikkojen näkökulmasta katsoen. Pääkaupunkiseudun osuus oli 79 prosenttia Uudenmaan ja 27 prosenttia koko maan työpaikoista vuonna 2015.

Työpaikkaomavaraisuuden osalta Uudenmaan kunnat ovat hyvin erilaisessa asemassa. Helsingissä työpaikkaomavaraisuus oli peräti 128 prosenttia, Vantaalla 109 prosenttia ja Hangossa 107 prosenttia vuonna 2015. Toista ääripäätä edustavat Kauniainen, Myrskylä, Kirkkonummi, Pukkila, Pornainen ja Siuntio, joissa työpaikkaomavaraisuus jäi alle 60 prosenttiin vuonna 2015. Työpaikkamatkailijoiden osuus kunnassa asuvista työllisistä oli suuri myös Tuusulassa, Siuntiossa, Pornaisilla ja Kauniaisissa. Sen sijaan Helsingissä, Raaseporissa ja Hangossa tilanne oli päinvastainen.

Uudenmaan liiton tilastojen mukaan 97-98 prosenttia Uudellamaalla asuvasta koko työllisestä työvoimasta työllistyy kuitenkin Uudellamaalla joko kotikunnassaan, pääkaupunkiseudulla tai muualla Uudellamaalla. Työpaikkojen tarjonnassa pääkaupunkiseutu on erikoisasemassa. Pääkaupunkiseudulla asuvista työllisistä (526 000 henkilöä) peräti 94 prosenttia työskentelee asuinalueella pääkaupunkiseudulla, mutta myös yli 50 prosenttia Nurmijärvellä, Sipoossa, Keravalla ja Kirkkonummella asuvista työllisistä työllistyy pääkaupunkiseudun kunnissa.

Uudellamaalla käydään laajalti töissä muultakin maasta, kuten Riihimäeltä, Hämeenlinnasta, Tampereelta, Lahdesta ja Turusta. Uudenmaan liiton mukaan Uudellamaalla työllistyy noin 45 000 sellaista henkilöä, joiden kotipaikkakunta oli Uudenmaan ulkopuolella. Heistä pääosa eli 32 000 henkilöä työllistyi pääkaupunkiseudulla. Vastaavasti vain 19 000 uusmaalaisista kävi töissä muualla maassa, kuten Riihimäellä, Tampereella, Tu-

²⁸ **Työpaikkaomavaraisuusaste:** (Alueella työssäkäyvät / alueella asuvat työlliset)*100.

ruissa ja Lahdessa. Siten työmatkailijoiden nettomäärä oli Uudellemaalle 26 000 henkilöä plusmerkkinen suhteessa muihin maakuntiin.

Taulukko 12 Työllisyys, työpaikat ja työpaikkaomavaraisuus Uudellamaalla kunnittain vuosina 2010-15 (Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus).

	Työlliset 2015, lkm	Työpaikat 2015, lkm	Osuus työ- paikoista 2015, %	Työpaikka- omavarai- suusaste, %
Helsinki	295913	379518	49,2	128,3
Espoo	125599	116246	15,1	92,6
Vantaa	100374	109779	14,2	109,4
Porvoo	21997	20531	2,7	93,3
Lohja	19582	15594	2,0	79,6
Hyvinkää	20047	19179	2,5	95,7
Järvenpää	19096	12238	1,6	64,1
Nurmijärvi	19269	11731	1,5	60,9
Tuusula	17887	14105	1,8	78,9
Kirkkonummi	17630	10536	1,4	59,8
Kerava	16042	12101	1,6	75,4
Vihti	13100	8069	1,0	61,6
Raasepori	11476	10228	1,3	89,1
Mäntsälä	9196	6055	0,8	65,8
Sipoo	9167	5532	0,7	60,3
Loviisa	5925	4853	0,6	81,9
Karkkila	3580	2793	0,4	78,0
Hanko	3283	3523	0,5	107,3
Kauniainen	4000	2371	0,3	59,3
Siuntio	2886	1444	0,2	50,0
Inkoo	2403	1298	0,2	54,0
Pornainen	2377	1048	0,1	44,1
Askola	2269	1345	0,2	59,3
Lapinjärvi	1073	815	0,1	76,0
Pukkila	849	508	0,1	59,8
Myrskylä	772	451	0,1	58,4
YHTEENSÄ	745792	771891	100,0	103,5

Työpaikkarakenne

Uudenmaan kaikista työpaikoista **yksityisellä alalla**²⁹ oli 75 prosenttia vuonna 2015, mikä oli enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Suhteellisesti eniten yksityisen alan työpaikkoja oli Vantaalla, Myrskylässä, Pukkilassa, Lapinjärvellä ja Karkkilassa, mutta määrällisesti lähes puolet yksityisen alan työpaikoista sijaitsi Helsingissä. Vuosina 2010-15 yksityisen alan työpaikat lisääntyivät Uudellamaalla 1 300 työpaikalla. Eniten kasvua oli Vantaalla, Hyvinkäällä ja Tuusulassa. Samanaikaisesti yksityisen alan työllisyys väheni koko Suomessa 53 000 henkilöllä.

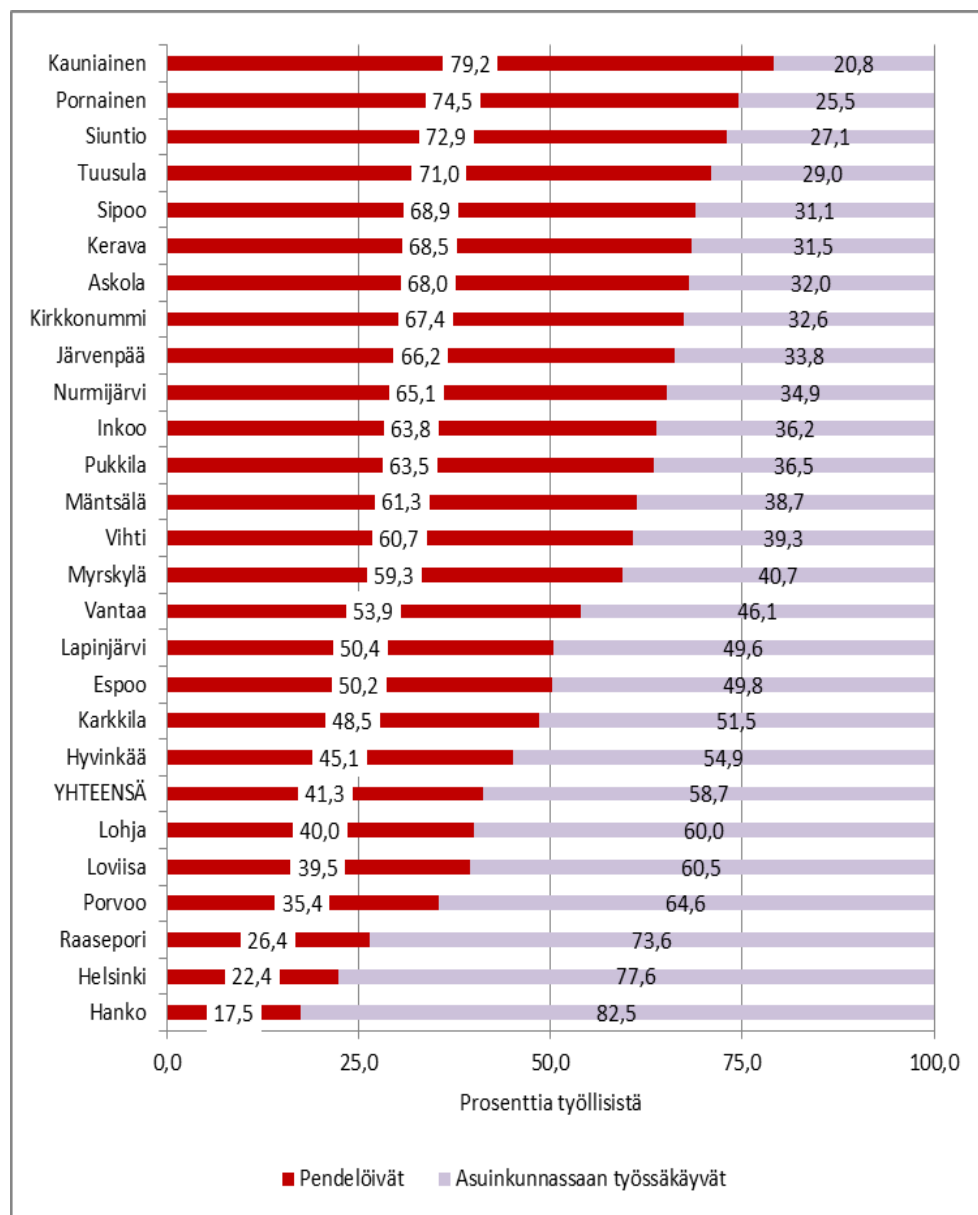
Uusimaa eroaa työpaikkojen toimialarakenteeltaan muusta Suomesta siten, että jalostusalojen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikkojen osuus on selvästi pienempi kuin

²⁹ Yksityiseen alaan luetaan yksityisten yritysten sekä valtion omistamien yhtiöiden työntekijät ja yrittäjät. Yksityiseen voi kuulua myös voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen (järjestöt) työntekijöitä. Osa järjestöistä kilpailee kuitenkin yritysten kanssa markkinoilla tai myyvät ostopalveluja kunnille. Näihin ovat kuuluneet etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon piirissä toimivat säätiöt ja yhdistykset.

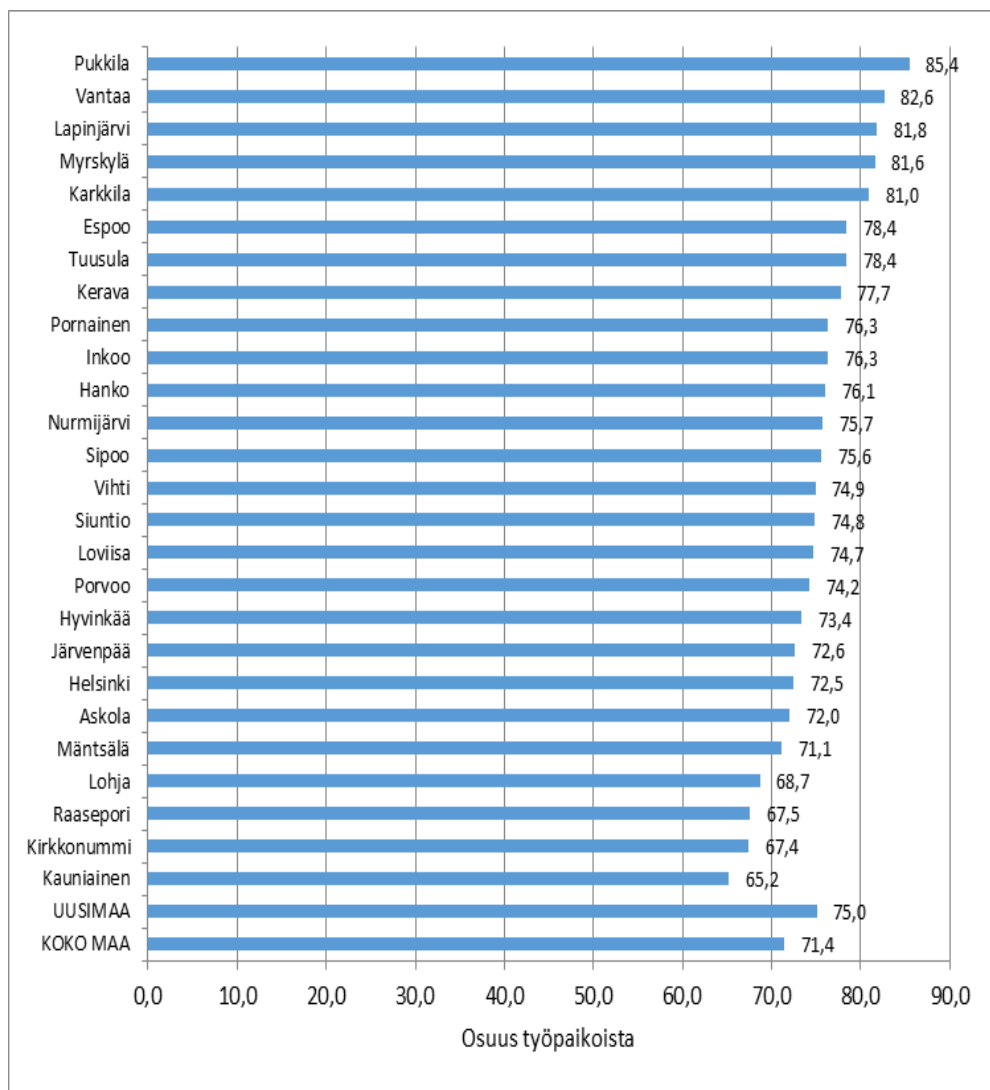
muissa maakunnissa. Sen sijaan kaupan ja logistiikan, osaamisintensiivisten palvelualojen ja kuluttajapalvelujen merkitys on Uudellamaalla suurempi. Osaamisintensiivisiin palvelualoihin luetaan informaation ja viestinnän toimiala, rahoitus ja vakuutus sekä liike-elämän palvelualat. Kuluttajapalveluja ovat majoitus- ja ravitsemisala sekä erilaiset yksityiset vapaa-ajan virkistys- ja liikuntapalvelut.

Uudenmaan työpaikkaomavaraisuusaste on yli 100 prosenttia kaikilla päätoimialoilla. Suurin se on kaupassa, logistiikka-aloilla ja julkisessa hallinnossa. Omavaraisuusasteessa on Uudellamaalla silti suuria kuntakohtaisia eroja. Helsingissä työpaikkojen omavaraisuusaste oli suuri kaikilla jalostus- ja palvelualoilla, mutta monissa kunnissa työpaikkojen omavaraisuusaste oli monilla päätoimialoilla tuntuvasti alle 100 prosenttia. Poikkeuksia ovat etenkin Vantaa, Espoo ja Hanko, joissa jalostusalojen, kaupan ja logistiikan omavaraisuusasteet ovat korkeita.

Kuvio 14 Työpaikkamatkailijoiden ja kotikunnassaan työllistyneiden osuudet Uudellamaalla 2015 (Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus)

Kuvio 15 Yksityisen alan työpaikat Uudellamaalla kunnittain 2015 (Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus)

Taulukko 13 Työllisten määrä sekä työpaikkojen määrä ja omavaraisuusaste Uudellamaalla päätoimialoittain 2015 (Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus).

	Työlliset 2015, lkm	Työpaikat 2015, lkm	Osuus työpai- koista, %	Omava- raisuusas- te, %
Maa-, metsä- ja kalatalous	4577	4594	0,6	100,4
Jalostusalat (teollisuus, rakennusala)	116252	122008	15,8	105,0
Kauppa ja logistiikka	143811	151907	19,7	105,6
Majoitus- ja ravitsemisala	30234	30753	4,0	101,7
Osaamisintensiiviset palvelualat	109366	113472	14,7	103,8
Kiinteistö, hallinto- ja tukipalvelut	70128	71547	9,3	102,0
Julkinen hallinto	39989	42167	5,5	105,4
Sosiaali- ja terveyspalvelut	103879	105522	13,7	101,6
Koulutus	50047	50356	6,5	100,6
Yksityiset henkilöpalvelut	45366	46789	6,1	103,1
Tuntematon toimiala	8275	8279	1,1	100,0
YHTEENSÄ	745792	771891	100,0	103,5

5.2 Palkkaverot ja veronluonteiset muut maksut

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan Uudellamaalla asuville työllisille maksetut palkat³⁰ olivat 29 miljardia euroa vuonna 2015. Summasta yksityisellä alalla työskentelevien henkilöiden palkkatulot olivat 76 prosenttia eli noin 22 miljardia euroa.³¹ Yksityisen alaan lasketaan yksityisten yritysten, järjestöjen ja valtioenemmistöisten osakeyhtiöiden työntekijät sekä yrittäjät. Kunnittain tarkasteltuna yksityisten työnantajien osuus palkkatuloista oli suurin (yli 80 %) Kauniaisissa ja Espoossa. Alhaisin se oli Raaseporissa ja Myrskylässä (alle 70 %).

Yksityisen alan työllisistä maksettiin Uudellamaalla keskimääräisellä tuloveroprosentilla arvioituna ennakonpidätyksiä arviolta 6,82 miljardia euroa, mikä oli 76 prosenttia maakunnan kaikkien palkansaajien laskennallisista tuloveroista (8,97 mrd. euroa) Uudellamaalla vuonna 2015. Yksityisen alan osuus kaikkien palkansaajien tuloveroista oli korkein (80-83 %) Kauniaisissa ja Espoossa asuvien työllisten osalta, mutta yksityisen alan osuus palkansaajien tuloveroista oli keskimääräistä suurempi (78-79 %) myös Vantaalla, Nurmijärvellä ja Tuusulassa.

Yksityisten työnantajien suorittamien ennakonpidätysten osuus oli alhaisin Raaseporissa, mutta osuus oli keskimääräistä alhaisempi (70-73 %) myös Myrskylässä, Inkoossa, Lohjalla, Lapinjärvellä, Loviisassa, Mäntsälässä, Hangossa ja Helsingissä. Helsingissä yksityisen alan osuutta alentavat yksityisillä *matalapalkka-aloilla* työskentelevien henkilöiden suuri osuus ja julkisen alan (valtio- ja kuntaorganisaatiot) keski- ja hyväpalkkaisissa tehtävissä työskentelevien suhteellisen suuri merkitys, sillä Helsinki on maan pääkaupunkina julkisen hallinnon keskus.

Yksityiset työnantajat generoivat tuloverojen lisäksi yhteiskunnalle veronluonteisia **eläkevakuumaksuja** Uudellamaalla asuvista palkansaajista arviolta 5,2 miljardia euroa vuonna 2015. Summa sisältää työnantajien suoraan maksamat työeläkemaksut ja palkansaajien osuuden työeläkemaksuista. Muita sosiaalivakuutusmaksuja yritykset tuottivat toiminnallaan vajaalla miljardilla eurolla palkansaajien maksuosuudet mukaan lukien. Muut sosiaalivakuutusmaksut kattavat **työnantajan sosiaaliturvamaksun, työtömyys-, ryhmähenki- ja tapaturmavakuutusmaksut**.

Voidaan todeta, että kotitaloudet maksoivat tuloveroja Suomessa Tilastokeskuksen julkisen talouden tilastojen mukaan yhteensä 27,7 miljardia euroa vuonna 2015 (28,0 mrd. vuonna 2016), josta Uudellamaalla asuvat työlliset maksoivat noin 32 prosenttia. Uudellamaalla asuvien yksityisen alan työllisten osuus tästä oli lähes 25 prosenttiyksikköä. Vastaavasti työnantajat ja vakuutetut maksoivat työeläkemaksuja 20,9 miljardia ja muita sosiaaliturvamaksuja 5,8 miljardia euroa. Näistä maksuista Uudellamaalla asuvista yksityisen alan työllisistä kertyi 23 prosenttia.³²

Laskelmiin liittyviä varauksia

Edelle esitetyt luvut käsittävät Uudellamaalla asuvien yksityisellä alalla työskentelevien henkilöiden ansiotuloja, palkkatuloista maksettuja ennakonpidätyksiä sekä niihin sidot-

³⁰ Palkat ja niihin rinnastettavat luontoisetuudet.

³¹ Kansantalouden tilinpidon mukaan Uudellamaalla asuville maksetut palkat olivat noin 35 prosenttia kansantalouden koko palkkasummasta (palkat ja palkkiot). Yksityisellä alalla maksetuista palkoista osuus oli 38 prosenttia

³² Pelkästään työeläkemaksuista osuus oli arviolta 25 prosenttia.

tuja sosiaaliturva- ja vakuutusmaksuja, mikä ei ole ihan täsmälleen sama kuin Uudellamaalla toimivien yritysten generoimat ansiotulot ja niihin suoritettut verot ja veronluonteiset maksut. Syynä on, että yksityinen ala voi sisältää myös järjestöjen (säätöt ja yhdistykset) työllisiä. Tosin monet järjestöt, joista tärkeimmät edustavat sosiaali- ja terveysaloja, tarjoavat palvelujaan markkinoilla.

Uudellamaalla työllistyy myös 45 000 henkilöä, jotka asuvat Uudenmaan ulkopuolella. Heidän määränsä on noin 25 000 henkilöä enemmän kuin uusmaalaisten muissa maakunnissa työllistyvien määrä. Jos Uudellamaalla pendelöivät muiden maakuntien työlliset (Uudellemaalle muualta pendelöivien ja Uudeltamaalta muualle pendelöivien nettomäärä) otetaan huomioon, lisäävät he yksityisen alan työnantajien Uudellamaalla maksumien palkkojen määrää arviolta 750 miljoonalla sekä niihin perustuvia tuloveroja ja veronluonteisia maksuja 440 miljoonalla eurolla.³³

Taulukko 14 Uudellamaalla asuvien työllisten ansiotulot 2015 kotipaikkakunnittain (Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus).

	Ansiotulot yhteensä, milj. euroa	Ansiotulot yksityisellä alalla, milj. euroa	Yksityisen alan ansiotulojen osuus, %
Helsinki	11291	8226	72,9
Espoo	5709	4549	79,7
Vantaa	3669	2850	77,7
Porvoo	831	616	74,1
Nurmijärvi	761	595	78,2
Kirkkonummi	757	579	76,6
Tuusula	726	566	77,9
Hyvinkää	734	545	74,3
Järvenpää	722	535	74,2
Lohja	683	497	72,8
Kerava	589	444	75,4
Vihti	484	373	77,0
Sipoo	362	275	76,0
Raasepori	352	230	65,5
Mäntsälä	314	230	73,3
Kauniainen	257	216	83,8
Loviisa	189	138	72,8
Karkkila	112	86	77,2
Hanko	112	82	72,6
Siuntio	108	81	74,9
Pornainen	82	63	76,8
Inkoo	84	60	71,4
Askola	75	58	77,5
Lapinjärvi	28	20	71,2
Pukkila	25	19	74,5
Myrskylä	20	14	69,4
Yhteensä	29076	21947	75,5

³³ Arvio perustuu siihen, että Uudellamaalla muualta töissä käyvien määrä on 25 000 henkilöä suurempi kuin Uudeltamaalta muualla töissä käyvien määrä. Heistä 77 prosenttia työskentelee Uudenmaan työllisten keskiarvon mukaan yksityisellä alalla ja Uudenmaalla yksityisellä alalla työskentelevien keskipalkkojen mukaan heidän palkkatulot olivat noin 750 miljoonaa euroa vuonna 2015. Keskipalkoista arvioidut tuloverot olivat noin 230 miljoonaa euroa ja palkoista arvioidut sosiaaliturva- ja vakuutusmaksut noin 210 miljoonaa euroa.

Taulukko 15 Uudellamaalla asuvien ja yksityisellä alalla työskentelevien työllisten laskennalliset tuloverot, työeläke- ja sosiaalivakuutusmaksut 2015 kotipaikkakunnittain (Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus).

	Tuloverot yksityisellä alalla, milj. euroa	Yksityisen alan, tulove- rojen osuus, %	Yksityisen alan työeläke- ja sosiaaliva- kuutusmaksut, milj. euroa
Helsinki	2531	73,2	2328
Espoo	1534	81,1	1287
Vantaa	847	78,0	806
Porvoo	192	75,1	174
Nurmijärvi	182	78,9	168
Kirkkonummi	179	76,8	164
Tuusula	179	78,7	160
Hyvinkää	167	75,1	154
Järvenpää	165	74,6	151
Lohja	150	73,7	141
Kerava	137	76,3	126
Vihti	113	77,3	106
Sipoo	84	76,1	78
Raasepori	68	66,9	65
Mäntsälä	69	73,9	65
Kauniainen	69	82,9	61
Loviisa	42	74,6	39
Karkkila	26	78,9	24
Hanko	23	72,3	23
Siuntio	25	75,9	23
Pornainen	19	77,6	18
Inkoo	18	71,3	17
Askola	17	78,4	17
Lapinjärvi	6	72,6	6
Pukkila	5	76,0	5
Myrskylä	4	70,8	4
Yhteensä	6817	76,0	6211

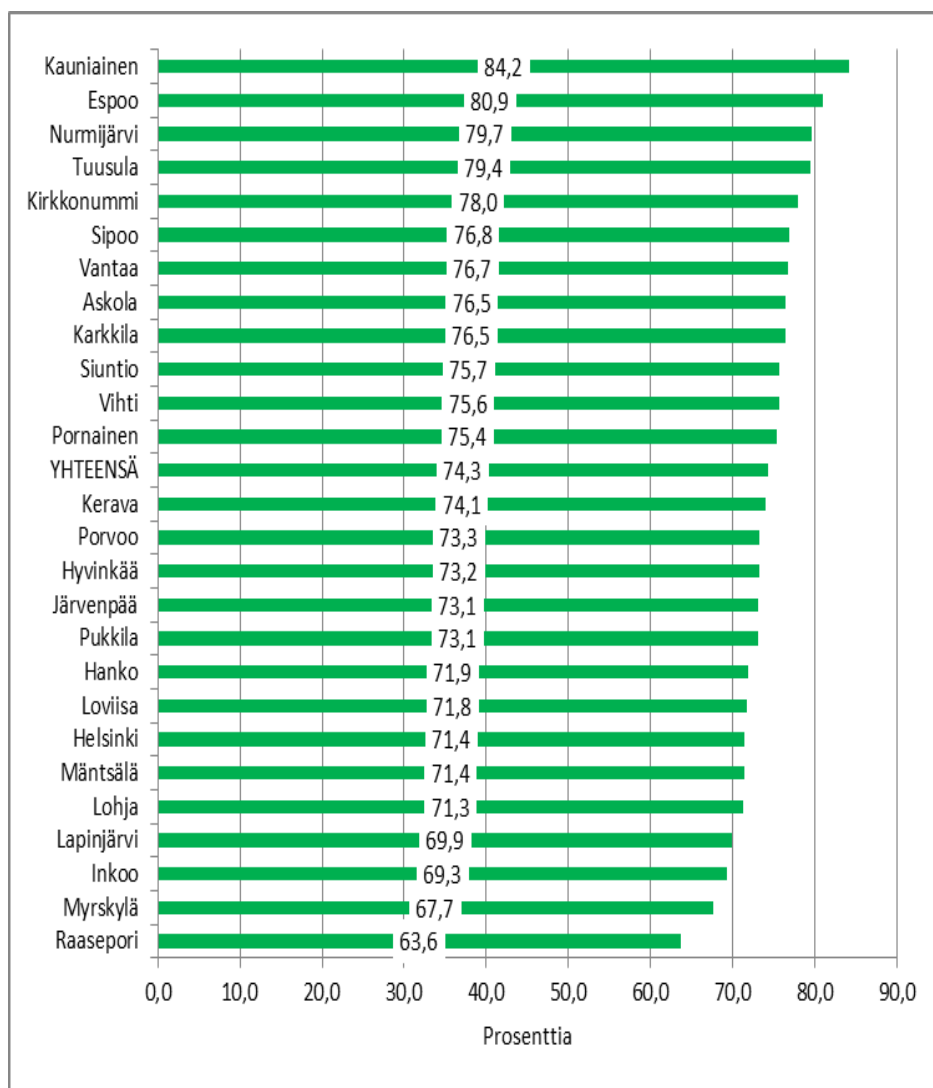
5.3 Kunnallisverotuotot Uudellamaalla

Kunnallisverotuotot ovat mukana selvityksen edellisen kohdan 5.2 palkkaveroissa. Tässä kohdassa niitä tarkastellaan omana kokonaisuutenaan. Uudellamaalla yksityisen alan työllistämät henkilöt maksoivat kunnallisveroa arviolta 4,23 miljardia euroa vuonna 2015 verovelvollisten **efektiivisellä kunnallisveroprosentilla** arvioituna. Summa oli keskimäärin noin 74 prosenttia kunnallisveron tuotosta Uudellamaalla. Kunta- ja valtio-organisaatioissa työskentelevien osuus kunnallisveron tuotosta oli sitä vastoin noin 26 prosenttia. Efektiivisessä kunnallisveroprosentissa on otettu huomioon Verohallinnon viran puolesta kunnallisverotuksessa tekemät verovähennykset, kuten ansiotulo-, työtulo- tai perusvähennys.³⁴

³⁴ **Efektiivinen kunnallisveroaste** on maksuunpannun kunnallisveron suhde ansiotuloihin. Kunnallisverotuksessa veronalaisista tulosta tehtäviä vähennyksiä ovat esimerkiksi tulonhankkimiskulut, ansiotulovähennys ja perusvähennys. Tulosta tehtävät vähennykset vähentämällä saadaan verotettava tulo, josta veron määrä lasketaan kunnallisveroprosentin mukaisesti. Tämän jälkeen tehdään vähennykset verosta ja näin saadaan maksuunpantavan kunnallisveron määrä. Ve-

Efektiivistä veroastetta käytetään nimenomaan sen vuoksi, koska kuntien tuloveroprosentit eivät vastaa erilaisten vähennysten vuoksi kunnan todellista veroastetta. Kunnittain tarkasteltuna yksityisen alan työllisten osuus kunnallisveron tuotosta oli vuonna 2015 suurin Kauniainessa ja Espoossa, joiden jälkeen tulivat Nurmijärvi, Tuusula ja Kirkkonummi. Vastaavasti julkisen alan työllisten osuus kunnallisveron tuotosta oli huomattava Raaseporissa ja Myrskylässä, mutta osuus oli keskimääräistä korkeampi myös Lapinjärvellä, Inkoossa, Lohjalla ja Helsingissä.

Kuvio 16 Yksityisen alan työllisten maksamien kunnallisverojen osuus kunnallisveron kokonaistuotosta kunnittain Uudellamaalla efektiivisellä kunnallisveroprosentilla arvioituna (Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus; Veronmaksajien Keskusliitto ja Lith Consulting Group).

rosta tehtäviä vähennyksiä ovat esimerkiksi työtulovähennys ja kotitalousvähennys. Kunnallisverotuksessa tehtävien vähennysten määrä on riippuvainen veronmaksajan tulotasosta. Vähennykset painottuvat alemmille tulotasolle, jolloin efektiivinen veroaste on alhaisempi (Savolainen, Leena: Kuntien verot 2017 –missä maksat eniten, Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskustaupungeissa ja Helsinginseudulla, Veronmaksajain Keskusliitto, Helsinki 2017).

6 Arvonlisävero ja muut tuoteverot

Yritykset maksavat arvonlisäveroa tai tilittävät monia asiakkaittensa suorittamia välillisiä tuoteveroja. Niistä tärkeimpiä ovat energiaverot, tupakkaverot, vakuutusmaksuverot, virvoitusjuoma- ja juomapakkaukset sekä apteekkiverot. Kansantalouden tilinpidon mukaan tuoteverot olivat yhteensä 30,1 miljardia euroa vuonna 2016. Siitä arvonlisäverot olivat 19,7 miljardia ja muut tuoteverot 11,1 miljardia euroa. Vuodesta 2000 tuoteverojen määrä oli kasvanut 34 prosenttia.

Kansantalouden tilinpidon mukaan Uudellamaalla kertyneiden tuoteverojen kokonaisarvo oli yhteensä 11,6 miljardia euroa, eli 39 prosenttia koko Suomessa kertyneistä tuoteveroista tuolloin. Verokertymän määrä oli lisääntynyt Uudellamaalla 36 prosenttia, joten kasvuvauhti oli nopeampaa kuin kansantaloudessa keskimäärin. Kansantalouden aluetilinpidon mukaan maksetuista arvonlisäveroista ja muista tuoteveroista ei saada eriteltyä tietoa toimialakohtaisista tilastotiedoista puhumattakaan.

Keskuskaupakamari KKK:n koko maata koskevien toimialakohtaisten tilastojen ja Tilastokeskuksen alueellisten yritystoimipaikkojen jalostusarvotietojen pohjalta arvioituna Uudellamaalla toimivien yritystoimipaikkojen laskennallinen arvonlisäverokertymä olisi ollut 7,9 miljardia euroa vuonna 2015, mikä oli 48 prosenttia Keskuskaupakamarin selvityksessä esitetystä yritystoiminnan arvonlisäverokertymästä (16,4 mrd. euroa) koko Suomessa ilman rahoitus- ja vakuutustoimintaa.

6.1 Arvonlisäverotuksen pelisäännöt

Arvonlisävero (*alv*) on kulutusvero, jonka myyjä lisää tavarain tai palvelun myyntihintaan. Yleensä myyjä saa veron ostajalta myynnin yhteydessä ja tilittää sen valtiolle. Arvonlisäverolain yleisen periaatteen mukaan arvonlisäverovelvollisia ovat pääsääntöisesti kaikki, jotka harjoittavat liiketoiminnan muodossa tavaroiden tai palveluiden myyntiä, vuokrausta tai niihin rinnastettavaa toimintaa.³⁵³⁶ Myös julkisyhteisöt, kuten kunnat ovat arvonlisäverolain yleisten sääntöjen mukaan alv-velvollisia **liiketoiminnan muodossa** tapahtuvasta myynnistä.

Verovelvollinen voi vähentää ostoihin sisältyvän arvonlisäveron hankkiessaan tavarain tai palvelun verollista liiketoimintaansa varten. Edellytyksenä on, että myyjä ja ostaja ovat arvonlisäverovelvollisia. Suomessa rakennusalaalla ja romualalla sovelletaan kuitenkin **käännettyä arvonlisäverojärjestelmää**. Tämä tarkoittaa, että tiettyjen palvelujen ja tavaroiden myyntitilanteissa arvonlisäverosta vastaa ostaja eikä myyjä. Rakentamisessa tämä koskee rakentamispalvelua ja rakennusalan työvoimanvuokrausta³⁷ ja romualalla metalliromun ja -jätteen myyntiä.

Suomessa yritykset ovat tilittäneet arvonlisäveron tavallisesti suoriteperusteisesti. Suoriteperuste tarkoittaa sitä, että yritys tilittää arvonlisäveroa, kun myyty tavara on toimitettu tai palvelu on suoritettu. Yritys voi käyttää myös laskutusperustetta. Siinä tapauksessa yritys kohdistaa myynnin sille verokaudelle (kuukausi, yms.), jonka aikana ostajaa on veloitettu toimitetusta tavarasta tai suoritetusta palvelusta. Tosin vuoden 2017 alusta sellaiset pienyritykset, joiden liikevaihto on alle 500 000 euroon, ovat voineet halutesaan tilittää arvonlisäverot **maksuperusteisesti**.

³⁵ Arvonlisäverolaki (1501/1993).

³⁶ Myös maatalousyrittäjän ja metsänomistajan harjoittama alkutuotanto on arvonlisäverollista toimintaa.

³⁷ Rakennusalaalla käännettyä verovelvollisuutta **ei sovelleta**, jos rakentamispalvelu myydään yksityishenkilölle, tai jos kysymys on tavaroiden myynnistä.

Arvonlisäverotuksen ulkopuolelle on jätetty joitakin arvonlisäverolaissa erikseen mainittuja toimintoja. Jos yritys myy ainoastaan näitä tavaroita tai palveluja, se ei voi rekisteröityä arvonlisäverovelvolliseksi, eikä se voi saada verottomaan toimintaan kohdistuvista ostoista myöskään arvonlisäverovähennyksiä. Näihin kuuluvat esimerkiksi kiinteistöjen ja osakehuoneistojen myynti ja vuokraus³⁸, terveyden- ja sairaanhoidon sekä sosiaalihuollon palvelut, arvonlisäverolaissa määritellyt koulutuspalvelut, rahoitus- ja vakuutuspalvelut sekä postin yleispalvelut.³⁹⁴⁰

Jos liiketoiminta on vähäistä, liiketoiminnan harjoittajan ei tarvitse rekisteröityä arvonlisäverovelvolliseksi. Liiketoiminta katsotaan vähäiseksi, jos tilikauden liikevaihto on **enintään 10 000 euroa**. Jos 10 000 euron raja ylittyy tai yritys on rekisteröitynyt vapaaehtoisesti arvonlisäverovelvolliseksi vaikka raja ei ylity, on veroa maksettava kaikesta tilikauden myynnistä arvonlisäverolain mukaan. Pienyritys voi saada arvonlisäverovelvollisuuden alarajaan liittyvän **veronhuojennuksen** arvonlisäverosta, jos liikevaihto on yli 10 000 euroa mutta alle 30 000 euroa.

Suomessa yleinen arvonlisäverokanta on 24 prosenttia. Elintarvikkeisiin, juomiin ja eläinrehuihin sekä niiden valmistukseen käytettäviin raaka-aineisiin, mausteisiin, säilöntä-, väri- ja lisäaineisiin sovelletaan kuitenkin 14 prosentin verokantaa samoin kuin ravintola- ja ateriapalveluihin.⁴¹ Alennettuna 10 prosentin verokantaa sovelletaan puolestaan majoituspalveluihin, henkilökuljetukseen, kirjoihin ja lehtiin⁴², lääkkeisiin, liikuntapalveluihin, kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien sisäänpääsymaksuihin⁴³ sekä televisio- ja yleisradiotoiminnasta saatuihin korvauksiin.⁴⁴

Tavaroiden ja palvelujen ulkomaankauppa

Suomen arvonlisäverolain mukaan arvonlisäveroa suoritetaan Suomessa tapahtuvasta tavaroiden ja palvelujen myynnistä, yhteisö Hankinnasta tai maahantuonnista. Koska myyntimaa on ratkaisevassa asemassa, sisältää arvonlisäverolaki myyntimaasäännöksiä, joiden perusteella katsotaan, onko tavaroiden tai palvelujen myynti tai hankinta tapahtunut Suomessa. Jos myyntimaa on Suomi, myyntiin sovelletaan Suomen arvonlisäverolakia ja myynnistä tilitetään Suomen vero. Myynti voi myös olla veroton, jos niin on erikseen arvonlisäverolaissa säädetty.

Arvonlisäverotuksen pelisäännöt tarkoittavat sitä, että tavaroiden ja palvelujen myynti ulkomaille on yleensä verotonta. Tavarakaupassa EU-maiden välillä tapahtuvaa alvovelvollisten välistä tavaroiden myyntiä ja hankintaa kutsutaan **yhteisökaupaksi**. Tavaroiden myynti toiselle yritykselle on yhteisökaupassa yleensä verotonta. Verottomuuden

³⁸ Kiinteistön omistaja tai haltija voi hakeutua **arvonlisäverovelvolliseksi kiinteistön käyttöoikeuden luovuttamisesta** eli vuokrauksesta, jos kiinteistöä tai sen osaa käytetään jatkuvasti arvonlisäverollisessa toiminnassa.

³⁹ Myös arvonlisäverolaissa erikseen määritellyt tekijänoikeuksista ja esiintymisistä saadut korvaukset ovat verottomia.

⁴⁰ **Yleishyödyllinen yhdistys tai säätiö** ei ole arvonlisäverovelvollinen yleishyödyllisestä toiminnasta, eikä muusta toiminnasta, jota pidetään sen verovapaana toimintana. Silloin tavaroiden tai palvelun hintaan ei lisätä arvonlisäveroa. Yhdistys tai säätiö ei voi tällöin myöskään vähentää ostoihinsa sisältyvää arvonlisäveroa. Yleishyödyllinen yhteisö on kuitenkin arvonlisäverovelvollinen toiminnasta, jota pidetään **tuloverotuksessa** veronalaisena elinkeinotoimintana.

⁴¹ Alennettua 14 prosentin verokantaa ei sovelleta kuitenkaan eläviin eläimiin, vesijohtoveteen eikä alkoholi- ja alkoholijuomaverolaissa tarkoitettuihin alkoholijuomiin ja tupakkavalmistuksiin.

⁴² Sanoma- ja aikakauslehdet vähentävät kuukauden ajaksi tilattuina.

⁴³ Teatteri-, sirkus-, musiikki- ja tanssiesitysten, elokuvanäytösten, näyttelyjen, urheilutapahtumien, huvipuistojen, eläintarhojen, museoiden sekä muiden vastaavien kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien ja laitosten pääsymaksut

⁴⁴ Yleisradio Oy:n valtion televisio- ja radiorahastosta saama määrä ja Ålands Radio och TV Ab:n saama korvaus Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kantamista televisiomaksutuloista.

edellytyksenä on, että tavara kuljetetaan Suomesta toiseen EU-maahan ja ostaja on arvonlisäverovelvollinen muussa EU-maassa kuin Suomessa. Sen sijaan tavaroihin maahantuonti toisesta EU-maasta on arvonlisäverollista Suomessa.

Arvonlisäverotuksessa **viennillä** tarkoitetaan sen sijaan tavaroiden myyntiä EU:n alueelta sen ulkopuolelle. **Maahantuontia** on tavaroiden tuonti EU:n ulkopuolelta EU:n alueelle. Tavaroiden vienti on verotonta, jos tavara kuljetetaan suoraan EU:n alueen ulkopuolelle. Edellytyksenä on, että tavarankuljetuksen tekee joko myyjä tai ulkopuolinen kuljetusliike myyjän tai ostajan toimeksiannosta. Jos kuljetuksen tekee ostaja omalla kuljetuskalustollaan, vienti on verotonta vain, jos ostajana on ulkomainen elinkeinonharjoittaja, joka ei ole Suomessa verovelvollinen.

Myös myynti EU:n ulkopuolelta olevalle Suomessa ostoksia tekevälle yksityishenkilölle (matkailijoille) on arvonlisäverotonta. Tällöin puhutaan niin sanotusta tax free -myynnistä. Sitä vastoin tavaroiden maahantuonti EU:n ulkopuolelta on arvonlisäverollista Suomessa. Maahantuonnista arvonlisäveroa on maksettu tavaroiden tullauksen yhteydessä vuoteen 2017 saakka. Vuodesta 2018 lukien tavaroiden maahantuonnin arvonlisäverotus siirretään Verohallinnolle arvonlisäverovelvollisten rekisteriin merkittyjen yritysten tekemien tuontien osalta.

Palvelukauppaan sovelletaan samoja periaatteita kuin tavarakauppaan EU:n maiden ja EU:n ulkopuolisten maiden kanssa. Eli elinkeinonharjoittajalle tapahtuva palvelumyynti verotetaan siinä maassa, jonne ostaja on sijoittautunut ja kuluttajalle tapahtuvat myynti siinä maassa, jonne myyjä on sijoittautunut. Tämä tarkoittaa, että jos suomalainen myyjä myy palvelun toisessa EU-maassa olevalle ostajalle, ostaja maksaa palvelusta oman maansa veron myyjän puolesta. Yleissäännöksiä sovelletaan esimerkiksi konsultointipalveluihin ja tavaroiden huoltopalveluihin.

6.2 Muut tuoteverot (valmisteverot) Suomessa

Alkoholi- ja alkoholijuomaverot

Alkoholi- ja alkoholijuomaveroa maksetaan **alkoholituotteista**, kuten oluesta, viinistä, etyylialkoholista ja välituotteista. Veroa maksetaan tuotteen etyylialkoholipitoisuuden tai juomamäärän mukaan. Juomat jaetaan alkoholipitoisuuden perusteella tuoteryhmiin, joista jokaisella on erilainen verokanta. Verotuksen ulkopuolelle ovat vahvasti denaturoitu etyylialkoholi ja lievästi denaturoidut tuotteet, joita käytetään muiden kuin nautintatarkoituksiin käytettävien tuotteiden valmistukseen.⁴⁵ Lähtökohtaisesti verovelvollisia ovat alkoholin valmistajat ja maahantuojat.⁴⁶

Virvoitusjuomaverot

Virvoitusjuomiksi katsotaan tuotteet, jotka on lueteltu **virvoitusjuomien valmisteverosta annetun lain** (1127/2010) liitteessä olevassa verotaulukossa. Verovelvollisia ovat juomien valmistajat ja maahantuojat. Verovelvollisuus syntyy, kun tuotteet vastaanotetaan Suomessa tai luovutetaan verottomasta varastosta kulutukseen. Verotusmenettelyssä noudatetaan **valmisteverotuslain** (182/2010) säännöksiä. Yksityishenkilön omaan

⁴⁵ **Denaturoinnilla** tarkoitetaan yleensä kaupallisen etanolin eli sprin tekemistä juomakelvottomaksi lisäämällä siihen aineita, jotka tekevät sen myrkylliseksi.

⁴⁶ Kotitalouksien yksityiseen käyttöön valmistetut oluet ja viinit eivät kuulu verotuksen piiriin.

käyttöön EU-alueelta mukanaan tuomat virvoitusjuomat ovat verottomia. Verottomuus ei koske verkkokaupan kautta tilattuja tuotteita.⁴⁷

Juomapakkausvero

Valmisteveroa kannetaan myös alkoholijuomien ja virvoitusjuomien vähittäismyyntipakkauksista. **Juomapakkausverolla** halutaan ohjata juomapakkausten käyttöä ympäristöystävälliseen suuntaan. Juomapakkausveron alaisia ovat esimerkiksi kaikkien alkoholijuomien, mallasjuomien, vesien, limonadien, mehujuomien, kahvi- ja teejuomien, urheilujuomien sekä muiden alkoholittomien juomien pakkaukset.⁴⁸ Pakkaukset, jotka kuuluvat panttiin perustuvaan toimivaan palautusjärjestelmään, ja jotka ovat uudelleen hyödynnettäviä, ovat kuitenkin verottomia.⁴⁹

Tupakkavero

Tupakkaverolain (1470/1994) mukaan verollisia tuotteita ovat sikarit ja pikkusikarit, savukkeet, piippu- ja savuketupakka, savukepaperi savukkeisiin, piippu- ja savuketupakkaan rinnastettavat tuotteet, kuten osittain muusta kuin tupakasta valmistetut sikarit ja pikkusikarit sekä nikotiinipitoiset ja nikotiinittomat sähkösavukeneesteet. Valmistamaton raakatupakka on verollista jos se myydään vähittäiskaupassa suoraan kuluttajille kotona valmistettavaksi. Mikäli tupakkaa sisältäviä tuotteita käytetään vain lääkintätarkoituksiin, ei niitä pidetä tupakkatuotteina.⁵⁰

Polttoaineiden valmistevero

Nestemäisten polttoaineiden valmisteveroa maksetaan moottori- ja moottoribensiinistä, bioetanolista, moottoribensiinin lisäaineina käytettävistä eettereistä, MTBE:stä, TAME:sta, ETBE:stä ja TAEE:stä, biobensiinistä, etanolidieselistä, dieselöljystä, parafiinisestä dieselöljystä, biodieselöljystä, kevyestä polttoöljystä, biopolttoöljystä, raskaasta polttoöljystä, lentobensiinistä, lentopetrolista, metanolista sekä nestekaasusta. Myös tuotteista, joita käytetään liikennepolttoaineina, suoritetaan korvattavan polttoaineen mukainen valmistevero ja huoltovarmuusmaksu.⁵¹

Sähkövero

Sähköveroa⁵² maksavat sähköntuottajat ja verkonhaltijat, joiden on rekisteröidyttävä Verohallinnolle.⁵³ Sähkön ostajat, myyjät tai maahantuojat eivät ole verovelvollisia, jost

⁴⁷ Vuoteen 2016 saakka Suomessa maksettiin makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveroa. **Makeisvero** poistui, sillä EU:n komissio linjasi makeisveron Suomessa valtiontukisäännösten vastaiseksi ja kilpailua vääristäväksi, minkä vuoksi valmistevero poistettiin makeisten ja jäätelön osalta.

⁴⁸ Veronalaiset pakkaukset voivat olla valmistettuja eri materiaaleista, kuten esimerkiksi lasista, muovista tai alumiinista. Pakkauskasvaimaaleista vain nestepakkauskartonki on juomapakkausveron ulkopuolella.

⁴⁹ Verovapauden saaminen edellyttää sitä, että Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) on hyväksynyt palautusjärjestelmän tuottajarekisteriin. Ahvenanmaalla on oma vastaava tiedostonsa.

⁵⁰ Myös tupakasta kokonaan tai osaksi valmistetut poltettavaksi, sieraimiin vedettäväksi, imeskeltäväksi tai pureskeltäväksi tarkoitetut tuotteet, kuten nuuska ja purutupakka ovat tupakkaveron alaisia.

⁵¹ Veroa maksavat valtuutettu varastonpitäjä, rekisteröity vastaanottaja tai väliaikaisesti rekisteröity vastaanottaja. Kun vastaanotetaan toisessa jäsenmaassa kulutukseen luovutettuja tuotteita, maahantuojalla on verovelvollinen. Huoltovarmuusmaksua on suoritettava myös nestemäiseen polttoaineeseen lisätystä apuaineesta. Yksityishenkilön auton omassa polttoainesäiliössä tai varasäiliössä maahantuotu moottoripolttoaine on verotonta.

⁵² Sähkövero koostuu **sähkön valmisteverosta** ja **huoltovarmuusmaksusta**.

⁵³ Yli 100 kVA:n nimellistehoiset, mutta enintään 800 000 kWh vuodessa tuottavat sähkön pientuottajat joutuvat sen sijaan rekisteröitymään Verohallinnolle sähköverovelvollisiksi, mutta niiden ei tarvitse antaa veroilmoitusta kuin yhden kerran vuodessa, jotta säädettyä vuosituotantorajaa voidaan valvoa. Verosta on vapautettu kokonaan myös sairaaloiden varavoima, autojen, junien yms. kulkuvälineiden omat sähköntuottojärjestelmät, sähkö joka siirretään sähköverkkojen

ne eivät ole sähköntuottajia tai verkonhaltijoita. Viime kädessä sähköveron maksavat kuluttajat sähkön siirtomaksujen yhteydessä, mutta sähköverkkoyhtiö tilittää sähköveron edelleen valtiolle. Alempaa veroa (II-veroluokka) maksetaan teollisuudessa, kone-
saleissa tai ammattimaisessa kasvihuoneviljelyssä käytettävästä sähköstä. Muu sähkö kuuluu korkeampaan veroluokkaan (I-veroluokka).

Kivihiilen, polttoturpeen, maakaasun ja mäntyöljyn valmistevero

Kivihiilen valmisteveroa maksavat Suomessa valtuutettu varastonpitäjä, rekisteröity vastaanottaja tai kivihiilen satunnainen vastaanottaja, joka vastaanottaa kulutukseen luovutettuja tuotteita. Valtuutetulle varastonpitäjälle vero määräytyy niiden määrien perusteella, jotka varastonpitäjän kirjanpidon mukaan on verokauden aikana luovutettu verolliseen kulutukseen tai otettu varastonpitäjän omaan kulutukseen. **Mäntyöljyn valmisteveroa** maksavat puolestaan teollisen tuotantotoiminnan harjoittajat lämmitystaroituksiin käyttämästään mäntyöljystä.

Maakaasun valmistevero maksetaan maassamme kulutukseen luovutettaessa. Kulutukseen luovutuksella tarkoitetaan maakaasun siirtoa pois maakaasunsiirtoverkosta loppukäyttäjällä tai paikalliseen jakeluverkkoon. **Polttoturpeen veroa** suoritetaan lämmitykseen käytetystä polttoturpeesta. Polttoturpeesta verovelvollinen on sen loppukäyttäjä. Mikäli turvetta käytetään alle 5000 MWh vuodessa, ei loppukäyttäjä ole verovelvollinen ja käytetty turve on verotonta. Jos 5000 MWh ylittyy, verot on maksettava kaikesta lämmitykseen käytetystä turpeesta.

Jätevero

Jäteveroa maksetaan kaatopaikalle toimitettavasta jätteestä. Ympäristöpoliittisten tavoitteiden lisäksi jäteverolla on valtiontaloudellista merkitystä. Sillä halutaan erityisesti vaikuttaa siihen, että jätteiden hyödyntäminen lisääntyy ja kaatopaikalle sijoittaminen vähenee. Verovelvollisia ovat yksityiset ja yleiset kaatopaikan pitäjät, joiden on rekisteröidyttävä Verohallinnolle. Jäteveron piirissä on jätteen lopullinen sijoittaminen kaatopaikalle maan päälle tai maahan. Verollisia ovat sekä yleisille että yksityisille kaatopaikoille toimitettavat jätelaissa mainitut jätteet.

Öljysuoja- ja öljyjättemaksu

Maahantuodusta ja Suomen kautta kuljetetusta öljystä peritään **öljysuojamaksua**. Öljysuojamaksulla kerätään varoja ympäristöministeriön hoidossa olevaan öljysuojarahaan, josta maksetaan korvauksia öljyvahingoista ja niiden torjumisesta sekä ympäristön ennallistamisesta aiheutuneista kustannuksista. Öljysuojamaksullisia tuotteita ovat nestemäiset öljytuotteet, kuten esimerkiksi raakaöljyt ja siitä saadut öljytuotteet sekä maanöljyt ja bitumisisista kivennäisistä saadut öljyt. Maksu- ja ilmoitusvelvollinen on öljytuotteiden kuljettaja tai maahantuojaja.

Öljyjätehuollosta ja muusta ongelmajätehuollosta aiheutuvien menojen rahoittamiseksi myös voiteluöljyistä ja -valmisteista kannetaan valmisteveron luonteista **öljyjättemaksua**. Öljyjättemaksusta kertyvät varat käytetään lain mukaan öljyjätteistä sekä niiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuviin menoihin sekä avustuk-

sina ongelmajätteiden alueellisten vastaanottopaikkojen perustamis- ja käyttökustannuksiin ja valtakunnallisen ongelmajätelaitoksen kehittämiseen. Osa kertyvistä varoista voidaan siirtää valtion öljysuojarahaston käyttöön.

Vakuutusmaksuvero

Suomessa kannetaan **vakuutusmaksuveroa**, joka on mielletty arvonlisäverotusta täydentäväksi kulutusveroksi. Vakuutusmaksuveroa on suoritettava vakuutus sopimuksen mukaan kannettavasta vakuutusmaksusta, millä on vakuutettu Suomessa oleva omaisuus taikka Suomessa harjoitettuun toimintaan liittyvä etuus tai Suomessa oleva muu etuus. Vakuutusmaksu, joka perustuu yksinomaan henkilövakuutus sopimukseen, luottovakuutus sopimukseen, jälleenvakuutus sopimukseen tai potilasvahinkolain mukaiseen vakuutus sopimukseen, on vapaa vakuutusmaksuverosta.⁵⁴

Suomessa vakuutusmaksuverovelvollisia ovat pääsääntöisesti vakuutusliikettä harjoittavat vakuutuksenantajat, jotka tilittävät veron valtiolle vakuutus sopimuksien perusteella saamistaan verollisista vakuutusmaksuista. Käytännössä vakuutuksenantaja ei ole veron lopullinen maksaja, vaan vakuutuksenantaja veloittaa vakuutuksenottajalta vakuutusmaksun lisäksi veron ja maksaa sen valtiolle. Myös vakuutuksenottaja, kuten yksityishenkilö tai yritys, voi tulla määrättyissä tilanteissa vakuutusmaksuverovelvolliseksi.⁵⁵ Vakuutusmaksuveron verokanta on 24 prosenttia.

Apteekkivero

Apteekarit⁵⁶ maksoivat vuosittain **apteekkimaksua** apteekkiliikkeestä (laki apteekkimaksusta 148/1946) vuoteen 2016 saakka. Apteekkimaksun tarkoituksena on ollut turvata koko maan kattavat apteekkipalvelut ja tasata apteekkien välisiä tuloeroja. Apteekkimaksu on määräytynyt apteekin tarkistetun liikevaihdon perusteella progressiivisen maksuasteikon mukaan. **Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea** on vahvistanut perittävän apteekkimaksun apteekkarin ilmoittamien tietojen pohjalta. Apteekkimaksu on suoritettu **aluehallintovirastolle**.

Uusia **apteekkiverolaki** (770/2016) tuli voimaan vuonna 2017. Se kumosi apteekkimaksusta annetun lain ja lain nojalla annetun asetuksen (VNa 1180/2002). Apteekkiverolain myötä apteekkimaksun nimi muuttui **apteekkiveroksi**, ja samalla apteekkiveroon liittyvät tehtävät siirtyivät Verohallinnolle. Apteekkiveron laskentasäännökset vastaavat pääosin apteekkimaksun laskentasäännöksiä. Apteekkari laskee, ilmoittaa ja maksaa apteekkiveron Verohallinnolle. Apteekkimaksusta poiketen apteekkivero lasketaan kuitenkin verovelvolliskohtaisesti eikä apteekkikohtaisesti.

⁵⁴ Samaten verosta vapaa on vakuutusmaksu, joka perustuu maasta vietävään, maahan tuotavan tai maan kautta kuljetettavan tavarankuljetusvakuutus sopimukseen tai ulkomaanliikenteeseen pääasiallisesti käytettävän meri- tai ilmailuksen tai muun liikkuvan kuljetuskaluston vakuutus sopimukseen (ks. laki eräistä vakuutusmaksuista suoritettavista veroista (664/1966)).

⁵⁵ Suomalaisten vakuutusyhtiöiden /-yhdistysten lisäksi verovelvollisia vakuutuksenantajia voivat olla ulkomaiset ETA-vakuutusyhtiöt (edustusto Suomessa / vakuutuspalvelujen vapaa tarjonta) sekä ETA-alueen ulkopuolelle sijoittautuneet ns. kolmannen maan vakuutusyhtiöt (edustusto Suomessa). Vakuutuksenottaja on verovelvollinen silloin, kun vakuutusmaksuveronalainen vakuutusmaksu suoritetaan vakuutuksenantajalle, joka ei harjoita Suomessa vakuutusliikettä.

⁵⁶ Apteekkitoiminnan harjoittamisoikeudesta säädetään lääkelaisissa (395/1987). Lääkelain mukaan apteekkiliikettä saa harjoittaa luonnollinen henkilö, jolle Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea) on myöntänyt apteekkiluvan. Apteekkitoimintaa saavat harjoittaa myös Helsingin ja Itä-Suomen yliopistot suoraan lääkelain nojalla.

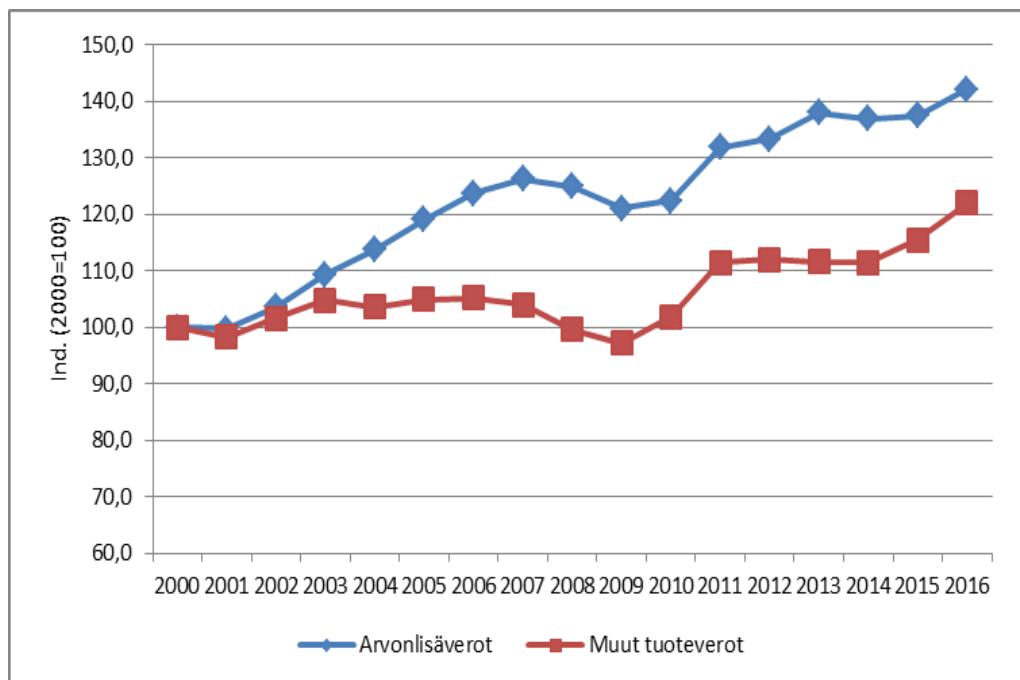
6.3 Arvonlisäverot ja muut tuoteverot Uudellamaalla

Tilastokeskuksen kansantalouden tilinpidon tilastojen mukaan tuoteverojen arvo oli 30,1 miljardia euroa vuonna 2016. Siitä arvonlisäverot olivat 19,7 miljardia (64 %) ja muut tuoteverot 11,1 miljardia euroa (36 %). Kansantalouden tilinpidossa muihin tuoteveroihin lasketaan muun muassa apteekkimaksut (apteekkivero), tupakka-, alkoholi- ja virvoitusjuomaverot, energiaverot, vakuutusmaksuvero, rataverot, autoverot, varainsiirtoverot, arpajaisverot, öljyjättemaksu, Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot sekä Raha-automaattiyhdistyksen voittovarot.⁵⁷

Vuosina 2000-16 tuoteverojen määrä on kasvanut 34 prosenttia. Kasvu on ollut nopeampaa arvonlisäverojen kuin muiden tuoteverojen osalta, mikä johtuu ainakin osittain alv-kantojen noususta. Kokonaistuotantoon suhteutettuna tuoteverot olivat 16 prosenttia vuonna 2016. Siitä arvonlisäverojen osuus oli 10 prosenttiyksikköä ja muiden tuoteverojen kuusi prosenttiyksikköä. 2000-luvulla tuoteverojen tuotanto-osuus on kohonnut noin 1,5 prosenttiyksikköä. Kasvu on johtunut arvonlisäverotuottojen kasvusta. Sen sijaan muiden tuoteverojen osuus on polkenut paikallaan.

Tilastokeskuksen kansantalouden aluetilinpidon mukaan tuoteverojen arvo oli Uudellamaalla vuonna 2015 yhteensä 11,6 miljardia euroa, mikä oli 39 prosenttia koko maassa kertyneistä tuoteveroista tuolloin. Tuoteverojen kertymä oli lisääntynyt Uudellamaalla 36 prosenttia vuosina 2000-15, joten kasvuvauhti oli nopeampaa kuin kansantaloudessa keskimäärin (29 %). Kansantalouden aluetilinpidon mukaan maksetuista arvonlisäveroista ja muista tuoteveroista ei saada kuitenkaan eriteltyä tietoa toimialakohtaisista tilastotiedoista puhumattakaan.

Kuvio 17 Tuoteverojen määrän kehitys koko Suomessa 2000-16, ind. (2000=100) (Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus).

⁵⁷ Vuonna 2017 Fintoton Oy, Raha-automaattiyhdistys (RAY) ja vanha Veikkaus Oy yhdistyivät yhdeksi valtion omistamaksi rahapeliyhtiöksi, jonka nimeksi tuli Veikkaus Oy.

Taulukko 16 Tuoteverojen (arvonlisävero ja muut tuoteverot) kehitys Uudellamaalla ja koko kansantaloudessa 2000-15 (Lähde: Kansantalouden aluetilinpito, Tilastokeskus).

	Koko maa, milj. euroa	Uusimaa, milj. euroa	Uudenmaan osuus, %	Määrän kehitys koko maa, ind. (2000= 100)	Määrän kehitys Uusimaa, ind. (2000= 100)
2000	18154	6694	36,9	100,0	100,0
2001	18444	6872	37,3	99,1	100,1
2002	19404	7127	36,7	102,6	102,2
2003	20465	7428	36,3	107,3	105,6
2004	20936	7624	36,4	109,6	108,2
2005	21871	8006	36,6	113,4	112,6
2006	22837	8481	37,1	116,4	117,2
2007	23635	8826	37,3	117,6	119,1
2008	24071	9045	37,6	115,0	117,2
2009	23334	9022	38,7	111,5	116,9
2010	24176	9369	38,8	114,2	120,0
2011	27123	10247	37,8	123,8	126,8
2012	28111	10557	37,6	124,8	127,1
2013	29104	11125	38,2	127,3	132,0
2014	29259	11175	38,2	126,7	131,2
2015	29625	11558	39,0	128,5	136,0

Yritysten maksamat arvonlisäverot Uudellamaalla

Yritysten generoimia arvonlisäveroja Uudellamaalla voidaan arvioida Keskuskauppakamarin Verohallinnolta saamien koko Suomea koskevien toimialakohtaisten tilastotietojen pohjalta vuodelta 2015. Uttamaata koskevat arviot arvonlisäkertymästä voidaan laskea toimialakohtaisesti yritystoimipaikkojen vuotta 2015 koskevien jalostusarvotietojen suhteella.⁵⁸ **Jalostusarvo** mittaa toimipaikan tuotantotoiminnassa eri tuotannontekijöiden tuottamaa arvonlisäystä.⁵⁹ Toimipaikkojen jalostusarvot pohjautuvat Tilastokeskuksen alueelliseen yritystoimintatilastoon.

Saadut tulokset osoittavat, että Uudenmaalla toimivien yritystoimipaikkojen luoma laskennallinen arvonlisäverokertymä olisi ollut 7,9 miljardia euroa vuonna 2015.⁶⁰ Summa oli noin 48 prosenttia Keskuskauppakamarin selvityksessä esitetyistä arvonlisäveroista (16,4 mrd. euroa pl. rahoitus ja vakuutus) vuonna 2015. Kansantalouden tilinpidon mukaisesta (teoreettisesta) arvonlisäverokertymästä osuus oli 42 prosenttia. Suhdelukujen

⁵⁸ Maahantuonnin arvonlisäverot EU:n ulkopuolisesta kaupasta on arvioitu teollisuuden, kaivos- ja kaivannaistoiminnan ja kaupan toimialalle tilastoituneiden toimipaikkojen yhteenlasketun jalostusarvosuhteen pohjalta.

⁵⁹ Jalostusarvo lasketaan tuotantotoiminnasta saatujen tuottojen ja toiminnasta aiheutuneiden kustannusten erotuksena. Tuottoihin sisältyy myös toimipaikan toimitukset yrityksen toisille toimipaikoille ja kustannuksiin hankinnat yrityksen toisilta toimipaikoilta. Kustannuksiin ei sisällytetä toimipaikan työvoimasta aiheutuvia kustannuksia. Jalostusarvo saadaan tuotannon bruttoarvosta vähentämällä siitä aine- ja tarvikeostot, ostot yrityksen muilta toimipaikoilta, aine- ja tarvikevarastojen muutos, ulkopuoliset palvelut ja muut kiinteät ja muuttuvat kulut (pl. henkilöstökulut) sekä lisäämällä siihen käyttöomaisuuden myyntitappiot ja kauppatavaroihin hankinta.

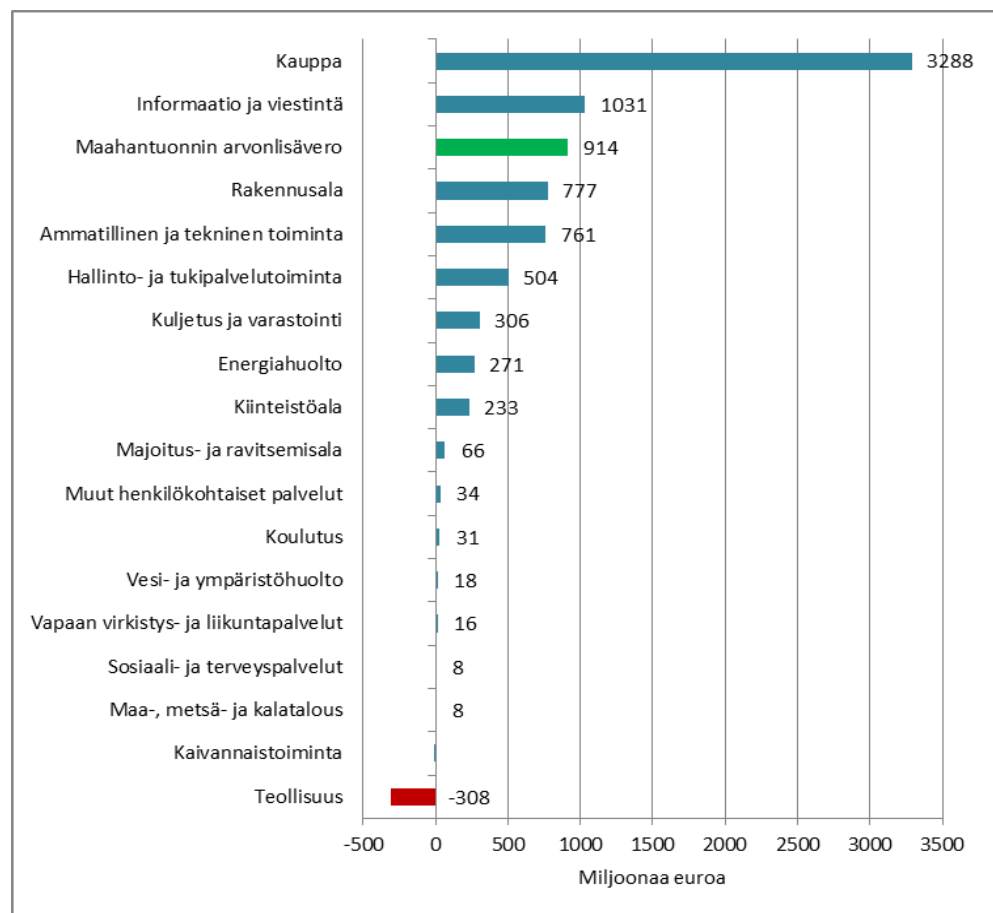
⁶⁰ Luku ei sisällä rahoitus- ja vakuutusalan selvityksessä rahoitus- ja vakuutusalan arvonlisävero oli ollut vakuutusmaksuvero mukaan lukien koko maassa noin 658 miljoonaa euroa. Periaatteessa rahoitus ja vakuutusala voisi nostaa Uudenmaan merkitystä edelleen.

välistä eroa on vaikea selittää, mutta erot voivat johtua verovähennysten erilaisesta kohtelusta ja myös laskennallisesta verovajeesta.⁶¹

Tukku- ja vähittäiskauppa muodosti laskennallisesta arvonlisäverosta Uudellamaalla noin 49 prosenttia. Osuus oli enemmän kuin koko maassa keskimäärin (41 %), sillä Uusimaa ja etenkin pääkaupunkiseutu on Suomessa kaupan keskus. Osaamisintensiivisten palvelualojen yhteenlaskettu osuus oli Uudellamaalla 23 prosenttia, mikä oli myös selvästi enemmän kuin maan keskiarvo (18 %). Sen sijaan teollisuuden (negatiivinen vero), rakentamisen ja maahantuonnin arvonlisäveron merkitys oli Uudellamaalla pienempi kuin koko maassa keskimäärin.

Uudellamaalla jalostusalojen (teollisuus, kaivannaistoiminta ja rakentaminen) suhteellinen merkitys on pienempi kuin muualla Suomessa. Tämä ja kansainvälistä kauppaa käyvän teollisuuden arvonlisäveroton vientitoiminta nostavat negatiivisen verokertymän merkitystä muualla Suomessa. Teollisuus hyödyntää toiminnassaan myös runsaasti ulkomaisia tuontipanoksia, mikä nostaa EU:n ulkopuolelta tulevien arvonlisäverollisten tuontitavaroiden osuutta muualla Suomessa. Myös alkutuotannon suhteellinen merkitys on palveluelinkeinovaltaisella Uudellamaalla pientä.

Kuvio 18 Laskennallinen arvonlisäverokertymä Uudellamaalla 2015 toimialoittain (pl. rahoitus- ja vakuutusala), miljoonaa euroa (Lähteet: KKK:n selvitys; Lith Consulting Group).

⁶¹ Kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n ja Suomen Verohallinnon tekemän selvityksen mukaan arvonlisäveron verovaje oli noin 800 miljoonaa euroa vuonna 2012 (ks. Thackray, Hutton, Kapoor: Revenue Administration Gap Analysis Program –The Value-added Tax Cap (Finland), IMF Fiscal Affairs Department, 2015).

*Taulukko 17 Laskennallinen arvonnalisäverokertymä osuudet Uudellamaalla 2015 toimialoit-
tain (pl. rahoitus- ja vakuutusala), prosenttia (Lähteet: KKK:n selvitys; Lith
Consulting Group).*

	Osuus Uuden- maan alv- kertymästä, %	Osuus koko maan alv- kertymästä toi- mialalla, %
Kauppa	41,5	48,9
Informaatio ja viestintä	13,0	65,7
Maahantuonnin ALV	11,5	38,9
Rakennusala	9,8	37,1
Ammatillinen ja tekninen toiminta	9,6	53,2
Hallinto- ja tukipalvelut	6,4	48,4
Kuljetus ja varastointi	3,9	41,7
Energiahuolto	3,4	43,3
Kiinteistöala	2,9	60,3
Majoitus- ja ravitsemisala	0,8	40,3
Muut henkilökohtaiset palvelut	0,4	38,9
Koulutus	0,4	52,0
Vesi- ja ympäristöhuolto	0,2	20,7
Vapaa-ajan virkistys- ja liikuntapalvelut	0,2	67,9
Sosiaali- ja terveystalvet	0,1	33,3
Maa-, metsä- ja kalatalous	0,1	5,9
Kaivannaistoiminta	0,0	0,6
Teollisuus	-3,9	27,1
YHTEENSÄ	100,0	48,4

*Taulukko 18 Eräät tuoteverot Suomessa verotyypeittäin 2010-16 (Lähde: Kansantalouden
tilinpito, miljoonaa euroa (Lähde: Verot ja veronluonteiset maksut -tilasto), Ti-
lastokeskus.*

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Arvonlisävero</i>	<i>15533</i>	<i>17315</i>	<i>17987</i>	<i>18888</i>	<i>18948</i>	<i>18974</i>	<i>19694</i>
<i>Muita tuoteveroja:</i>							
Alkoholijuomaver	1279	1291	1374	1355	1381	1356	1344
Apteekkimaksut	122	144	145	153	158	165	174
Energiaverot	3167	3875	3956	3925	3846	4054	4407
Juomapakkausver	13	15	15	15	14	15	15
Jätever	42	64	56	56	44	32	21
Virvoitusjuomaver	37	134	197	204	257	250	255
Tupakkaver	655	718	749	852	788	885	983
Vakuutusmaksuver	584	626	660	712	750	777	785
Öljyjätmaksu	4	4	4	4	3	4	4
Öljysuojamaksu	20	24	24	27	25	24	10
YHTEENSÄ	21456	24210	25167	26191	26214	26536	27692

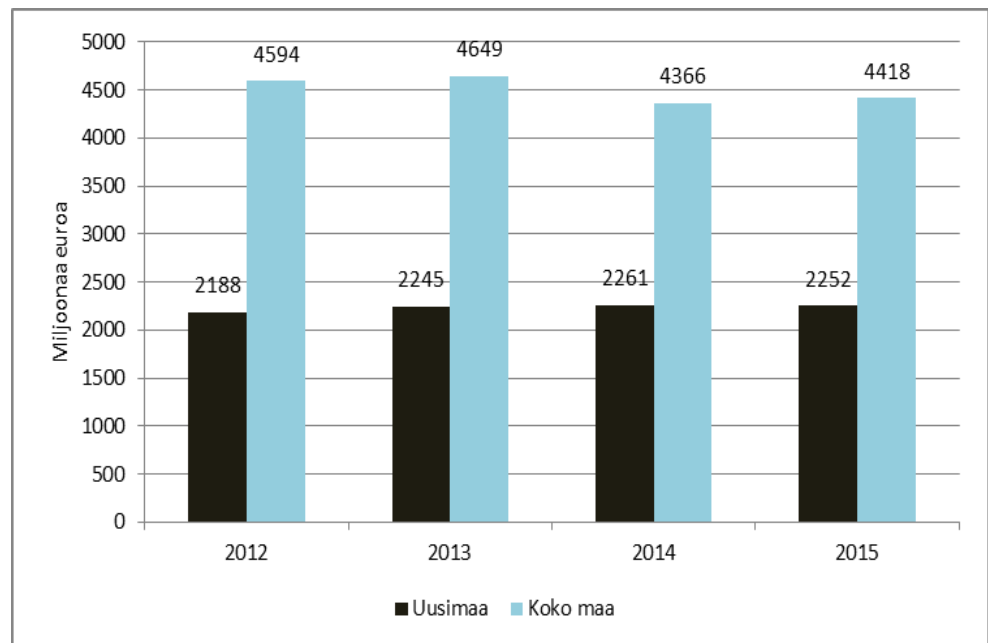
Yhteenvedoa tuloksista

Yritysten tuottamat yhteisöverot

Uudellamaalla toimivien yritysten (yritystoimipaikkojen) luoma yhteisöveron tuotto oli laskennallisesti noin 2,25 miljardia euroa vuonna 2015. Summa oli 51 prosenttia Suomen kaikkien yritysten (yhteisöjen) yhteisöverosta (4,46 mrd. euroa) tuolloin. Uudellamaalla laskennallinen yhteisövero kasvoi vuosina 2012-15 suhteellisesti eniten Pornaisilla, Kauniaisissa ja Helsingissä. Verotuottojen kasvu oli positiivista myös Lapinjärvellä, Raaseporissa ja Sipoossa. Eniten pudotusta (yli miinus 30 %) oli Inkoossa, Pukkilasassa, Hyvinkäällä ja Kirkkonummella.

Laskennallinen yritysvero ei ole kuitenkaan sama kuin kuntien saama yhteisövero. Valtion osuus yhteisöveron tuotosta, joka käsittää yritystoimintaerän ja metsäveron, oli 60 prosenttia ja seurakuntien kolme prosenttia vuonna 2015. Yhteensä Uudenmaan kuntien saama lopullinen yhteisövero oli 702 miljoonaa euroa vuonna 2015. Siitä yritystoimintaerä eli yritysten yhteisöverojen osuus oli 99 prosenttia. Kuntien kaikista verotuloista yhteisöveron osuus oli 9,1 prosenttia eli 438 euroa asukasta kohden laskettuna, mikä oli enemmän kuin Suomen kunnissa keskimäärin.

Kuvio 1 Yritysverojen laskennallinen tuotto Uudellamaalla ja koko maassa 2012-15 (Lähde: Verohallinnon tilastot).

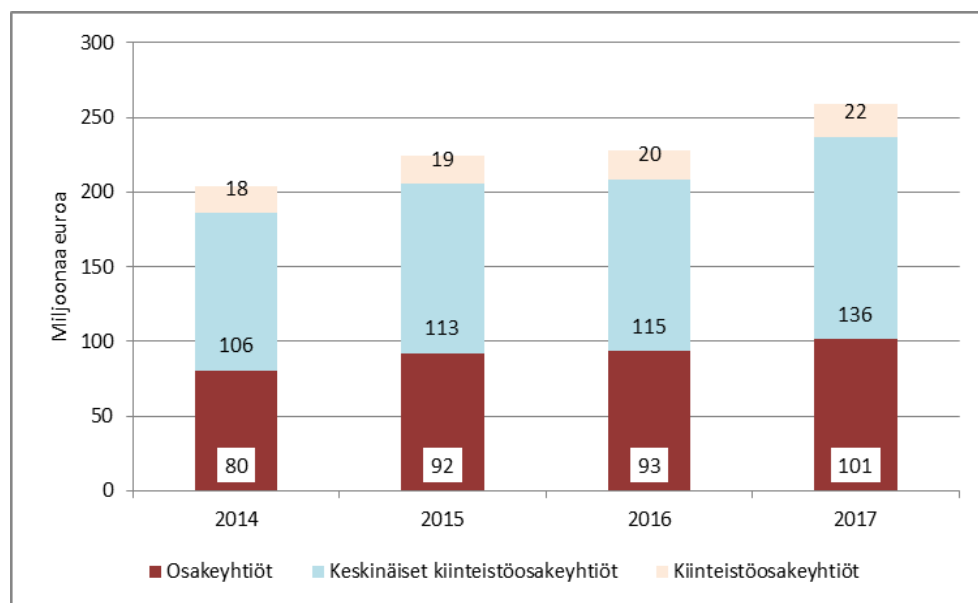

Yritystoimintaa liittyvä kiinteistövero

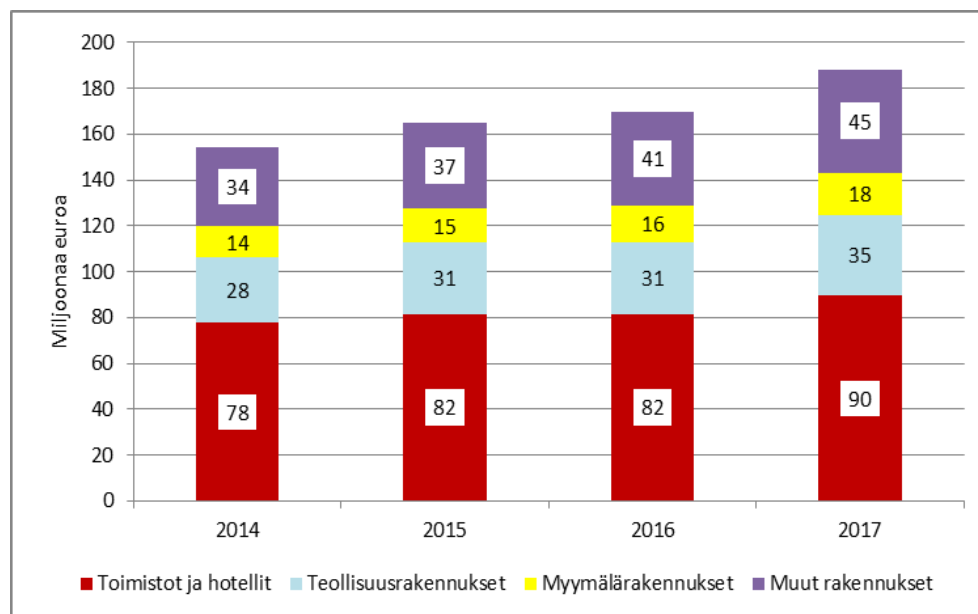
Kiinteistöveron kokonaistuotto oli Uudellamaalla 614 miljoonaa (537 milj. euroa v. 2015) euroa vuonna 2017, mikä oli 34 prosenttia (33 % v. 2015) veron tuotosta koko maassa. Kiinteistöveron tuotto on kolminkertaistunut Suomessa reaalisesti vuodesta 1995 lukien. Kuntien verotuloista osuus on miltei kaksinkertaistunut. Uudellamaalla kiinteistöveron osuus kuntien verotuloista on keskiarvoa suurempaa johtuen suuresta rakennuskannasta ja maapohjan kalleudesta. Kiinteistöveron merkitys on tärkeä etenkin Inkoossa, Loviisassa, Mäntsälässä, Sipoossa ja Raaseporissa.

Yritykset ja yrityksille toimitiloja vuokraavat kiinteistöyhtiöt maksavat myös kiinteistöveroja kiinteistöjen (tuotantolaitokset, liike- ja toimistotilat, yms.) sijaintikunnille. Yritystoimintaan liittyvän kiinteistöveron tuotto oli Uudellamaalla arviolta 259 miljoonaa euroa (224 milj. euroa v. 2015) vuonna 2017, mikä oli 37 prosenttia yritystoimintaan liittyvistä kiinteistöveroista Suomessa ja 42 prosenttia veron kokonaistuotosta Uudellamaalla. Lukuun lasketaan osake- ja kiinteistöyhtiöiden maksamat verot ja keskinäisten kiinteistöyhtiöiden maksamat verot.⁶²

Kuvio 2 Yritysten maksamat kiinteistöverot yritysmuodittain Uudellamaalla 2014-17, miljoonaa euroa (Lähde: Verohallinnon tilastot).

Kuvio 3 Yleisen kiinteistöveron alaisten rakennusten kiinteistövero rakennustyypeittäin 2014-17, miljoonaa euroa (Lähde: Verohallinnon tilastot).

⁶² Rakennusten käyttötarkoituksen mukaan yleisen kiinteistöveron alaisten rakennusten (pl. maapohja) vero oli 188 miljoonaa euroa.

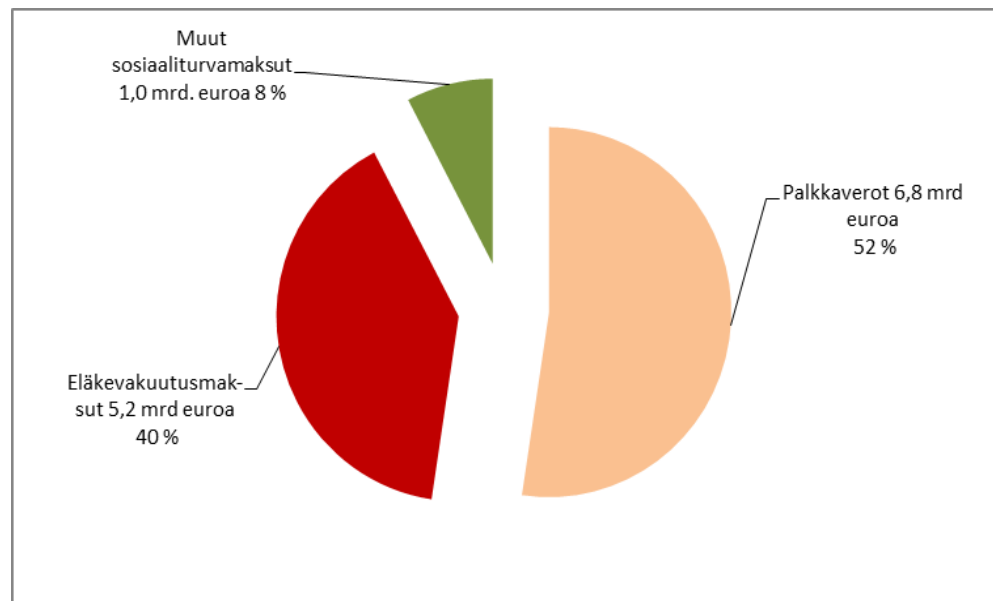
Yritysten maksamat palkkaverot ja muut lakisääteiset maksut

Yksityisellä alalla työskentelevien **palkkasumma** oli Uudellamaalla arviolta 22 miljardia euroa vuonna 2015, ja keskimääräisellä veroprosentilla laskettuna yksityisen alan työllisistä maksettiin tuloveroja noin 6,82 miljardia euroa eli 76 prosenttia maakunnan kaikkien työllisten tuloveroista (8,97 mrd. euroa) maakunnassa. Yksityiseltä alalta kertyneiden ansiotuloverojen osuus oli suurin (yli 80 %) Espoossa ja Kauniaisissa, jos lähtökohtana ovat tulonsaajien (työllisten) asuinpaikkakunnat. Pienin se oli Raaseporissa, Myrskylässä, Inkoossa ja Hangossa.

Uudenmaan yksityiset työnantajat generoivat palkkatuloverojen lisäksi veronluonteisia eläkevakuutusmaksuja arviolta 5,2 miljardilla ja muita sosiaaliturvamaksuja 1,0 miljardilla eurolla. Yksityisellä alalla työskentelevät **työlliset** maksoivat tuloistaan kunnallisveroa Uudenmaan kuntiin 4,23 miljardia euroa verovelvollisten efektiivisellä kunnallisveroprosentilla arvioituna, mikä oli 74 prosenttia työllisten maksamista kunnallisveroisista. Osuus oli korkea Kauniaisissa, Espoossa ja Nurmijärvellä, mutta Helsingissä yksityisen alan osuus keskiarvoa alhaisempi (71 %).

Kuvio 4

Yksityisen alan tuottamat yritysverot ja muut lakisääteiset työnantajamaksut Uudellamaalla 2015 (Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus; Lith Consulting Group)

Arvonlisävero ja muut tuoteverot

Kansantalouden tilinpidon mukaan Uudellamaalla kertyneiden tuoteverojen kokonaisarvo oli yhteensä 11,6 miljardia euroa, eli 39 prosenttia koko Suomessa kertyneistä tuoteveroista tuolloin. Verokertymän määrä oli lisääntynyt Uudellamaalla 36 prosenttia, joten kasvuvauhti oli nopeampaa kuin kansantaloudessa keskimäärin. Kansantalouden aluetilinpidon mukaan maksetuista arvonlisäveroista ja muista lukuisista välillisistä veroista (valmisteverot, vakuutusmaksuvero, apteekkivero, yms.) ei saada eriteltyä tietoa toimialakohtaisista tilastotiedoista puhumattakaan.

Keskuskauppakamari KKK:n koko maata koskevien toimialakohtaisten tilastojen ja Tilastokeskuksen alueellisten yritystoimipaikkojen jalostusarvotietojen pohjalta arvioituna

Uudellamaalla toimivien yritystoimipaikkojen laskennallinen arvonlisäverokertymä olisi ollut 7,9 miljardia euroa vuonna 2015, mikä oli 48 prosenttia Keskuskauppakamarin selvityksessä esitetystä yritystoiminnan arvonlisäverokertymästä (16,4 mrd. euroa) koko Suomessa ilman rahoitus- ja vakuutustoimintaa. Uudellamaalla kertyneestä arvonlisäverosta lähes puolet kertyi tukku- ja vähittäiskaupasta.

Taulukko 1 Tuoteverojen (arvonlisävero ja muut tuoteverot) kehitys Uudellamaalla ja koko kansantaloudessa 2000-15 (Lähde: Kansantalouden aluetilinpito, Tilastokeskus).

	Koko maa, milj. euroa	Uusimaa, milj. euroa	Uudenmaan osuus, %	Määrän kehitys koko maa, ind. (2000= 100)	Määrän kehitys Uusimaa, ind. (2000= 100)
2000	18154	6694	36,9	100,0	100,0
2001	18444	6872	37,3	99,1	100,1
2002	19404	7127	36,7	102,6	102,2
2003	20465	7428	36,3	107,3	105,6
2004	20936	7624	36,4	109,6	108,2
2005	21871	8006	36,6	113,4	112,6
2006	22837	8481	37,1	116,4	117,2
2007	23635	8826	37,3	117,6	119,1
2008	24071	9045	37,6	115,0	117,2
2009	23334	9022	38,7	111,5	116,9
2010	24176	9369	38,8	114,2	120,0
2011	27123	10247	37,8	123,8	126,8
2012	28111	10557	37,6	124,8	127,1
2013	29104	11125	38,2	127,3	132,0
2014	29259	11175	38,2	126,7	131,2
2015	29625	11558	39,0	128,5	136,0

Lopuksi

Yritysten liiketoiminnallaan generoimat verotulot ja veronluonteiset maksut olivat Uudellamaalla noin 27 miljardia euroa vuonna 2015. Verotuloihin on luettu yritysten työntekijöiden tuloverot ja veronluonteiset sosiaaliturva- ja vakuutusmaksut kokonaisuudessaan, arvonlisäverot ja muut tuoteverot, kuten erilaiset valmisteverot, yritysten maksamat yhteisöverot ja kiinteistöverot.

Useimpien verolajien osalta Uudenmaalla syntyneiden verotulojen osuus on Suomessa merkittävä. Maakunnan osuus on kaikkein suurin yritysten maksamista yhteisveroista (48-50 %). Arvonlisäveroista ja tuoteveroista osuus on 38-39 prosenttia, kiinteistöveroista 35-37 prosenttia sekä yhteenlasketuista palkansaaajien maksamista valtion tuloveroista ja kunnallisveroista 38 prosenttia.⁶³⁶⁴

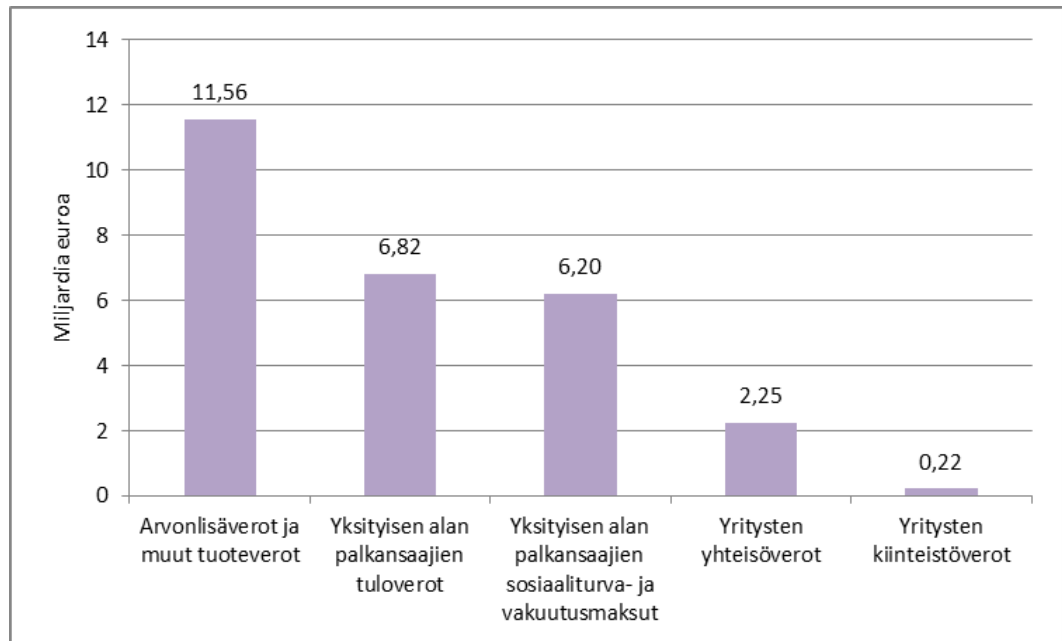
Yritysten luomia verotuloja käytetään yhteiskunnan hyvinvointipalvelujen ja yleisen infrastruktuurin rahoittamiseen. Uudenmaan osuus koko maan väestöstä (30 %) on kui-

⁶³ Palkansaaajien maksamista valtion tuloveroista Uudenmaan osuus nousee 47-50 prosenttiin.

⁶⁴ Edellä mainittujen verojen ohella yritysten omistajat maksavat saamistaan osingoista pääomaveroa. Yritykset maksavat myös varainsiirtoveroja ja monia maksuja, joita ovat esimerkiksi ympäristölupa- ja muut hallinnolliset maksut.

tenkin paljon pienempi kuin maakunnasta kerättävien verotulojen osuus on koko maan verotuloista. Siten Uudellamaalla syntyneillä verotuloilla rahoitetaan yhteiskunnallisten toimintojen ylläpitoa myös muualla maassa

Kuvio 5 Yksityisen alan (yritysten) synnyttämät verotulot Uudellamaalla 2015 (Lähde: Verohallinnon ja Tilastokeskuksen tilastot; Lith Consulting Group)

Lähteitä:

Mm.

Keskuskauppakamari: Suuri veroselvitys –yritykset hyvinvointiyhteiskunnan rakentajina (toim. Ann-Mari Kemell ja Emmiliina Kujanpää), Helsinki 2017. (www.kauppakamari.fi)

Lith, Pekka: Teollisuuden tilastokatsaus, Muistio tuotannollisen toiminnan yritystoiminnasta ja merkityksestä Uudenmaan kunnille verotulojen tuottajina, Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith, Helsinki 2013.

Lith, Pekka: Yrityskatsaus 2017, Tilastollinen raportti Suomen yritysraakenteesta, yrityskannan uudistumisesta ja vientiyrityksistä, Lith Consulting Group, Helsinki 2017.

Savolainen, Leena: Kuntien verot 2017 –missä maksat eniten, Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla, Veronmaksajain Keskusliitto, Helsinki 2017. (www.veronmaksajat.fi)

Thackray, Hutton, Kapoor: Revenue Administration Gap Analysis Program –The Value-added Tax Cap Finland, IMF Fiscal Affairs Department, 2015.

Tilastokeskus: Alueellisen yritystoimintatilaston, kansantalouden tilinpidon, työssäkäyntitilaston ja yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilaston tietoja 1990-2000 –luvuilta. (www.stat.fi)

Työ- ja elinkeinoministeriö TEM: Yritystuet –mitä ne ovat ja valmistelun askeleet, TEM:n oppaat ja muut julkaisut 11/2016, Helsinki 2016. (www.tem.fi)

Verohallinto: Verohallinnon tilastotietokanta, Tilastotietoja tulo- ja kiinteistöverotuksesta. (www.vero.fi)

Säädöksiä:

Laki eräistä vakuutusmaksuista suoritettavista veroista (664/1966)

Kiinteistöverolaki (654/1992)

Verotilityslaki (532/1998)

Arvostuslaki (1145/2005)

Osakeyhtiölaki (624/2006)

Asunto-osakeyhtiölaki (1599/2009)

Arvonlisäverolaki (1501/1993)

Virvoitusjuomien valmisteverosta annettu laki (1127/2010)

Valmisteverotuslaki (182/2010)

Tupakkaverolaki (1470/1994)

Apteekkiverolaki (770/2016).

Liite: Tilastoja julkista menoista ja verotuloista

Julkisyhteisöt rahoittavat menonsa verotuloilla. Lisäksi menoja rahoitetaan palvelumaksuilla, myyntituotoilla, pääomatuloilla ja lainaa ottamalla. Tilastokeskuksen julkisen talouden tilastojen mukaan julkiset kokonaismenot olivat 120 miljardia euroa vuonna 2016, mikä oli 21 830 euroa asukasta kohden ja 56,1 prosenttia bruttokansantuote bkt:sta. Julkisyhteisöjen menoista 45 prosenttia (53,6 mrd. euroa) oli sosiaaliturvamenoja vuonna 2015. Sosiaaliturvamenoista 24 prosenttiyksikköä kohdistui vanhuksiin. Niistä työeläkkeiden osuus oli puolestaan 19 prosenttiyksikköä.

Julkiset menot ovat kasvaneet määrällisesti 1,8 –kertaiseksi ja asukasta kohden lasketuna 1,6 –kertaiseksi vuosina 1990-2016. Julkisten menot bkt-osuus aleni vuoden 1993 huippulukemista vuoteen 2007 saakka, mutta menot kääntyivät sen jälkeen nousuun. Syynä oli bkt:n laskun ja kasvun tuntuva hidastuminen. Menojen bkt-osuuden kasvu on kuitenkin hidastunut selvästi vuosina 2014-16. Verotulot eivät kasvaneet 2010-luvulla samaa tahtia julkisten menojen kanssa, minkä takia julkisia menoja on jouduttu rahoittamaan muulla tavoin, kuten velkaa ottamalla.

Julkisyhteisöjen rahoitusasema

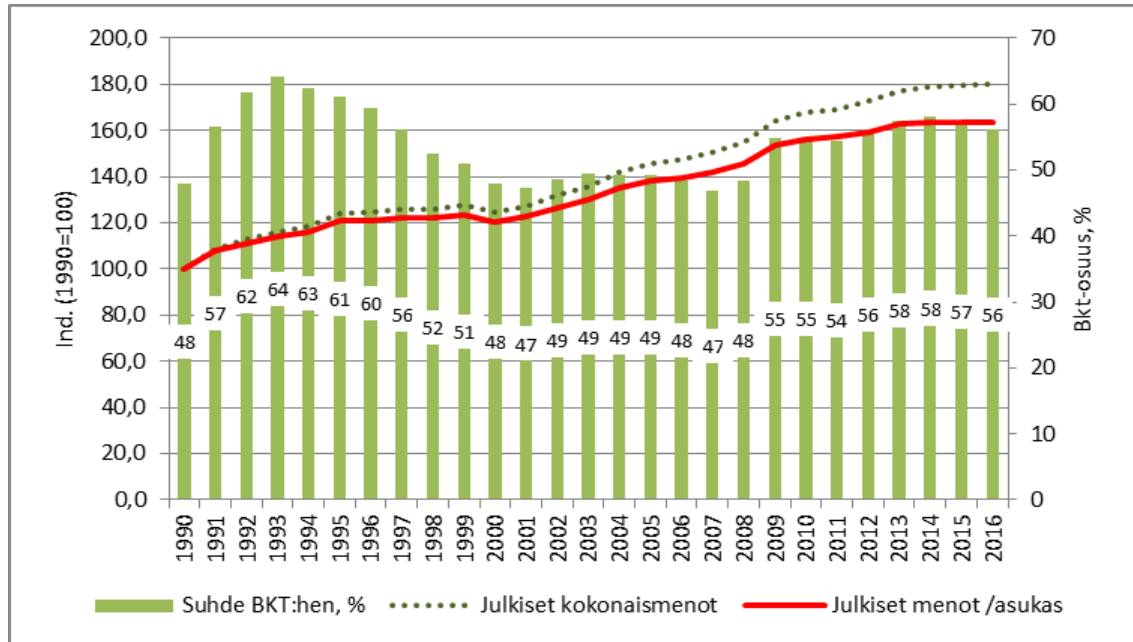
Valtion rahoitusasema onkin ollut 2010-luvulla huomattavan alijäämäinen. Vuonna 2016 valtion talouden alijäämä oli 5,8 miljardia euroa. Valtion velka oli 116 miljardia euroa, eli 54 prosenttia bkt:sta. Kuntien ja kuntayhtymien alijäämä oli 0,9 miljardia ja velka 20 miljardia euroa. Julkisyhteisöjen yhteenlaskettu alijäämä eli kansantalouden tilinpidon mukainen nettoluotonanto parani kuitenkin vuoteen 2015 verrattuna. Alijäämän bkt-osuus (1,7 %) myös alitti EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisen viitearvon, joka on kolme prosenttia bkt:sta.

Sen sijaan julkisyhteisöjen koko EDP-velka eli sulautettu bruttovelka⁶⁵ oli vuonna 2016 selvästi edelleen yli 60 prosentin viitearvon yläpuolelle, eli 63 prosenttia bkt:sta. Hallituksen tavoitteena on saada velkaantumisen kasvu aisoihin kuluvalle hallituskaudella, mikä on haasteellinen tehtävä. Asiaa edesauttaa se, että Suomen kansantalous lähti monen vuoden jälkeen nousuun vuonna 2016. Silloin bkt kasvoi Tilastokeskuksen kansantalouden tilinpidon mukaan 1,9 prosenttia. Vuoden 2017 kasvuksi valtiovarainministeriö on ennustanut yli kolmen prosenttia.

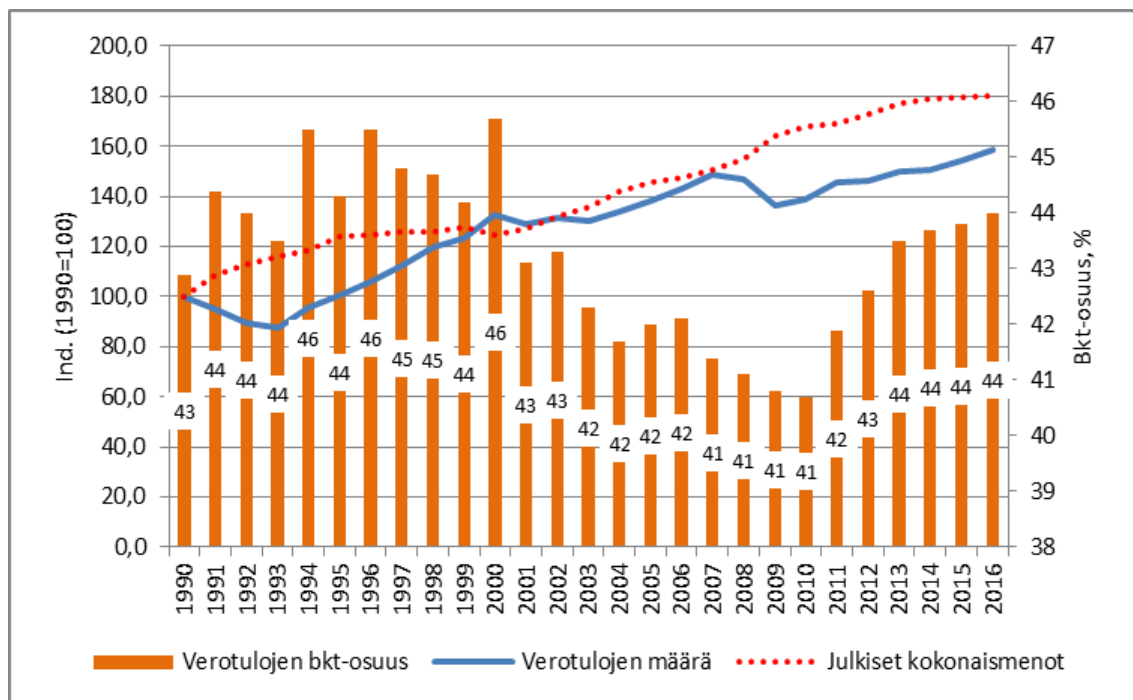
Bkt oli vuonna 2016 määrällisesti kuitenkin yhä neljä prosenttia alemmalla tasolla kuin vuonna 2008, ja hieman alhaisempi kuin vuoden 2011 lyhyen kasvupyrähdysten aikana. Ennusteiden mukaan bkt ylittää vuoden 2008 tason vasta vuonna 2018. Talouden suhdannekuva kertoo siitä, että Suomi pääsi myöhään mukaan kansainvälisen talouden noususuhdanteeseen. Maailmantalous on kasvanut 2010-luvulla koko ajan 3,0-4,0 prosentin keskimääräisellä vuosivauhdilla. Maailmantalous kasvaa yhä, mutta kasvuvauhdin arvellaan hiipuvan vuosikymmenen lopussa.

⁶⁵ Julkisyhteisöjen velka on julkisyhteisöjen sulautettu bruttovelka **nimellisarvoisena**, ja sitä kutsutaan myös EDP-velaksi (*Excessive Deficit Procedure*). Siihen luetaan julkisyhteisöjen kansantalouden muilta sektoreilta ja ulkomailta saamat joukkovelkakirjalainat, lyhytaikaiset velkapaperit, lyhyt- ja pitkäaikaiset lainat sekä talletukset.

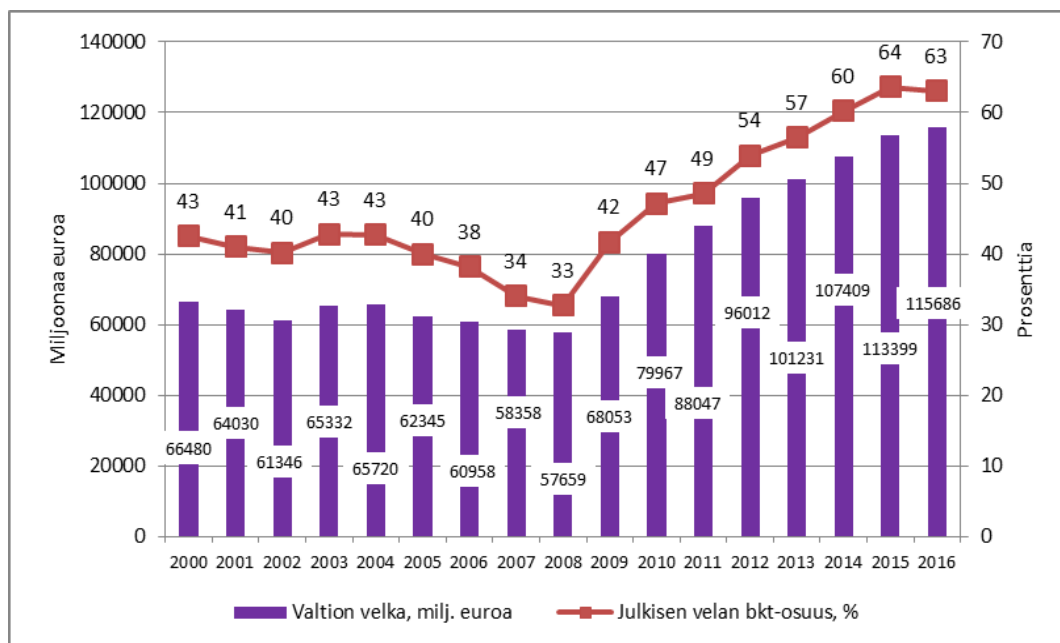
Kuvio 1 Julkiset menojen määrän kehitys ja bkt-osuus 1990-2016 (Lähde: Julkisen talouden tilastot, Tilastokeskus).

Kuvio 2 Julkiset menojen ja verotulojen määrän kehitys sekä verotulojen bkt-osuus (%) 1990-2016 (Lähde: Julkisen talouden tilastot, Tilastokeskus).

Kuvio 3 Valtion velan ja koko julkisen velan bkt-osuuden (%) kehitys 2000-luvulla (Lähde: Julkisen talouden tilastot, Tilastokeskus).

Julkiset menot ja verotulot Uudellamaalla

Suomessa ei ole käytettävissä tuoreita tilastotietoja julkisista menoista maakunnittain, joiden suuruutta voisi verrata esimerkiksi samalla alueella syntyneisiin verotulotuloihin. Tuoreimmat valtion menoja koskevat Tilastokeskuksen tilastotiedot ovat kymmenen vuoden takaa vuodelta 2008. Silloin Uudenmaan osuus valtion menoista oli noin 26 prosenttia, mistä pääkaupunkiseudun osuus oli 21 prosenttia.⁶⁶ Vastaavasti Uudenmaan osuus valtion verotuloista oli kymmenen vuotta sitten 36 prosenttia, mistä pääkaupunkiseudun osuus oli 27 prosenttia.⁶⁷

Yhden julkisia menoja kuvaavan alueellisesti vertailukelpoisen mittarin muodostavat kuntien **käyttökustannukset** (*toimintakulut + poistot ja arvonalentumiset + vyörytyskulut*⁶⁸). Ne kuvaavat kuntien vastuulla olevien lakisääteisten ja vapaaehtoisten palvelujen tuotannosta syntyviä käyttötalouden menoja. Lisäksi kuntien (paikallishallinnon) kulutusmenot olivat kansantalouden tilipidon mukaan lähes kaksi kolmasosaa julkisyhteisöjen kaikista kulutusmenoista vuonna 2016. Valtion ja sosiaaliturvarahastojen⁶⁹ yhteenlaskettu osuus oli vain 34 prosenttia.

Tilastokeskuksen kuntataloustilastojen mukaan kuntien käyttökustannukset olivat koko Suomessa 44 miljardia euroa vuonna 2016. Siitä Uudenmaan kuntien osuus muodosti

⁶⁶ Uudenmaan osuus valtion toimintamenoista oli 37 prosenttia vuonna 2008. Siitä pääkaupunkiseutu muodosti 34 prosenttia. Toimintamenot (14,3 mrd. euroa) olivat yhteensä 36 prosenttia valtion kokonaismenoista (40,1 mrd. euroa). Toimintamenojen suuri osuus johtuu siitä, että Helsinki on pääkaupunkina julkisen hallinnon keskus, mutta toisaalta Helsingissä sijaitsevat valtion virastot ja laitokset palvelevat usein koko maata.

⁶⁷ Uudenmaan osuus oli keskimääräistä suurempi valtion saamista tulo- ja varallisuusveroista, mutta osuus valmisteveroista oli keskimääräistä pienempi. Osuus liikevaihtoon perustuvista veroista oli keskimääräistä luokkaa. Huom! valtion verotulot kuvaavat tilastovuotta 2006.

⁶⁸ Vyörytetyt menot ja tulot ovat kustannuslaskennallisia eriä, jotka on keskitetysti kohdistettu kunnan eri tehtäville laskennallisen jakoperusteen mukaan.

⁶⁹ Työeläkelaitokset ja muut sosiaaliturvarahastot (mm. Kansaneläkelaitos Kela ja työttömyysvakuutusjärjestelmää hoitavat toimintayksiköt).

12,9 miljardia euroa eli 29,3 prosenttia. Käyttökustannusten prosenttiosuus oli lähes sama kuin Uudenmaalla asuvan väestön osuus (29,8 % eli 1,638 milj. henkilöä) oli koko Suomen väestöstä vuonna 2016. Uudellamaalla sijaitsevien kuntien käyttökustannusten osuudet ja maakunnan väestöosuudet ovat pysyneet suurin piirtein ennallaan ja samansuuruisina koko 2010-luvun ajan.

Taulukko 1 Kuntien käyttökustannukset ja väestön määrä Uudellamaalla 2010-16 (Lähde: Kuntataloustilasto ja väestörakennetilasto, Tilastokeskus).

	Uudenmaan väestö, henkeä	Osuus koko maassa väes- töstä, %	Uudenmaan kuntien käyttö- kustannukset, milj. euroa	Osuus kaikkien kuntien käyttö- kustannuksista, %
2010	1532309	28,5	10254,2	29,4
2011	1549058	28,7	10804,2	29,5
2012	1566835	28,9	11323,3	29,3
2013	1585473	29,1	11804,3	29,5
2014	1603388	29,3	11848,6	29,3
2015	1620261	29,5	13180,5	30,0
2016	1638293	29,8	12875,0	29,3

Vaikka Uudenmaalla sijaitsevien pääasiassa koulutuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluista vastaavien kuntien käyttökustannukset ovat noin 30 prosenttia kaikkien kuntien käyttökustannuksista, mikä vastaa myös maakunnan väestöosuutta, on Uudellamaalla maksettujen verotulojen osuus julkisyhteisöille paljon suurempi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että Uusimaa ja etenkin alueella toimivat yritykset elättävät generoimillaan verotuloilla erilaisten valtion julkisten tulonjako- ja tasausjärjestelmien kautta muuta Suomea.

Esimerkkinä voidaan mainita yritysten yhteisöverot, jossa Uudellamaalla sijaitsevien yritystoimipaikkojen luomat verotulot ovat olleet Verohallinnon tilastojen mukaan noin 48-52 prosenttia koko maassa maksetuista yhteisveroista vuosina 2012-15. Vastaavasti Uudellamaalla generoidut arvonlisäverot ja muut pääasiassa liikevaihtoon sidotut tuoteverot olivat Tilastokeskuksen kansantalouden aluetilinpidon mukaan Uudellamaalla noin 38-39 prosenttia koko Suomessa maksetuista arvonlisäveroista ja muista tuoteveroista vuosina 2010-15.

Yritysten maksamista kiinteistöveroista Uudenmaan osuus oli Verohallinnon tilastojen mukaan noin 35-37 prosenttia vuosina 2014-17. Yrityksiin on luettu osakeyhtiöt, tavalliset kiinteistöosakeyhtiöt ja keskinäiset kiinteistöosakeyhtiöt. Kaikkein suurin veropotti syntyy palkansaajien maksamista tuloveroista ja työvoimaan liittyvistä sosiaaliturva- ja vakuutusmaksuista. Uudenmaan osuus yhteenlasketuista kunnallisveroista ja valtion ansiotuloveroista (pl. Yle-vero) oli noin 38 prosenttia vuosina 2012-16. Osuus valtion tuloveroista oli 47-50 prosenttia.⁷⁰

⁷⁰ Huom! Palkansaajien tulovero-osuudet on esitetty kaikkien palkansaajien maksamien tuloverojen osalta mukaan lukien yksityisen ja julkisen alan palkansaajat. Uudellamaalla yksityisen alan palkansaajien osuus kaikista tuloveroista on runsaat kolme neljäsosaa. Jos vertailussa olisivat ainoastaan yksityisen alan palkansaajien maksamat tuloverot, Uudenmaan merkitys olisi jonkin verran edellä esitetty suurempi. Tämä johtuu siitä, että yksityisen alan työpaikat muodostivat 75 prosenttia Uudenmaan kaikista työpaikoista vuonna 2015, mutta koko maassa yksityisten työpaikkojen osuus oli vain 71 prosenttia.

Taulukko 2 Yritysten maksamat yhteisöverot koko maassa ja Uudellamaalla 2012-15 (Lähde: Verohallinnon tilastot)

	Verot koko maassa, milj. euroa	Verot Uudellamaalla, milj. euroa	Uudenmaan osuus veroista, %	Verot/asukas koko maassa, euroa	Verot/asukas Uudellamaalla, euroa
2012	4594	2188	47,6	847	1396
2013	4649	2245	48,3	853	1416
2014	4366	2261	51,8	798	1410
2015	4418	2252	51,0	805	1390

Taulukko 3 Yritysten maksamat kiinteistöverot koko maassa ja Uudellamaalla 2014-17 (Lähde: Verohallinnon tilastot)

	Verot koko maassa, milj. euroa	Verot Uudellamaalla, milj. euroa	Uudenmaan osuus veroista, %	Verot/asukas koko maassa, euroa	Verot/asukas Uudellamaalla, euroa
2014	581	204	35,1	106	127
2015	622	224	36,1	113	139
2016	642	228	35,5	118	139
2017	696	259	37,2	-	-

Taulukko 4 Arvonlisäverot ja tuoteverot koko maassa ja Uudellamaalla 2010-15 (Lähde: Kansantalouden aluetilinpito, Tilastokeskus)

	Verot koko maassa, milj. euroa	Verot Uudellamaalla, milj. euroa	Uudenmaan osuus veroista, %	Verot/asukas koko maassa, euroa	Verot/asukas Uudellamaalla, euroa
2010	24176	9369	38,8	4498	6114
2011	27123	10247	37,8	5022	6615
2012	28111	10557	37,6	5180	6738
2013	29104	11125	38,2	5339	7017
2014	29259	11175	38,2	5347	6969
2015	29625	11558	39,0	5399	7133

Taulukko 5 Palkansaajien tuloverojen osuus Uudellamaalla koko maan kaikista tuloveroista 2012-16, prosenttia (Lähde: Kansantalouden aluetilinpito, Tilastokeskus)

	Osuus valtion tuloveroista, %	Osuus kunnallisveroista, %	Osuus vero-tuloista yhteensä ⁷¹ , %	Verot ⁷² /asukas koko maassa, euroa	Verot/asukas Uudellamaalla, euroa
2012	47,2	34,7	37,6	4108	5356
2013	47,6	34,5	37,7	4278	5546
2014	47,8	34,3	37,5	4387	5608
2015	48,8	34,6	38,0	4461	5740
2016	49,7	34,8	38,4	4472	5768

⁷¹ Verot yhteensä sisältävät valtiontuloverot ja kunnallisverot

⁷² Verot yhteensä sisältävät valtiontuloverot ja kunnallisverot

Helsingin seudun kauppakamari
Kalevankatu 12, 00100 HELSINKI

www.helsinki.chamber.fi